

ΓΙΑΝΝΗΣ Γ. ΧΑΛΑΤΣΗΣ

**ΜΑΜΟΥΛΑΔΑ
ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ**

• • •

ΧΘΕΣ - ΣΗΜΕΡΑ - ΑΥΡΙΟ

**ΕΚΔΟΣΗ :
ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΜΟΥΛΑΔΙΩΤΩΝ ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ**

ΜΑΜΟΥΛΑΔΑ ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ 1995

ΓΙΑΝΝΗΣ Γ. ΧΑΛΑΤΣΗΣ

ΜΑΜΟΥΛΑΔΑ ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ

• • •

ΧΘΕΣ - ΣΗΜΕΡΑ - ΑΥΡΙΟ

ΕΚΔΟΣΗ :
ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΜΟΥΛΑΔΙΩΤΩΝ ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ

ΜΑΜΟΥΛΑΔΑ ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ 1995

Δελτίο καταλόγου κατά την έκδοση

Χαλάτσης Ιωάννης Γ. (1957 - 0000)

Μαμουλάδα Ναυπακτίας: Χτές, σήμερα, αύριο/Ιωάννης Χαλάτσης.

Μαμουλάδα Ναυπακτίας: Πολιτιστικός Σύλλογος Μαμουλαδιωτών, 1995.

1076 : εικ; 24 εκ.

1. Μαμουλάδα Ναυπακτίας - Ιστορία.

ISBN. 960 - 90276 - 0 - 1

Εκτύπωση: Κ. Ασημακόπουλος & Σία Ο.Ε. - Μεσολόγγι

Τηλ. 0631/22.428

Καλύβα στο Κουσκούνογλι, καλύβα στο Γκινάνι
Τους Φροξυλιώτες χαιρετώ και τους Μαμουλαδίτες
πώχουν στον κάμπο τον καρπό και τ' άνθι στο Ρηγάνι.
Αρνί να ψήσουν δεν αργούν και να φουρνίσουν πίτες...

Και πατατράβα το κρασί και το πουλί μπουρμπούλι...
Χαίρουνται ο ξένος να χαρή και να 'χη να το λέη!
Τ' Αι - Πολυκάρπου σήμερα - κάμε "Δι ευχών, Παπούλη,
μας καρτεράν οι φίλοι μας Κυριτσογαλαναίοι!

Θ' ανέβω από τον Έπαχτο Ριγάνι το Ριγάνι
στη Βομβοκού, στη Φροξυλιά κι απέ στη Μαμουλάδα.
Ζερβά μου θα 'χω το γιαλό, δεξά μου τον Αϊ - Γιάννη
Θ' αναγαλλιάν τα μάτια μου ν' από την εμορφάδα!

Νεράκι στη Φραγκόβρυση, νεράκι στο Μηλιούλη
και πάλε τον ανήφορο τη Βρώστιανη να πιάσω...
Μήτρο Ταμπάκη, ξάδερφε, για δώσε μου καβούλι·
που το 'χεις φέτος το μαντρί να 'ρθώ να ξαποστάσω!

Γ. Αθάνας

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΑΜΟΥΛΑΔΑΣ

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΑΜΟΥΛΑΔΙΩΤΩΝ

Με την 427/21-6-1983 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Μεσολογγίου αναγνωρίσθηκε ο Εκπολιτιστικός Σύλλογος του χωριού μας με την επωνυμία **Σύλλογος Μαμουλαδιωτών Ναυπακτίας "Ο Άγιος Πολύκαρπος"** με έδρα τη Μαμουλάδα.

Σκοπός του είναι:

α) Η προαγωγή των γενικότερων συμφερόντων της Μαμουλάδας Ναυπακτίας, καθώς και η σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ των μελών του Συλλόγου.

β) Η μορφωτική και Πολιτιστική ανάπτυξη και πρόοδος των κατοίκων της Μαμουλάδας και της γύρω περιοχής, καθώς και η συλλογική δραστηριότητα για τη βελτίωση των συνθηκών στους τομείς: Κοινωνική μέριμνα, υγεία, παιδεία, περιβάλλον, συνθήκες εργασίας, ψυχαγωγία και προβλήματα νεότητας, και

γ) Ο εξωραϊσμός, οι φροντίδες και οι νόμιμες ενέργειες προς κάθε κατεύθυνση για τη δημιουργία και εκτέλεση διαφόρων έργων στη Μαμουλάδα.

Μέχρι σήμερα ο Σύλλογος έχει εκπληρώσει ένα μικρό μέρος των στόχων του, αφού δεν έτυχε της επιβαλλόμενης στήριξης των κατοίκων του χωριού. Παρά ταύτα, οργανώνει κάθε χρόνο αποκριάτικο χορό, απ' όπου αντλεί και το μεγαλύτερο μέρος των εσόδων του. Οργανώνει επίσης ημερήσιες εκδρομές, έχει κτίσει δύο πέτρινες βρύσεις και έχει βοηθήσει οικονομικά σε διάφορα αναγκαία κοινοτικά έργα.

Τελευταία έχει αποσπάσει ρητή υπόσχεση, από τον κ. Νότη Δημητρίου Μπότσαρη, για τη δωρεάν παραχώρηση αγροκτήματος τεσσάρων στρεμμάτων, το οποίο θα χρησιμοποιηθεί για την κατασκευή αθλοπαιδιών και χώρου αναψυχής. Όταν ολοκληρωθεί η διαδικασία της παραχώρησης, ο Σύλλογος, σε άμεση συνεργασία με την Κοινοτική Αρχή του χωριού, θα προβούν στην αξιοποίηση του χώρου αυτού.

Πιστεύω και εύχομαι ότι μελλοντικά ο Σύλλογος με την ενεργοποίηση του πλούσιου δυναμικού, κυρίως των νέων και την ενεργή συμμετοχή όλων των κατοίκων του θα μπορέσει να πράξει πολλά αναγκαία και χρήσιμα έργα για την πρόοδο και πολιτιστική ανάπτυξη του χωριού μας.

Το σημερινό Διοικητικό Συμβούλιο αποτελείται από τους:

Πρόεδρος:	Γιάννης Γ. Χαλάτσης
Αντιπρόεδρος:	Γιάννης Α. Λάμπος
Ταμίας:	Κωνσταντίνος Ι. Παπακωστόπουλος
Ειδικός Γραμματέας:	Κωνσταντίνος Α. Κόγγος
Μέλη:	Γεώργιος Ν. Χοχτούλας Αθανάσιος Β. Χαρακίδας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος

Από την Ιστορία της περιοχής:

1. Αρχαιότητα
2. Ρωμαϊκή και Βυζαντινή εποχή
3. Επανάσταση 1821

Το χωριό μας

- α. Περιγραφή
- β. Ίδρυση
- γ. Όνομα

Πρώτοι κάτοικοι

Θρησκευτική ζωή

- Ναοί
- Το Πανηγύρι τ' Αηλιά
- Εφημέριοι

Το σχολείο

Όρια της Κοινότητας Μαμουλάδας

Διοικητική εξέλιξη - Κοινοτάρχες - Πληθυσμιακή εξέλιξη

Οικονομική κατάσταση

Η εξέλιξη του χωριού μας:

- α. Οδικό δίκτυο
- β. Φωτισμός
- γ. Ύδρευση
- δ. Κοινόχρηστοι χώροι

Σχέσεις με τη Ναύπακτο

Έθιμα αλληλοβοήθειας και συνεργασίας

Τοπωνύμια Μαμουλάδας

Προοπτική ανάπτυξης

- α. Κάτω Μαμουλάδα
- β. Άνω Μαμουλάδα

Φωτογραφίες από τη ζωή του χωριού.

Γενικά Μητρώα του χωριού.

Βιβλιογραφία.

ΠΡΟΛΟΓΙΖΟΝΤΑΣ

Όσο ασήμαντος κι αν είναι τούτος ο τόπος, ανάμεσα στους τόσους άλλους, εγώ τον αγαπώ, γιατί από εδώ είδα το φώς του ήλιου, εδώ έμαθα τα πρώτα μου γράμματα, εδώ ζω τις μικρές και τις μεγάλες μου στιγμές και εδώ θα γίνω χώμα και νερό. Η αγάπη μου αυτή με ώθησε να γράψω τις επόμενες σελίδες για να διατηρήσω όσες πληροφορίες αναφέρονται στην ιδιαίτερή μου πατρίδα, τη Μαμουλάδα Ναυπακτίας.

Είχα από χρόνια στο νού μου να συγκεντρώσω τις ελάχιστες γραπτές πηγές και τις παραδόσεις, για να τις καταγράψω σε ένα έντυπο, όμως έμειναν για αργότερα και αργότερα. Σήμερα οι παρακάτω τρεις λόγοι με πείσαν και ετοίμασα την ανά χείρες εργασία:

- ♦ Ο άμεσος κίνδυνος να λείψουν εντελώς οι μνήμες απ' αυτό το χώρο και να σιωπήσει η παράδοση, αφού μία - μία σβύνουν και οι τελευταίες μνήμες των γεροντότερων.

- ♦ Η τάση των τελευταίων χρόνων, αρκετών συγχωριανών να επιστρέψουν στα παλιά, στις ρίζες τους, στην Άνω Μαμουλάδα, όπου γεννήθηκαν και όπου παλαιότερα πάλαιψαν σκληρά με γυμνά πόδια και άδεια στομάχια οι πρόγονοί τους. Θέλω να πιστεύω ότι αυτή η τάση της επιστροφής στη γή των πατέρων δεν είναι μιά από τις εκδηλώσεις ατομικής προβολής, επίδειξης και καταναλωτισμού, όπως αυτό σήμερα πλεονάζει, αλλά αφυπνίζεται από μιά βαθύτερη αναζήτηση της παλιάς, ζεστής και ανθρώπινης σχέσης μεταξύ των συγχωριανών. Η Άνω Μαμουλάδα μακριά ακόμα από την "ανάπτυξη" και τον "πολιτισμό" προσφέρεται για μια τέτοια αναζήτηση.

Με τις σκέψεις αυτές και αγάπη στο χωριό μου προχώρησα στην καταγραφή και τη "φωτογράφιση" του τρόπου ζωής των προγόνων μας, φιλοδοξώντας να συμβάλω με την παρούσα έκδοση προς την κατεύθυνση αυτή.

- ♦ Η επιθυμία και η προσφορά του Πολιτιστικού Συλλόγου Μαμουλάδας να προβεί στην έκδοση του εντύπου αυτού.

Η εργασία μου αυτή δεν έχει αξιώσεις ιστορικής μελέτης, αλλά αποτελεί απλά ένα χρονικό της Μαμουλάδας, το οποίο μπορεί να εμπλουτισθεί μεταγενέστερα από άλλους περισσότερο ειδικούς.

Πρόθεσή μου δεν υπήρξε η προβολή απόμων, αλλά δημοσίευσα όσα στοιχεία και φω-

τογραφικό υλικό μπόρεσα να συγκεντρώσω.

Ευχαριστώ όλους, όσοι μου έδωσαν πληροφορίες και φωτογραφίες και σχετικά στοιχεία. Ιδιαίτερα, ευχαριστώ, για τις πολύτιμες πληροφορίες που έδωσαν, τους: Κωνσταντίνο Χρ. Παπακωστόπουλο, Παναγιώτη Νικ. Χοχτούλα, Σπύρο Νικ. Χοχτούλα, τον αείμνηστο Γεώργιο Ιωάν. Πατσαούρα, την Ευθυμία Λ. Χοχτούλα και τον πατέρα μου Γεώργιο Ιωάν. Χαλάτση. Επίσης απευθύνω τις θερμές μου ευχαριστίες στον συγγραφέα κ. Ιωάννη Βαρδακούλα για τις πολύτιμες υποδείξεις που μου έκανε.

Τέλος, ας μου επιτραπεί να πιστεύω, ότι με την καταγραφή αυτών των στοιχείων, των πληροφοριών και των παραδόσεων βοηθιούνται και παρακινούνται οι νεότεροι να αγαπήσουν περισσότερο το χωριό τους και οι ξενιτεμένοι να μη το λησμονήσουν ποτέ.

Καλοκαίρι 1995

Γιάννης Χαλάτσης

ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Αρχαιότητα

Η σημερινή επαρχία Ναυπακτίας καταλαμβάνει το μεγαλύτερο τμήμα της αρχαίας Αιτωλίας. Σ' αυτήν την εκτεταμένη περιοχή, κατά την αρχαιότητα, κατοικούσαν διάφορα αιτωλικά φύλα, οι Αποδωτοί, οι Οφιονείς και οι Ευρυτάνες.

Οι ονομασίες των φύλων αυτών είναι γνωστές ήδη από τον Θουκυδίδη, που περιγράφει την εκστρατεία των Αθηναίων εναντίον των Αιτωλών. Οι αρχαίοι Αιτωλοί κατοικούσαν σε μικρούς οικισμούς, με άγροτοκτηνοτροφική οργάνωση σε περιοχές ημιορεινές και ορεινές· αργότερα δε όταν άρχισε η οργάνωση της πόλης εγκαταστάθηκαν και στις παραλιακές πόλεις Ναύπακτο, Μολύκρειο, Μακύνεια και Χάλκεια. Τα ελάχιστα αρχαιολογικά ευρήματα, προερχόμενα κυρίως από πρόχειρες ανασκαφές, δεν μας προσφέρουν και πολλά στοιχεία για τη μελέτη των αρχαίων οικισμών της Ναυπακτίας. Πανάρχαια μονοπάτια, μέσα από τα δύσβατα βουνά της και πλάι στα ποτάμια της συνέδεαν τους οικισμούς αυτούς μεταξύ τους και με την υπόλοιπη ενδοχώρα. Είναι δύσκολο να χαράξουμε στο χάρτη της Ναυπακτίας αυτούς τους δρόμους της επικοινωνίας και να καθορίσουμε επακριβώς τα όρια των γεωγραφικών περιοχών των αιτωλικών φύλων.

Με βάση τη χρονολογία ορισμένων ευρημάτων σε διάφορες τοποθεσίες της περιοχής αυτής, όπως και σε γειτονικές τοποθεσίες θα καταβληθεί προσπάθεια να φανεί η ύπαρξη και η συνέχεια των οικισμών σ' αυτές από τα προϊστορικά έως και τα ελληνιστικά χρόνια:

1. Βομβοκού: Σε μερικά ερείπια γύρω από το χωριό, βρέθηκαν αρκετά όστρακα λεπτής κεραμικής, λίθοι, ίχνη λατομείου στην τοποθεσία Μάρμαρα, τα οποία ανήκουν πιθανότατα στην ελληνιστική περίοδο.

2. Βελθίνα: Στη θέση Ελληνικό, στην κορυφογραμμή της Παλατράχης, τοποθετείται η ακρόπολη του Μαλυκρείου. Στον περίβολό της έχουν αποκαλυφθεί θεμέλια ναού δωρικού ρυθμού, του 4ου π.Χ. αι., αφιερωμένου στον Απόλλωνα, όπως και άλλα οικοδομήματα, μεταξύ των οποίων μια κυκλική δεξαμενή και μια στοά. Ακόμη, στη θέση Προφήτης Ηλίας, υπάρχουν και άλλες αρχαιότητες. Ανάμεσα στα ευρήματα αυτά υπάρχουν επτά επιγραφές και μερικά όστρακα λεπτής κεραμικής των κλασσικών χρόνων.

3. Βλαχομάνδρα: Η κοινότητα βρίσκεται στη θέση αρχαίου οικισμού, ο οποίος ανήκε στο Μολύκρειο. Έχουν βρεθεί, ανεπίγραφη ταφική στήλη του 7ου π.Χ. αι. (βρίσκεται στο Αρχαιολογικό Μουσείο Αγρινίου) και πλάκα με επιγραφή με μεγάλους αρχαϊκούς χαρακτήρες. Στο λόγγο, πάνω από το χωριό και σε χωράφια, έχουν βρεθεί αρκετά όστρακα κλασσικής ελληνιστικής εποχής, ανάμεσά τους και όστρακα λύχνων.

4. Ριγάνι: Ν.Δ. του χωριού έχουν βρεθεί στην επιφάνεια λόφου αρχαίοι λίθοι και όστρακα λεπτής κεραμικής των κλασσικών χρόνων.

5. Στύλια: Στις περιοχές Παλαιοχώρι και Χαλιάδες υπάρχουν ερείπια οικισμού και έχουν βρεθεί χάλκινα αντικείμενα και ελληνιστικά νομίσματα.

6. Σκάλα: Στη θέση Λογγά, στις όχθες του Σκά, από επιγραφές που βρέθηκαν τοποθετείται το Ασκληπιείο εν Κρουνοίς του Βουττού. Στις τοποθεσίες Μάρμαρα και Μνήματα βρίσκονται ασβεστολιθικές ταφόπετρες, τμήμα ιερού και τμήμα τείχους, τα οποία καθορίζουν τη θέση του Βουττού.

7. Ναύπακτος: Μεγάλοι λίθοι κλασσικής εποχής υπάρχουν στις βάσεις των ενετικών οχυρώσεων του φρουρίου. Επίσης έχουν βρεθεί σε τάφους όστρακα υστεροκορινθιακών αγγείων και αττικών μελανόμορφων ληκύθων και τέλος κοντά στην πηγή του Κεφαλοβρύσου πιθανολογείται ότι βρισκόταν το Ασκληπιείο της Ναυπάκτου, γιατί εκεί βρέθηκαν αρκετές επιγραφές.

Από την παράθεση των ολίγων αυτών στοιχείων για τους αρχαίκους οικισμούς μέσα και γύρω από την περιοχή στην οποία αναφερόμαστε, κι από αρκετές βιβλιογραφικές πηγές προκύπτει, ότι αναπτύχθηκε αξιόλογος πολιτισμός από τα προϊστορικά έως τα ελληνιστικά χρόνια. Βέβαιη θεωρείται η ύπαρξη οικισμού κατά την ελληνιστική εποχή στη γύρω περιοχή της κοινότητας Βομβοκού, ενώ δεν προκύπτει κάτι ανάλογο για τις κοινότητες Αφροξυλιάς και Μαμουλάδας. Αυτό βέβαια δεν αποκλείει πιθανή ύπαρξη ανάλογων οικισμών στις περιοχές αυτές.

Ρωμαϊκή και Βυζαντινή εποχή

Λίγες είναι οι ιστορικές αναφορές για τη ρωμαϊκή περίοδο της Ναυπακτίας. Συνήθως η περίοδος αυτή εντάσσεται στη γενική ιστορία της περιοχής, αφού δεν έχει γίνει μια συστηματική μελέτη του αρχαιολογικού της υλικού.

Μετά την νίκη των Ρωμαίων επί των Αχαιών, στον Ισθμό της Κορίνθου, το 145 π.Χ. οι Ρωμαίοι υπέταξαν όλη την Ελλάδα και διέλυσαν μεταξύ των άλλων και την Αιτωλική Συμπολιτεία, έλαβαν δε σειρά μέτρων για την εξασθένιση των Ελληνικών πόλεων, όπως κατεδάφιση τειχών, επιβολή σκληρής φορολογίας κ.ά. Ο έλληνας γεωγράφος Στράβων περιγράφοντας την εποχή εκείνη γράφει - για την Αιτωλία ότι, η άλλοτε πολυάριθμη αυτή χώρα είναι τώρα μια έρημος και μόλις σώζονται λίγες μικρές πόλεις. Η Ναύπακτος και η γύρω από αυτή περιοχή περιπίπτει σε αφάνεια για πολλά χρόνια.

Κατά τους πρώτους αιώνες της Βυζαντινής εποχής η Ναύπακτος κατείχε σημαντική θέση, σαν μία από τις σπουδαιότερες πόλεις της Στερεάς Ελλάδας. Το 553 μ.Χ. επί αυτοκρατορίας Ιουστινιανού φοβερός σεισμός κατέστρεψε από τα θεμέλια τη Ναύπακτο μαζί με οκτώ άλλες πόλεις. Σε πολλά μέρη η γή άνοιξε, η θάλασσα αλλού ανέβηκε και αλλού υποχώρησε.

Μαζί με ένα μεγάλο επίσης αριθμό ελλαδικών κέντρων η Ναύπακτος θα μοιρασθεί τις περιπέτειες των σλαβικών εισβολών. Σε απροσδιόριστες περιόδους, κατά τον 8ο μέχρι και το 10ο αιώνα, η πόλη και η γύρω της περιοχή απετέλεσε στόχο των επιδρομών, που φαίνεται ότι προξένησαν πολλές ζημιές στα προάστια της.

Οι αλλεπάλληλες προσπάθειες Βυζαντινών αυτοκρατόρων να εκδιώξουν τους Σλάβους από την ελληνική επικράτεια σε συνδυασμό με την εκκλησιαστική προσπάθεια για τον εκχριστιανισμό τους βοήθησαν στη γρήγορη αφομοίωση και στον εξελληνισμό τους. Στις αρχές της Τουρκοκρατίας φαίνεται ότι έχουν αφομοιωθεί και οι τελευταίοι των Σλάβων στη νότια Ελλάδα. Περίπου τριακόσιες σλάβικες λέξεις από τις οποίες ε-

λάχιστες χρησιμοποιούνται στο καθημερινό λόγο, είναι οι γλωσσολογικές επιδράσεις στην ελληνική γλώσσα.

Για τη **Μαμουλάδα** δεν γίνεται καμιά αναφορά την περίοδο των ρωμαϊκών και βυζαντινών χρόνων. Μόνο κάποιες μαρτυρίες γερόντων αναφέρουν ότι στη θέση Ζευγάρι στην Κάτω Μαμουλάδα βρέθηκαν Βυζαντινά νομίσματα (Κωνσταντινάτα) σε λιθόκτιστους τάφους. Επίσης τάφοι έχουν βρεθεί στις θέσεις Ζευγάρι, Μνήματα, Αη-Σιδέρη στην Κάτω Μαμουλάδα. Τα ευρήματα αυτά δεν έχουν αξιολογηθεί από αρχαιολόγους και δεν μπορούμε να έχουμε υπεύθυνη άποψη.

Σ' όλη τη διάρκεια των Βυζαντινών χρόνων η Ναύπακτος και η ευρεία περιοχή της, στην οποία εντάσσεται η Μαμουλάδα λόγω της επίκαιρης γεωγραφικής θέσης της υπήρξε λιμάνι αποβίβασης των ταξιδιωτών, που προέρχονταν από την Ιταλία και τη Δύση με προορισμό την Κωνσταντινούπολη. Μια οδός προς 'Αμφισσα και από εκεί προς τα βόρεια μέσω Λαμίας οδηγούσε στη Θεσσαλία.

Η ζωή στα πεδινά γύρω από τη Ναύπακτο δεν ήταν εύκολη για τους κατοίκους τους λόγω της έντονης πειρατίας που υπήρχε σε όλες της ακτές του Κορινθιακού κόλπου κατά την Βυζαντινή εποχή. Χαρακτηριστική είναι η εικόνα που περιγράφει ο μητροπολίτης Ναυπάκτου Ιωάννης Απόκαυκος σε μια επιστολή του στον Επίσκοπο Βονδίτζας Νικόλαο του 1218.

....Πριν από κάποιο καιρό, δικοί μας, πειρατές φυγάδες, αφού συμμαχήσαν με τους Λατίνους της Πάτρας, επειδή ο στόλος εγκατέλειψε τη δική μας προστασία, οι φυγάδες πήραν θάρρος και με τα πειρατικά πλοία, στη Ναύπακτο προσάραξαν και έβαλαν φωτιά σ' όλη την πόλη. Οι κάτοικοι της δικής μας πόλης ζούσαν σε καλύβες και σ' αυτές οι σκεπές ήταν από χορτάρι, υλικό ξερό με το χρόνο και εύφλεκτο, και υποφέραμε και καήκαμε μέχρι τέλους (ολοκληρωτικά). Δεν απέμεινε δένδρο άκαυστο, γεννήτορες μεταξοσκώληκες χάθηκαν μέσα στις καλύβες τους, τα σπαρτά καταστράφηκαν και το θέρος μας γίνεται αντιληπτό (αναγνωρίζεται) περισσότερο από την εποχή (το ημερολόγιο) παρά από τα σπαρτά (τους καρπούς). Όλος ο λαός ως και εδώ τρέχει στα βουνά, οι άνδρες ξέχασαν τις γυναίκες τα παιδιά τους, τα παιδιά άμαθα να περπατούν με γυμνά πόδια βάδιζαν πάνω σε αιχμηρές πέτρες. Και ήταν η αρπαγή οδυνηρή και τραγική και μπορούσε να δει κανείς να πραγματοποιείται και στη δική μας περίπτωση η ρήση του Κυρίου για την Ιερουσαλήμ. Δηλαδή οι κάτοικοι της πόλης παίρνανε τα βουνά και οι ορεινοί δεν κατέβηκαν να πάρουν τα πράγματά τους. Και για κείνες που ήταν έγκυοι και για αυτές που θήλαζαν, ήταν πολλή η συμφορά (το αλίμονο), επειδή δεν μπορούσαν να πάρουν τις αποσκευές τους με τη βοήθεια του στόλου, αλλά σήκωσαν τις αποσκευές οι στρατιώτες του κάστρου και οι ορεινότεροι και οι νομάδες· γιατί αυτοί βρήκαν σαν αφορμή το πέρασμα του στόλου και λαφυραγώγησαν όλη την περιουσία των πολιτών· και τώρα η πόλη έμεινε χωρίς άνδρες, οι πολίτες της πόλης έπιασαν τις ψηλότερες κορφές των βουνών, ενώ η μόνη τους παρηγοριά ήταν τα λάχανα. Ούτε στο όνειρό μας δεν έχουν τόσο αδειάσει οι αποθήκες των μελισσών. Και όταν ακόμη οι μέλισσες κατακέντριζαν του κλέπτες του μελιού, αυτοί καθόλου δεν αισθάνονταν τα κεντρίσματα, αλλά έβγαζαν έξω από τις ίδιες τις μέλισσες τους πλακούντες του μελιού....".

Επανάσταση 1821

Ύστερα από λεπτομερή έλεγχο των γραπτών πηγών δεν ανευρέθηκε αναφορά σε μάχη που να έλαβε χώρα στην περιοχή της Μαμουλάδας, ούτε γίνεται αναφορά για αγωνιστές από τη Μαμουλάδα. Πλήν όμως ακρετές μαρτυρίες συγκλίνουν ότι οι Τούρκοι έκαναν πολλές εφόδους στο χωριό της Μαμουλάδας, χωρίς να δίνονται σαφείς πληροφορίες ούτε για τη χρονολογία, ούτε για τους λόγους.

Συγκεκριμένα αναφέρονται ότι οι κάτοικοι του χωριού προκειμένου να αποφεύγουν εχθρικές επιδρομές είχαν δημιουργήσει πρόχειρο καταυλισμό, σε μια απότομη και απρόσιτη πλαγιά απέναντι από το χωριό, στη θέση Τσουκάνες κοντά στα "Παραμπέλια", όπου υπάρχουν σχετικά ερείπια και από τα "Πέντε Πηγάδια" όπου αποθήκευαν το νερό, το κουβαλούσαν τα βράδια με δερμάτινα ασκιά από το ρέμα Συκιάς.

Στους πίνακες των αγωνιστών από τη Ναύπακτο, που τιμήθηκαν μετά την εθνεγερσία με διάφορα παράσημα υπάρχουν ονόματα αγωνιστών, τα οποία επιβιώνουν με ταξύ των σημερινών κατοίκων της Μαμουλάδας.

Ως θρύλος αναφέρεται ότι, σε μια εποχή ταραχών και ενώ το χωριό βγήκε από τον καταυλισμό του, την ημέρα του Αγίου Γεωργίου, για να πάει στο εξωκκλήσι του Αη Γιώργη στη θέση Κεραμιδάκι στο Πουρί, οι Τούρκοι έχοντας την πληροφορία, από κάτοικο γειτονικού χωριού, εισέβαλαν στο αφύλακτο καταυλισμό και έσφαξαν όλους τους ανήμπορους γέρους και τα μικρά παιδιά.

Οι κάτοικοι, οι οποίοι ανυποψίαστοι γλεντούσαν λίγα χιλιόμετρα μακρύτερα αντιλήφθηκαν το κακό από ένα περίεργο συμβάν. Είδαν στον ουρανό ένα όρνιο να μεταφέρει ένα κομμένο ανθρώπινο χέρι. Το γεγονός αυτό τους βοήθησε να λάβουν τα μέτρα τους και να διαφύγουν τον επιχειρούμενο κλοιό των τουρκικών αποσπασμάτων.

Ακόμη στα δασοτόπια του χωριού είχαν τα λημέρια τους ονομαστοί κλέφτες από τα χωριά της Ναυπακτίας, όπως ο οπλαρχηγός Σιαφάκας από τη Φαμήλα και ο Τσαρούχης από τη Βομβοκού. Σχετικά αναφέρουμε και το δημοτικό τραγούδι όπως το γράφει ο Ανδρέας Καρκαβίτσας στα 'Απαντα, σ. 1680.

Κορίτσ' από τη Βρόσθιανη κι' από τη Μαμουλάδα.

Για πάρτε τις ροκούλες σας κ' εβγάτε 'ς το Ρεγάνι.

Σας θεν οι δασοφύλακες κι ο καπετάν Τσαρούχης.*

Να φερ η Μάρω το ψωμί κ' η Λάμπρω το γιαούρτη....

* Η λέξη δασοφύλακας έδω σημαίνει κλέφτης.

ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΜΑΣ

Α' Περιγραφή

Το χωριό είναι κτισμένο στην ανατολική πλευρά του όρους Ριγάνι σε υψόμετρο 850 μ., σε μια πλαγιά κατάφυτη από οπωροφόρα δένδρα και άφθονα νερά. Μικρά πέτρινα σπίτια, σκεπασμένα με πλάκες από σχιστόλιθο, χωμένα μέσα στις φυλλωσιές δένδρων, όπου μόνο το λάλημα του πετινού και ο απόμακρος ήχος κουδουνίσματος μαρτυρούν την παρουσία ανθρώπων, στο απομονωμένο και ήσυχο αυτό μέρος.

Στη μέση του χωριού κάτω από τον ίσκιο ενός υπεραιώνobiου πλατάνου η εκκλησία του χωριού, οι Δώδεκα Απόστολοι. Δύο χιλιόμετρα βόρεια ο συνοικισμός **Πουρί** με τα εύπορα κήπια. Ένα χιλιόμετρο χαμηλότερα Ν.Α. μέσα σε μια βαθιά χαράδρα ο συνοικισμός **Μύλοι**, όπου υπάρχουν άφθονα νερά που κινούσαν ονομαστούς μύλους, όπου άλεθαν το καλαμπόκι και το σιτάρι τους οι κάτοικοι όλων των χωριών του Βενέτικου.

Ευθεία στο βάθος, σαν από μπαλκόνι αγναντεύει κανείς την πράσινη πεδιάδα του Μόρνου και το γαλαζοπράσινο του Κορινθιακού καθώς αχνοφαίνονται στο βάθος του ορίζοντα.

Η πλαγιά στην οποία είναι κτισμένο το χωριό έχει πλούσιες νεροπηγές, οι οποίες διακλαδίζονται και βγαίνουν στην επιφάνεια σε διάφορα σημεία του χωριού. Οι πηγές αυτές και τα συχνά παρήγορα νοτίσματα κάνουν καταπράσινο και γεμάτο βλάστηση το χωριό. Στα ψηλώματα του βουνού Ριγάνι υπάρχει η πηγή "Κουρίτια", ένα θείο δώρο για τ' αγρίμια και για την κτηνοτροφία. Η Ασπρόβρυση στην κορυφή του χωριού ξεδιψάει τους κατοίκους της Κάτω Μαμουλάδας, με τη συγκέντρωση και τη μεταφορά του νερού 16 χιλιόμετρα νοτιότερα.

Στην είσοδο του χωριού η κρυόβρυση "Μηλιούλι" δροσίζει κάθε επισκέπτη. Η πηγή αυτή, με την παλιά ωραία πέτρινη βρύση άλλαξε θέση, αφού όταν έφθασε ο κοινοτικός δρόμος τη "γονάτισε" για να περάσει πάνω της. Στα χαμηλώματα ξεφυτρώνουν από τη γή συχνά "άμπλες".

Στα ανατολικά το χωριού υπάρχει ο ορεινός όγκος του βουνού Κερασιά, όπου βρίσκεται κτισμένο το χωριό Νιόκαστρο με το παλιό φημισμένο μοναστήρι της Παναγίας Φιλοθέου. Η πλαγιά του βουνού που "βλέπει" προς τη Μαμουλάδα είναι κατάφυτη από πουρνάρια, δένδρα, αριές, φιλικία κ.ά., ιδιανική για κτηνοτροφία. Τα παλαιότερα χρόνια βούιζε ο τόπος από το κουδούνισμα των Νιοκαστρίτικων και Μαμουλαδιώτικων κοπαδιών και τα σαλαγίσματα των τσοπαναράιων.

Στη βάση της πλαγιάς είναι το ρέμα Καρυές, όπου υπάρχει η νερομάνα **Κάτω Βαρκού**, η οποία όπως λένε οι ειδικοί είναι ικανή να ξεδιψάσει μια πόλη 17.000 κατοίκων. Τα νερά αυτά μετά μια διαδρομή ενός περίπου χιλιομέτρου, μέσα σε βαθιά ρεματιά γεμάτη πανύψηλα πλατάνια, φθάνει στην περιοχή Μύλοι, όπου παλαιότερα λειτουργούσαν τρεις νερόμυλους.

Στα δυτικά του χωριού υψώνεται γυμνή η πλαγιά "Σάρρες" χωρίς δένδρα, πληγισμένη από τις χειμωνιάτικες κακοκαιρίες, που στο πέρασμά τους σαρώνουν τις πέτρες και τους χαλιάδες. Με μεγάλη δυσκολία χαράχθηκε ο δρόμος που συνδέει το χωριό με τη Ναύπακτο στην απότομη αυτή πλαγιά. Αν κυλήσει μια πέτρα από το δρόμο θα πέσει σε απότομο γκρεμό 500 μέτρων και θα σταματήσει στο ρέμα Κρυονέρι.

Αυτή ήταν η Μαμουλάδα και η γύρω περιοχή, στην οποία αναπτύχθηκε μέχρι τα μέσα του 19ου αιώνα. Μετά την Απελευθέρωση το 1829 οι κάτοικοι άρχισαν να αναζητούν στην πεδινή χώρα γή για καλλιέργεια και για χειμερινή διαβίωση των ζώων τους. Έτσι δημιουργήθηκε ο οικισμός της Κάτω Μαμουλάδας, ο οποίος βρίσκεται 3,5 χιλιόμετρα βορειοδυτικά της πόλης Ναυπάκτου, στους πρόποδες των λόφων Πούλιανη και Διασέλι σε υψόμετρο 120 μέτρων από τη θάλασσα. Στην αρχή ο οικισμός Κ. Μαμουλάδας χρησιμοποιήθηκε για ξεχείμασμα. Αργότερα όμως αρκετοί κάτοικοι εγκαταστάθηκαν μόνιμα και καλλιεργώντας τα κτήματά τους και αναζητώντας παράλληλα κάποια απασχόληση στα κοντινά αστικά κέντρα για να συμπληρώσουν το εισόδημά τους.

Σήμερα η Άνω Μαμουλάδα κατοικείται μόνο τους καλοκαιρινούς μήνες από τους κτηνοτρόφους και αρκετούς κατοίκους, οι οποίοι τα τελευταία χρόνια είτε επισκεύασαν τα λιθόκτιστα σπίτια τους είτε κατασκεύασαν καινούργια για να παραθερίζουν. Το χωριό τους καλοκαιρινούς μήνες δίνει την όψη και την ατμόσφαιρα της παλιάς καλής εποχής, τουλάχιστον από τον αριθμό των κατοίκων. Τα ήθη και έθιμα είναι προσαρμοσμένα στον καινούργιο τρόπο ζωής.

Παραδοσιακά σπίτια από την Άνω Μαμουλάδα, όπως είναι σήμερα

Β' Ίδρυση του χωριού

Αν και δεν γνωρίζουμε ακριβώς το χρόνο δημιουργίας του χωριού στην Άνω Μαμουλάδα, γνωρίζουμε όμως τις συνθήκες κάτω από τις οποίες δημιουργήθηκαν οι ορεινοί οικισμοί στην Ελλάδα από το 1500 και μετά, όπως περιγράφονται στην Ιστορία του Ελληνικού Έθνους.

"Η ακράτητη επιθυμία του Ελληνικού πληθυσμού ν' αποφύγει τα δεινά της σκλαβιάς, την κακοδιοίκηση, το παιδομάζωμα, τη βαριά φορολογία και τις διάφορες αυθαιρεσίες των κατακτητών, τους σπρώχνει προς τη φυγή. Η φυγή αυτή γίνεται προς δύο κατευθύνσεις: 1) προς τις ελεύθερες ή φραγκοκρατούμενες ελληνικές χώρες (νησιά Ιουνίου), προς την Ιταλία και γενικά προς τις χώρες της Δύσης, και 2) προς τα ορεινά και απόκεντρα μέρη του εσωτερικού, όπου δεν ήταν ακόμη αισθητός ο ζυγός των κατακτητών. Οι μετακινήσεις αυτές γίνονται συνήθως κατά ομάδες και σπάνια κατ' άτομα. Έτσι εξηγείται η υπεροχή του μουσουλμανικού στοιχείου σε πολλές πόλεις. Σε ορισμένες μάλιστα περιοχές οι ίδιοι οι Οθωμανοί εφαρμόζουν ένα μεγάλο πρόγραμμα μετατοπίσεων με σκοπό ν' αλλοιώσουν την αναλογία των πληθυσμών".

Έτσι λοιπόν πεδινοί οικισμοί και οικισμοί κοντά στους δρόμους των συγκοινωνιών εγκαταλείπονται και ερημώνονται, ενώ άλλα απόμερα χωριά ή νεοσύστατοι οικισμοί σε σχετικά ασφαλείς τόπους αρχίζουν να εμφανίζονται με νέα ζωή. Τα βουνά που έπρεπε να στέλνουν τα περίσσια στόματα στην πεδιάδα, γίνονται

τόποι, που πρέπει να θρέψουν και άλλους που καταφεύγουν εκεί από τις κοντινές πεδινές χώρες. Έτσι εξηγείται γιατί πολύ αργότερα ο απόστολος τους νέου ελληνισμού Κοσμάς ο Αιτωλός ονομάζει ευλογημένα τα ψηλά βουνά και μακαρίζει εκείνους που κατοικούν στους πρόποδες τους, ενώ προφητεύει φοβερά για τους κατοίκους του κάμπου.

Οι ορεινοί και δασωμένοι όγκοι της Πίνδου με όλες τις παραφυάδες της που καλύπτουν τη Δυτική Ελλάδα (μία απ' αυτές είναι και το όρος Ριγάνι 1472 μ.), ο Γράμμος, το Βέρμιο, τα Πιέρια, ο Όλυμπος, το Πήλιο κ.λ.π. και τα βουνά της Αχαΐας έγιναν οι προστάτες των πλησιόχωρων πληθυσμών.

Οι κάτοικοι, λίγες οικογένειες, συνοικίζονται σε μικρά χωριά, το ένα κοντά στο άλλο, επάνω σε ορεινά μέρη και αποζούν κυρίως από την κτηνοτροφία. Τα νέα χωριά και οι κωμοπόλεις κτίζονται στις πλαγιές βουνών ή σε οροπέδια. Οι θέσεις τους μαρτυρούν θεληματική απομόνωση. Γι' αυτό σπάνια βρίσκει κανείς σ' αυτές υπολείμματα παλαιότερων οικήσεων. Ο παράγοντας της συγκοινωνίας, που παίζει σπουδαίο ρόλο στην εκλογή των συνοικισμών, δεν ενδιαφέρει τώρα τους φυγάδες ή καλύτερα τους ενδιαφέρει από την αρνητική άποψη· όσο δηλαδή περισσότερο απομονωμένος είναι ένας τόπος, τόσο πιο πολύ ανταποκρίνεται προς τις επιθυμίες των ραγιάδων. Γενικά ο νέος οικισμός παρουσιάζει τον τόπο του φυσικού καταφυγίου**.

Κάτω από αυτές τις συνθήκες ιδρύθηκαν τα γειτονικά χωριά Μαμουλάδας, Αφροξυλιάς και Νεοκάστρου. Τα χωριά αυτά είναι κτισμένα σε απρόσιτες θέσεις του όρους Ριγάνι σκορπισμένα και κρυμμένα σε δασωμένες περιοχές, όπου φθάνει κανείς ακολουθώντας δύσβατα μονοπάτια. Τα πρώτα πράγματα που έπρεπε να εξασφαλίσουν οι κάτοικοι των χωριών αυτών ήταν η ασφάλεια και το νερό. Πηγή πλούτου γι' αυτούς η καλλιέργεια λωρίδων γής. Ο κόπος που απαιτούσε η γεωργική εργασία στις περιοχές αυτές ήταν πολύ μεγάλος. Ο γεωργός έπρεπε να ξεχερσώσει λωρίδες - λωρίδες την πλαγιά, να αφαιρέσει τις πέτρες από το χώμα, να κατασκευάσει πεζούλες που θα συγκρατούν το χώμα που ξεφεύγει και γλυστρά κατά μήκος της πλαγιάς. Δουλειά τόσο κουραστική και χωρίς τέλος, γιατί αν σταματήσεις μια στιγμή, το βουνό ξαναγυρίζει στη αρχική του αγριότητα και όλα πρέπει να ξαναγίνουν από την αρχή. Τα προϊόντα που καλλιεργούσαν ήταν πρώτα το σιτάρι, το καλαμπόκι, τα όσπρια και τα κηπευτικά.

Η ζωή βέβαια ήταν πολύ δύσκολη τον χειμώνα, οπότε όλα νεκρώνονταν. Οι κάτοικοι έπρεπε να κάνουν όλες τις προμήθειες σε ξύλα, τρόφιμα γι' αυτούς και τα ζώα τους και να μείνουν μήνες ολόκληρους απομονωμένοι από τον άλλο κόσμο, κλεισμένοι από τα χιόνια και την κακοκαιρία.

Η φτώχεια του εδάφους επέβαλε λιτή ζωή και έστρεφε τους κατοίκους προς την κτηνοτροφία, η οποία ήταν ο κύριος πόρος της ζωής τους, γιατί τους έδινε τροφή και ενδυμασία.

* Βακαλόπουλος Απόστ.: *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους. τ.Β' Τουρκοκρατία 1453 - 1669. Θεσσαλονίκη 1976.*

Αλλά και η ζωή του κτηνοτρόφου δεν ήταν καλύτερη απ' αυτή του γεωργού, γιατί η ζωοκλοπή, τα αγρίμια του δάσους, οι σκληρές καιρικές συνθήκες και οι αρρώστειες που αποδεκάτιζαν τα κοπάδια, ήταν τα κυριότερα προβλήματα που έπρεπε να αντιμετωπίσει ο κάθε κτηνοτρόφος.

Στη μόνιμη δυσκολία των κατοίκων του χωριού μας να βρίσκουν τα στοιχειώδως αναγκαία, η προσθήκη της βαρείας φορολογίας των Τούρκων, των λεηλασιών διαφόρων ομάδων που λειτουργούσαν για λογαριασμό των ιδίων ή των κατακτητών ή διαφόρων άλλων τυραννίσκων της εποχής εκείνης κάνει αισθητές τις δυσκολίες προς τις οποίες αντιπάλευαν οι χωριανοί μας την εποχή εκείνη.

Γ' Όνομα

Ανοίγοντας την εγκυκλοπαίδεια του Παπύρου στο λήμμα "Μαμουλάδα", διαβάζουμε:

Μαμουλάδα: Οικισμός της ομώνυμης κοινότητας, της επαρχίας Ναυπακτίας, του Νομού Αιτωλίας και Ακαρνανίας. Κατά τις απογραφές του 1971 και του 1981 δεν υπήρχαν μόνιμοι κάτοικοι. Βρίσκεται βορειοδυτικά της Ναυπάκτου, στις πλαγιές των Ορέων Ναυπακτίας, σε υψόμετρο 860.

Μαμουλάδα (Κάτω —): Χωριό, έδρα της κοινότητας Μαμουλάδας, της επαρχίας Ναυπακτίας, του Νομού Αιτωλίας και Ακαρνανίας. Κάτοικοι 360 (1971), 313 (1981). Βρίσκεται 4 περίπου χιλιόμετρα βορειοδυτικά της Ναυπάκτου, σε υψόμετρο 120.

Η κάτω Μαμουλάδα παλαιότερα ήταν γνωστή με το όνομα Γκινάνι. Η πρόελευση του ονόματος αυτού είναι τούρκικη και στην προσπάθειά μου να αιτιολογήσω την έννοια της λέξης Γκινάνι συνάντησα δύο εκδοχές:

Εκδοχή α: Η περιοχή της σημερινής Κάτω Μαμουλάδας φέρεται να ήταν ιδιοκτησία τούρκου μπέϊ με το όνομα Γκιουνάν.

Εκδοχή β: Στην τουρκική γλώσσα "γκιουνάν" σημαίνει "ελληνικά". Δεν αποκλείεται λοιπόν στην περιοχή αυτή να είχαν συγκεντρωθεί, μετά την κατάληψη της Ναυπάκτου από τους Τούρκους, πολλοί Έλληνες αφού από μαρτυρίες Ευρωπαίων περιηγητών γνωρίζουμε ότι: "Στη Ναύπακτο υπήρχαν 300 σπίτια που ήταν όλα κατοικημένα από Τούρκους. Οι Έλληνες είχαν απωθηθεί στις γύρω περιοχές".

Για την πρόελευση του ονόματος "Μαμουλάδα" δεν κατέστη δυνατόν να συγκεντρώσω άλλες πληροφορίες.

Πρώτοι κάτοικοι

Δεν υπάρχουν πηγές απ' όπου θα ήταν δυνατή η ακριβής αναφορά των πρώτων κατοίκων της γωνιάς αυτής του τόπου μας. Ύστερα από έρευνα σε ιστορικές κυρίως πηγές συνάντησα και κάποια έγγραφα που αναφέρονται αποσπασματικά και στο χωριό μας. Μέσα σ' αυτά τα ντουκουμέντα συνάντησα και κάποια ονόματα παλαιών κατοίκων του χωριού.

α) Σε έγγραφο της 24 Ιουνίου 1821 δώδεκα εκπρόσωποι του Βενέτικου ανέθεταν στον αρματολό καπετάνιο Δημήτριο Μακρή τη φύλαξη της περιοχής τους. Ως εκπρόσωπος της Μαμουλάδας υπέγραφε ο Παπακώστας.

β) Σε άλλο έγγραφο της 16-12-1824 προς τον Ιωάννη Βλάχο και Δαμιανό στο Μεσολόγγι ως εκπρόσωποι της Μαμουλάδας υπέγραφαν οι "Πατζαγούρας" και "Χουχουτούλας".

γ) Σε έγγραφο της 2-8-1831 οι δημογέροντες και πρόκριτοι της επαρχίας Βενέτικου ζητάνε από τον Κυβερνήτη της χώρας, Ιωάννη Καποδίστρια, να διορίσει Πολιτάρχη με πέντε στρατιώτες που θα προστάτευαν την επαρχία από ενοχλητικούς ληστές. Για τη Μαμουλάδα υπέγραφε ο δημογέροντας "Γιόργης Διμίτρς" (Γεώργιος Δημητρόπουλος).

δ) Από πίνακα που κατάρτισε Επιτροπή εντεταλμένη από την Κυβέρνηση του Ιωάννη Καποδίστρια το 1830 για την καταγραφή της ιδιόκτητης και εθνικής γής στη Ναύπακτο και το Βενέτικο φαίνονται και 15 ονόματα ιδιοκτητών (ξερικής και ποτιστικής) γής στη Μαμουλάδα. Ο πίνακας δημοσιεύθηκε από τον κ. Χρήστο Ρέππα στον Β' τόμο των Ναυπακτιακών 1985, σελ. 237, με τίτλο "Συμβολή στη Ναυπακτιακή Ιστορία" και έχει ως εξής:

ΜΑΜΟΥΛΑΔΑ

Αναγνώστης Κίτζου	20	Ξερικά	4	ποτιστικά
Αντώνης Αναγνωστόπουλος	20	»	6	»
Αναστάσης Αποστολόπουλος	6	»	4	»
Γιαννάκης Πατζαβούρας	10	»	5	»
Γεωργάκης Κωνσταντόπουλος	6	»	2	»
Γεωργάκης Χαλάτζης	5	»	2	»
Γιάννο Τζίγκας	4	»	1	»
Στάθης Κατσάμπας	4	»	1	»
Μήτρο - Σταμάτης	2	»	1	»
Μήτρο Κόκκαλης	10	»	3	»
Παπά Κώστα	5	»	4	»
Μήτρο - Κωνσταντής	4	»	1	»
Ιωάννης Βλάχος	8	»	2	»
Κωνσταντής Παπαδόπουλος	6	»	3	»
Νικολό - Τζούνης	5	»	3	»

ε) Σε συμβολαιογραφικές πράξεις του 1835 οι οποίες δημοσιεύθηκαν από τα

Γ.Α.Κ. νομού Αιτωλοακαρνανίας συναντάμε τις παρακάτω αναφορές στο χωριό Μαμουλάδα και στους κατοίκους του.

3 Απριλίου 1835, Πληρεξούσιο

Ο Παναγιώτης Παπανδριόπουλος, ιερέυς, κάτοικος Μανωλάδας¹ καθιστά πλερεξούσιό του το Μήτρο Αναγνωστόπουλο από τη Μανωλάδα, το επάγγελμα καζάζη, ανεψιό του και συνιδιοκτήτη σε μία άμπελο, για να κινήσει αγωγή στο Πρωτοδικείο Μεσολογγίου και υπερασπισθεί τα δικαιώματά τους κατά του Αγριαντώνη, ο οποίος καταπάτησε την προαναφερθείσα συνιδιοκτησία, κείμενη στη θέση Μαμουλαδιότικο, Ελαιοστάσιο.

4 Νοεμβρίου 1838, Πωλητήριο

Η Ζωήτσα πρεσβυτέρα Παππαδημήτραινα, κάτοικος Ναυπάκτου, πωλεί στο γαμβρό της Πάνο Αλεξίου, επίσης κάτοικο Ναυπάκτου, το ελαιοστάσιό της με αγριλίδια κείμενο στο δυτικό προάστειο της πόλεως στη θέση "Μαμουλαδιότικα αμπέλια", εκτάσεως 12 τουρκικών στρεμμάτων, αντί 360 δραχμών, τις οποίες και έλαβε.

Μάρτυρες: Κωνσταντίνος Πάνος, κάτοικος Ναυπάκτου.

Αντώνιος Δημητριάδης, κάτοικος Ναυπάκτου.

14 Ιουλίου 1838, Χρεωστικό

Ο Ιωάννης Πατζαούρας, από Μαμουλάδα του Δήμου Ναυπακτίδος χρεωστά στο Νίκο Λαμποβίτη, έμπορο, κάτοικο Ναυπάκτου, 60 δραχμές και 65 λεπτά, τις οποίες υπόσχεται να δώσει εντός 5 ημερών. Σε περίπτωση παραβιάσεως της προθεσμίας, θα καταβάλει και τα όσα έξοδα προκύψουν.

30 Οκτωβρίου 1839, Πωλητήριο

Ο Κωνσταντίνος Κιτζόπουλος, δημότης Ναυπάκτου, πωλεί στον Κωνσταντίνο Πάνου το μερίδιο του από την πατρική του περιουσία προς 400 δραχμές, συνιστάμενο από χωράφια και οσπητότοπο στο χωριό Μαμουλάδες.

Μάρτυρες: Αντώνιος Δημητριάδης, κάτοικος Ναυπάκτου.

Μιχαήλ Φλώρος (Φλόρος), κάτοικος Ναυπάκτου

27 Απριλίου 1838, Αναγνώριση κυριότητας

Ο Κωνσταντίνος Θεοφύλης (Θεοφίλης), χωροφύλακας εκ Τριπόλεως, δέχεται σύντροφο εξ ημισείας τον Ιωάννη Πατζαούρα, δημότη Ναυπακτίας και κάτοικο Μαμουλάδας, στον εθνικό αγρό του Μπεκύραγα και Κουτζουμπαμπά στο Ελαιοστάσιο Ταράτζα, 38 στρεμμάτων, το οποίο είχε λάβει ως προικοδότηση από τον Οικονομικό Επίτροπο για 2.220 δραχμές. Οι σύντροφοι συμφώνησαν να μοιράζονται και τις προς το Δημόσιο Ταμείο οφειλόμενες δόσεις, ενώ στην περίπτωση που ο Πατζαούρας λάβει στο μέλλον κι άλλα χωράφια ως προικοδοσία, να λογίζεται ο Θεοφύλης σύντροφος και σ' αυτά.

1: Μανωλάδα, πρόκειται για την Μαμουλάδα.

Μάρτυρες: Κωνσταντίνος Τσα(ι)όπουλος, έμπορος, κάτοικος Ναυπάκτου.
Ευστάθιος Αναγνωστόπουλος, έμπορος, κάτοικος Ναυπάκτου.

27 Απριλίου 1838, Συμφωνητικό

Ο Κωνσταντίνος Θεοφύλης, χωροφύλακας εκ Τριπόλεως και ο Ιωάννης Πατζαούρας, κάτοικος Μαμουλάδας, σύντροφοι στον εθνικό αγρό του Μπεκύραγα και Κουτζουμπαμπά στο Ελαιοστάσιο Ταράτζα, ομολόγησαν, ο μεν πρώτος ότι εξόδευσε σε καλλιέργειες του προαναφερθέντος αγρού 144 δραχμές, ο δε δεύτερος 327 δραχμές. Επιπλέον, υποσχέθηκε ο Ιωάννης Πατζαούρας να πληρώσει στον κτίστη Μαστροσωτήρη 100 δραχμές για την ανέγερση συντροφικού αλευρόμυλου. Τέλος, συμφώνησαν τα δύο μέρη να λογίζονται εξ ημισείας τόσο τα ανωτέρω έξοδα, όσο και άλλα που πιθανόν να προκύψουν από καλλιέργειες.

Μάρτυρες: Κωνσταντίνος Τασ(ι)όπουλος, έμπορος, κάτοικος Ναυπάκτου.
Ευστάθιος Αναγνωστόπουλος, έμπορος, κάτοικος Ναυπάκτου.

2 Οκτωβρίου 1839, Χρεωστικό

Ο Κωνσταντίνος Κατζάμπας από το χωριό Μαμουλάδες, κάτοικος Ναυπάκτου, έλαβε από τον Γεώργιο Σκαρπιά, δημότη Ναυπάκτου, 130 δραχμές τις οποίες υπόσχεται να επιστρέψει σε ένα έτος και εάν αθετήσει τον λόγο του "υπόσχεται την οικίαν του με την περιφέρειάν της και υπόσχεται ο ίδιος να σκάψη και το αμπέλιον του Γεωργίου Σκαρπιά όποτε του ζητήσει".

Μάρτυρες: Ιωάννης Πατζαούρας, από το χωριό Μαμουλάδες
Αθανάσιος Δημολίτσας, ιδιώτης, κάτοικος Ναυπάκτου.

22 Απριλίου 1839, Πωλητήριο

Ο Γαλάνης Ανυφαντής από το χωριό Σκάλα πωλεί στον Ιωάννη Μπιγελή Αθανασόπουλο, ποιμένα, τα παρακάτω ακίνητα: "το ήμισυ οσπητίου των στέρφων' και 2 στρέμματα αμπέλι στη θέση Κούμαρο, χωράφι 2 στρεμμάτων στη θέση Αναθεμάτισμα, χωράφι 3 στρεμμάτων στις λάκκες Μοναχή Αγραπιδιά, όλα στην περιφέρεια του χωριού Σκάλα. Το συμφωνηθέν αντίτιμο είναι 240 δραχμές, εκ των οποίων το ήμισυ έλαβε ο πωλητής, το έτερον δε ήμισυ υπόσχεται να καταβάλει στα τέλη Οκτωβρίου.

Μάρτυρες: Αντώνιος Αναγνωστόπουλος, Δήμαρχος Ναυπάκτου.
Γεώργιος Δημητρίου, κτηματίας από χωριό Μαμουλάδα.

25 Ιουλίου 1838, Έκθεση αναγκαστικής κατασχέσεως

Κατάσχονται τα κατωτέρω κτήματα στο χωριό Μαμουλάδα του Αναγνώστου Κίτζου, οφειλέτου προς το Δημόσιο 8.929 δραχμών, παρά του κλητήρος Πρωτοδικείου Μεσολογγίου Κωνσταντίνου Ιωάννου Βλάχου, παρόντων του Παρέδρου του χωριού Γεωργίου Δημητριάδου και των μαρτύρων Δημητρίου Γουναροπούλου και Γ. Παπακωνσταντίνου: α) χωράφι 6 στρεμμάτων ξερικό στη θέση Μπαλούρα Μαμουλάδας, εκτιμηθέν προς 50 δραχμές, β) χωράφι 4 στρεμμάτων στη θέση Κοκινούλα Μαμουλά-

δας, εκτιμηθέν προς 20 δραχμές, γ) χωράφι 4 στρεμμάτων στη θέση Τουμάση λάκκα Μαμουλάδας, εκτιμηθέν προς 100 δραχμές, δ) χωράφι 2 στρεμμάτων στη θέση Σταθόπουλον Μαμουλάδας, εκτιμηθέν προς 20 δραχμές, ε) οικόπεδο 400 πήχεων στη Μαμουλάδα, εκτιμηθέν προς 100 δραχμές και στ) χωράφι στη θέση Πουρί, ποτιστικό, εκτιμηθέν προς 50 δραχμές. Το συνολικό ποσό της εκτιμήσεως των παραπάνω ανέρχεται στις 340 δραχμές

25 Απριλίου 1835, Πωλητήριο

Ο Παπά-Ιωάννης Παπανδριόπουλος, ιερέας από τη Μαμουλάδα Ναυπακτίας και η σύζυγός του Τρισεύγενη Γουναροπούλα από το ίδιο χωριό, έχοντες στην κατοχή τους έναν οσπητότοπο προικώο, εκτάσεως δύο στρεμμάτων, ευρισκόμενο στο Γαλατά και στη θέση Γουναρέικα, συμφώνησαν και το επώλησαν στο Μήτρο Γκαμάσο, γεωργό από το Γαλατά, προς 123 δραχμές και 7 λεπτά, τα οποία έλαβαν.

Μάρτυρες: Σπύρος Πασαπορτόπουλος, έμπορος από τη Ναύπακτο.
Κωνσταντίνος Ιγγλέζης, κτηματίας από τη Χώμορη.

6 Δεκεμβρίου 1835, Συμβιβαστικό

Ο Δημήτριος Κασιδιάρκης, γεωργός, κάτοικος Δένδρου, και ο Ανδρέας Μαλατωνόπουλος, γεωργός, κάτοικος Ναυπάκτου, συμβιβάστηκαν στη διαφιλονίκηση που είχαν μεταξύ τους περί εννέα στρεμμάτων εθνικής γής στο χωριό Δένδρο κατά τρόπον ώστε ο πρώτος να πάρει στην κατοχή του τη γή και ο δεύτερος να λάβει οκτώ κουβέλια αραβοσίτου και τίποτε άλλο ποτέ.

Μάρτυρες: Αθανάσιος (Νάσιος) Κυλιμόπουλος, υφαντής, κάτοικος Δένδρου.
Μήτρος Χρήστου, ράπτης, κάτοικος Μαμουλάδας.

Από τα παραπάνω σημειώνουμε:

1. Υπάρχουν πολλά ονόματα Μαμουλαδιωτών των οποίων οι απόγονοι ζουν σήμερα στο χωριό.
2. Υπάρχουν και ονόματα τα οποία αναφέρονται ως ιδιοκτήτες γής στη Μαμουλάδα τα οποία είναι άγνωστα ακόμη και στους σημερινούς γέροντες. Αυτό σημαίνει ότι κάποιοι απ' αυτούς είχαν μεν ιδιοκτησία στη Μαμουλάδα, αλλά δεν ήταν κάτοικοι του χωριού. Επίσης αυτό μπορεί να σημαίνει ότι κάποιοι απ' αυτούς που αναφέρονται άλλαξαν ονόματα οι απόγονοί τους, όπως από το Παπά Κώστα προήλθε το όνομα Παπακωστόπουλος.

Απ' όλες τις παραπάνω πηγές προκύπτει ότι ανάμεσα στους πρώτους κατοίκους της Μαμουλάδας συμπεριλαμβάνονται οι γενιές των οικογενειών: Παπακωστόπουλου, Πατσαούρα, Χοχτούλα, Κατσάμπα, Χαλάτση, Κόκκαλη Δημητρόπουλου, Τσίγκα, Αποστολόπουλου, κ.ά.

Αυτό σε καμμία περίπτωση δεν σημαίνει ότι και πολλές από τις οικογένειες που ζούν σήμερα στη Μαμουλάδα δεν έλκουν την καταγωγή τους από τους παλαιούς κατοίκους του χωριού.

Θρησκευτική Ζωή

Οι παλιοί έλεγαν "Το Θεό δεν τον βλέπεις, τον 'Άγιο τον έχεις κοντά σου". Γι' αυτό όλα τα χωριά έκτιζαν σε κάθε οικισμό εκκλησία ή παρεκκλήσι.

Η ενορία Μαμουλάδας περιελάμβανε τα χωριά Μαμμουλάδα, Βομβοκού και Αφροξυλιά, με έδρα τον ενοριακό ναό των Δώδεκα Αποστόλων που βρίσκεται στην 'Ανω Μαμουλάδα. Στην ενορία Μαμουλάδας εκτός του ενοριακού ναού υπάγονταν οι ναοί: 1) Αγίου Πολυκάρπου στην Κάτω Μαμουλάδα. 2) Αγίου Νικολάου στη Βομβοκού. 3) Αγίας Παρασκευής στην 'Ανω Αφροξυλιά και 4) Αποστόλου Ανδρέου στην Κάτω Αφροξυλιά, καθώς και τα παρεκκλήσια Προφήτη Ηλία στην κορυφή του όρους Ριγάνι και του Αγίου Αθανασίου στην 'Ανω Αφροξυλιά. Στους ναούς αυτούς η Θεία Λειτουργία τελείταν εκ περιτροπής και μια φορά το χρόνο, στη μνήμη των Αγίων, στα παρεκκλήσια.

Το 1918 η κοινότητα Βομβοκού και το 1938 η κοινότητα Αφροξυλιάς αποτέλεσαν δική τους ενορία. Σήμερα κατά τις εορτές των ιερών ναών, Αγίου Πολυκάρπου, Δώδεκα Αποστόλων και Προφήτη Ηλία γίνεται πατροπαράδοτο πανηγύρι. Όλοι οι κάτοικοι του χωριού ακόμη και αυτοί που κατοικούν στην πρωτεύουσα ή σε άλλα αστικά κέντρα της χώρας καθώς και πολλοί από τα γειτονικά χωριά συγκεντρώνονται και μετά τη Θεία Λειτουργία, διασκεδάζουν χορεύοντας ελληνικούς χορούς με συνοδεία δημοτικών μουσικών συγκροτημάτων. Οι επισκέπτες προσκυνητές φιλοξενούνται από τους κατοίκους της κοινότητας.

Το χωριό μας συμμετείχε και συμμετέχει ενεργά στη θρησκευτική ζωή της περιοχής. Στο φάκελλο 169 β των Γενικών Αρχείων του Κράτους είναι καταχωρημένο το με ημερομηνία 18 Οκτωβρίου 1843 υπόμνημα των παρέδρων του Δήμου Ναυπακτίδας προς το Δήμαρχο Ναυπάκτου στο ποίο γράφουν:

« Ακούοντες καθημερινώς τα θρησμευτικά παράπονα των δημοτών του Δήμου μας (άλλοτε Επαρχίας Ναυπακτοβενέτικου), δια την διάλυσιν της εις την Επαρχίαν μας Μονής ο Πρόδρομος, και τας εγκαρδίους και θερμάς ευχάς των δια την διατήρησίν της, θεωρούντες και ημείς με όχι μικρότερον αίσθημα ότι ήτο πολλά δίκαιον να διατηρηθή η Μονή αυτή, ήτις εις διαφόρους εποχάς ωφέλησε δια διαφόρων βοηθημάτων της γενικώς την Επαρχίαν μας, και διαρητουμένη τοιαύτη θέλει ήσθε πάντοτε και εις την Επαρχίαν και εις το Δημόσιον, και εις τα ρηθέντα παράπονα, θεωρούντες ότι διαλυμένα και τα κτήματά της, ενοικιασθέντα εις ανθρώπους μή δυναμένους να τα καλλιεργήσουν...., δια να δυνηθούν να πληρώσουν εις το εκκλησιαστικόν ταμείον το ενοίκιον προς απολαβήν του ενέχυρου, δι' αυτόν τον τρόπον εις το Δημόσιον, δεν εξάγεται ει μή με τά την ζημίαν και η αύξησις των θρησκευτικών παραπόνων, θεωρούντες και ότι μοναχοί τίμιοι θέλουν αποφασίσει με όλον τον ζήλον των να μονάσουν δια πάντα εις την Μονήν ταύτην, ενώ τόσοι από άλλας διαλελυμένας εις την Επαρχίαν μας Μονάς λυπούμενοι, άλλοι έν δεν επήγαν εις διατηρουμένην άλλην Μονήν και κλαίουσιν ως ο Αδάμ απέναντι του παραδείσου, άλλοι δε επήγαν και ο πρός την Μονήν ο Πρόδρομος ζήλος των γεννά συχνούς στεναγμούς.

Θεωρούντες ότι η Α.Μ. ο Βασιλεύς, ως... και ευδικεί όλας τα τάξεις των πιστών υ-

πηκόων του, ευδόκισε και διέταξε την διατήρησιν και άλλων διαλυθεισών Μονών...

Δια τους λόγους τούτους όλους λοιπόν ηναγκάσθημεν να αιτήσουμε ικεσίας δια της παρούσης εν ονόματι του κοινού της Ναυπακτίδος την διατήρησιν της περί ής ο λόγος Μονής ο Πρόδρομος με την και αυτήν κυριότητα όλων την οποίαν είχε και πρότερον κτημάτων.

Παρακαλείται όθεν ο Δήμαρχος Ναυπακτίδος, να ενεργήση ό,τι, διευθύνων και την παρούσαν όπου δει προς εκπλήρωσιν της αιτήσεως μας, και μένομεν ευσεβάστως.

Ο Πάρεδρος της Πόλεως

Αναγνώστης Κίτζου

Οι Πάρεδροι

Δάφνης

Σκάλας

Νεοκάστρου

Φαμίλας

Βρίστιανης

Μαμουλάδας

Φροξυλιάς

Βομβοκούς

Καλαβρούζας

Αγίου Γεωργίου

Αναγνώστης Στιλιαράς

Γαλάνης Αύφαντης

Γιωργάκης Αδάμης

Μήτρος (δυσανάγνωστη)

Πανουργιάς Νικόλαος

Κόργιος Δημήτριος

δυσανάγνωστη

Αθανάσιος Κυριαζής

Γιώργος Καλαβρουζιώτης

δυσανάγνωστη

Η αίτηση αυτή συζητήθηκε στο Δημοτικό Συμβούλιο Ναυπακτίδος, το οποίο κατά τη συνεδρίασή του στις 25 του ίδιου μήνα «κοινή φωνή και γνώμη» αποφάσισε να ζητηθεί η επέμβαση του Βασιλιά Όθωνα για τη διατήρηση του μοναστηριού.

Ο Ενοριακός ναός του Αγίου Πολυκάρπου

Η νεόκτιστη εκκλησία της Παναγίας στην 'Ανω Μαμουλάδα (15 Αυγούστου 1995)

Ναοί

Ο ναός των **Αγίων Αποστόλων** είναι στο κέντρο του χωριού 'Ανω Μαμουλάδα και κτίσθηκε το 1913 περίπου. Την άμμο για το κτίσιμό του την μετέφεραν με ζώα από τον ποταμό Πόριορη, όπως μου διηγήθηκαν γεροντότεροι. Σήμερα γίνεται λειτουργία μόνο στην εορτή των Αγίων Αποστόλων στις 30 Ιουνίου, όπου μαζεύονται κάτοικοι του χωριού και της γύρω περιοχής και γίνεται παραδοσιακό πανηγύρι.

Ο ναός του **Αγίου Πολυκάρπου** κτίστηκε περί το 1900 με σημαντική οικονομική βοήθεια του Δημητράκη Βαρδακουλά, στο κτήμα του ιδίου. Ο Δ. Βαρδακουλάς, αδελφός του αείμνηστου ιατρού Ευθυμίου Βαρδακουλά, δώρησε στο Ναό το λειβάδι του στη θέση Τρίφτρα από το οποίο είχε ο ναός ένα ετήσιο εισόδημα. Ο μικρός λιθόκτιστος αυτός ναός, αφιερωμένος στον Μεγαλομάρτυρα 'Αγιο Πολύκαρπο εξυπηρέτησε για 70 χρόνια τις λατρευτικές ανάγκες του χωριού. Το 1970 αντί να αναστηλωθεί γκρεμίσθηκε και στη θέση του αναγέρθηκε μεγαλύτερος ναός.

Εκτός των δύο αυτών ναών υπάρχουν ακόμη ο ναός του **Προφήτη Ηλία** στη κορυφή του όρους Ριγανίου (1472), όπου γίνεται λειτουργία στις 20 Ιουλίου κάθε χρόνου και ακολουθεί παραδοσιακό πανηγύρι.

Τέλος υπάρχει ο ναϊσκος της **Παναγίας** ο οποίος ήταν η παλαιότερη εκκλησία του χωριού. Κτίσθηκε όταν δημιουργήθηκε το χωριό και ήταν ο ενοριακός ναός του χωριού μέχρι το 1913 περίπου, όταν κτίσθηκε ο ναός των Δώδεκα Αποστόλων. Το 1938 ήταν γκρεμισμένη και με την συνδρομή των κατοίκων

ξανακτίσθηκε στο ίδιο σημείο, όπου λειτουργούσε σαν παρεκκλήσι μέχρι το 1970, όταν γκρεμίσθηκε. Σήμερα, ύστερα από πρωτοβουλία πιστών, το παρεκκλήσι ξανακτίσθηκε εκ θεμελίων.

Από μαρτυρίες γεροντότερων αναφέρεται η ύπαρξη εξωκκλησίου του Αγίου Γεωργίου στη θέση Κεραμυδάκι, Λυκότρυπας στο Πουρί, όπου υπάρχουν ερείπια.

Επίσης υπήρχε προ του 1900 εκκλησία του Αγίου Ισιδώρου στη θέση Αη-Σιδέρης, που πήρε το όνομά της από αυτό ακριβώς το γεγονός.

Το πανηγύρι τ' Αηλιάς

Θυμάμαι από τα παιδικά μου χρόνια ότι ανήμερα του Αηλιά πρωί - πρωί μαζευόμασταν γύρω στα 20 άτομα από το Πουρί και ανηφορίζαμε προς το Βουνό. Αφού περνάγαμε από το Αρχοντίτση τ' Αλώνι, την Καλοερόλακα φθάναμε μετά από μία περίπου ώρα δρόμο στην Κοτρώνα, στα μισά της διαδρομής μέχρι την κορυφή. Εκεί ανταμώναμε με τους άλλους χωριανούς που ανέβαιναν από το Χωριό περνώντας από την Ασπρόβρυση και τα Ασπρολακώματα. Έτσι η παρέα μεγάλωνε. Εμείς τα παιδιά συνήθως προπορευόμασταν τρέχοντας να κατακτήσουμε κάθε φορά και ψηλότερο σημείο.

Μερικοί έπερναν και τα μουλάρια τους μαζί είτε να κουβαλίσουν κάποιο τάμα στον Άγιο, είτε να διανύσουν κάποια διαδρομή καβάλα στο ζώο τους.

Καμιά φορά θυμάμαι βλέπαμε και κανένα ξαφνιασμένο λαγό να φεύγει πηδώντας

Στην κορυφή στο Ριγάνι, μπροστά στο εκκλησάκι του Προφήτη Ηλία.

στις πέτρες, απορώντας για τους ασυνήθιστους επισκέπτες.

Όσο ανεβαίναμε νιώθαμε περισσότερο έντονα το δροσερό αεράκι, που μας έκανε

να μετανοιώνουμε που δεν είχαμε φροντίσει να πάρουμε μαζί μας κανένα ζεστό ρούχο.

Με το αργό βήμα και το ατέλειωτο κουβεντολόι προχωρούσε το ασκέρι και χωρίς να το καταλάβουμε καλά - καλά βρισκόμασταν στο πιο ψηλό σημείο του βουνού, όπου υπήρχε το μικρό εξωκκλήσι τ' Αη - Λιά. Εκεί συναντούσαμε αρκετούς προσκυνητές που είχαν πάει από την προηγούμενη βραδυά.

Σε λίγη ώρα μαζεύονταν στην κορυφή του βουνού από διάφορα σημεία εκατοντάδες προσκυνητές, από την Μαμουλάδα, Αφροξυλιά, Ριγάνι, Καστράκι, Φαμήλα, Στύλια, Πιτσινείκα, Παλιόπυργο και τη Ναύπακτο. Έμπαιναν λίγοι - λίγοι μέσα στο μικρό εκκλησάκι, άναβαν τ' αγιοκέρια τους και έβγαιναν στο προαύλιο για το άκουσμα της θείας λειτουργίας, αφού το εκκλησάκι δεν χωράει περισσότερα από 15 άτομα.

Όταν τελείωνε η θεία λειτουργία υπήρχε χαρμόσυνη και πανηγυρική ατμόσφαιρα με εγκάρδια χαιρετίσματα, ανταμώνματα και κεράσματα λουκουμιού και ούζου.

Εκεί ψηλά στα 1472 μέτρα η ομορφιά είναι επιβλητική. Αν τύχει και είναι καθαρή η ατμόσφαιρα, τότε το μάτι φτάνει πέρα από τον καταγάλανο Πατραϊκό κόλπο και στο βάθος μόλις που διακρίνονται τα νησιά Ζάκυνθος και Κεφαλλονιά, τα δυτικορουμελιώτικα βουνά και αχνά οι Ηπειρώτικες κορυφογραμμές· βλέπει τη λίμνη της Τριχωνίδας, το Αγρίνιο, το Θέρμο και αρκετά Κραβαριτοχώρια, καθώς και το Φίδαρη να αργοσέρνεται στα πόδια του Ριγανιού. Καθαρά επίσης φαίνεται ο Κορινθιακός κόλπος, η Αιγιαλεία, ενώ αχνοφαίνεται η Κορινθία και τα Γεράνια όρη, καθώς και τα βουνά της Δωρίδας, Γκιώνα και Παρνασσός.

Μετά από λίγη ώρα οι προσκυνητές κατηφόριζαν, άλλοι προς την Ασπρόβρυση και άλλοι προς τα Κουρίτια για ένα πρόχειρο φαγητό και αμέσως μετά συγκεντρώνονταν στο προαύλιο της εκκλησίας των Αγίων Αποστόλων, όπου ακολουθούσε γλέντι και χορός μέχρι αργά το μεσημέρι, μετά όλοι φιλοξενούνταν σε Μαμουλαδιώτικα σπίτια, όπου έτρωγαν, έπιναν και τραγουδούσαν τραγούδια του τραπεζιού μέχρι το απόγευμα και μετά συγκεντρώνονταν πάλι στο προαύλιο της εκκλησίας και γλεντοκοπούσαν μέχρι το βράδυ.

Όσοι ξένοι παρέμειναν το βράδυ φιλοξενούνταν σε σπίτια και συνέχιζαν το γλέντι μέχρι το πρωί.

Εφημέριοι :

Οι διατελέσαντες εφημέριοι είτε ως μόνιμοι, είτε ως προσωρινοί στην ενορία Μαμουλάδας είναι οι παρακάτω:

- 1) Παναγιώτης Παπανδριόπουλος 1835.
- 2) Παναγιώτης Αναγνωστόπουλος (Παπαπάνος) από την Ποκίστα Ναυπακτίας), υπηρέτησε πολλά χρόνια πριν το 1900.
- 3) Αντώνιος Μυτιλήνης, από τη Σίμο Ναυπακτίας από το 1900 - 1929.
- 4) Γεώργιος Βέργος, από την Άνω Χώρα Ναυπακτίας, από το 1927 - 1929.
- 5) Λεωνίδας Κυρίτσης (ΠαπαΛεωνίδας) από την Αφροξυλιά Ναυπακτίας, τα έτη 1929 - 1938.
- 6) Χρήστος Καραγιάννης, από το Ριγάνι Ναυπακτίας, το έτος 1946.

- 7) Αντώνιος Αντωνίου, από την επαρχία Τριχωνίδας, το έτος 1946.
- 8) Σπύρος Μαστροκώστας από το 1946 ως το 1952.
- 9) Δημήτριος Χαλαντζούκας, από τη Μακύνεια, το χρονικό διάστημα από 1952 έως το 1973.
- 10) Χρήστος Ανδρεόπουλος από το 1973 ως το 1980.
- 11) Αντώνης Πολυζώης από τη Ναύπακτο, το χρονικό διάστημα 1980 ως 1988.
- 12) Απόστολος Παπακωστόπουλος, από τη Μαμουλάδα, από το 1989 έως και σήμερα.

Το Δημοτικό Σχολείο

Η λειτουργία του Δημοτικού Σχολείου στην περιοχή της Μαμουλάδας εντοπίζεται στις αρχές του 1900. Επειδή όμως δεν υπήρχε σχολικό κτίριο, λειτουργούσε σε διάφορα σπίτια, μέχρι το 1946, οπότε κτίσθηκε ένα ωραίο λιθόκτιστο κτίριο κοντά στην εκκλησία του Αγίου Πολυκάρπου. Δυστυχώς το κτίριο αυτό σήμερα δεν υπάρχει διότι το 1972 έπαθε σημαντικές ζημιές από σεισμό και αντί να αναστηλωθεί καταδεφίσθηκε, στερόντας έτσι ένα ωραίο κτίριο από το χωριό, και πολλές καλές αναμνήσεις εκατοντάδων Μαμουλαδιωτών που έμαθαν τα πρώτα τους γράμματα στο σχολείο αυτό.

Ας πάρουμε όμως τα πράγματα από την αρχή. Το 1902 λειτούργησε Δημοτικό Σχολείο στην "Παλιοτάρατσα" του Νίκου Γαλάνη, όπου προσέτρεχαν να μάθουν γράμματα, τα παιδιά από την Αφροξυλιά, τη Βελβίνα και τη Μαμουλάδα, από το δάσκαλο Κώστα Σίνη από τη Φαμήλα. Περί το 1930 το σχολείο στεγάσθηκε στο σπίτι του Αγριαντώνη με δάσκαλο το Δημήτριο Λελούδα. Το 1944 - 45 μεταφέρθηκε στο σπίτι της Γιαννούλας χήρας Αποστόλου Χαρακίδα για ένα χρόνο και την επόμενη χρονιά λειτούργησε στο σπίτι του Ιωάννη Ευθυμίου Χαρακίδα μέχρι το 1946, που μεταφέρθηκε οριστικά στο νεόκτιστο σχολείο.

Πρέπει να σημειωθεί ότι για το χρονικό διάστημα από 1933 έως το 1944 το σχολείο κατά τους μήνες Μάρτιο έως τον Οκτώβριο λειτουργούσε στην 'Ανω Μαμουλάδα, για να δώσει την ευκαιρία στα παιδιά να παρακολουθήσουν το σχολείο κοντά στις οικογένειές τους, οι οποίες λόγω του ότι ασχολούνταν με την κτηνοτροφία, ήταν υποχρεωμένοι την περίοδο της άνοιξης και του καλοκαιριού να ζούν στην 'Ανω Μαμουλάδα.

Εκεί το σχολείο στεγάσθηκε κατ' αρχήν στο σπίτι του Κωνσταντίνου Χοχτούλα. Αργότερα μεταφέρθηκε στο σπίτι που προοριζόταν για κατοικία του παπά του χωριού, μέχρι που κτίσθηκε ένα κτίριο για το σκοπό αυτό, το οποίο σήμερα είναι ερείπια.

Δεν μπόρεσα να βρώ ποιοί δάσκαλοι και πότε δίδαξαν στη Μαμουλάδα. Από διηγήσεις παλαιότερων αναφέρονται τα ονόματα των :

Κωνσταντίνου Σίνη
Δημητρίου Λελούδα
Παπα-Γιώργη Βέργου 1927 - 29
Πειράτη
Κωνσταντίνου Ρήγα
Γεωργίας Μοντάλδου από το 1939 - 1950
Σιαμαντά Βάσως

Αντώνη Κονιστή
Ηλία Σμάνη
Ουρανίας Σπάνου κ.ά.

Η Γεωργία Μοντάλδου δίδαξε πολλά χρόνια στο Δημοτικό Σχολείο της Μαμουλάδας και προσέφερε πολύ σημαντικό έργο στα δύσκολα εκείνα χρόνια. Αγωνιζόταν να πείσει τους γονείς ότι είναι απαραίτητο να στείλουν τα παιδιά τους στο σχολείο και παράλληλα προσπαθούσε να βοηθήσει όσο περισσότερο μπορούσε τα φτωχά χωριατόπουλα να μάθουν γράμματα. Η προσφορά της στην εκπαίδευση υπήρξε σημαντική. Όποιον Μαμουλαδιώτη να ρωτήσεις για τη Μοντάλδου αναφέρεται σ' αυτή με σεβασμό και με τα καλύτερα λόγια.

Γράφοντας για τη Μαμουλάδα δεν είναι εύκολο να παρακάμψει κανείς την προσωπικότητα και την προσφορά της δασκάλας κ. Γεωργίας Μοντάλδου, η οποία από το 1940 μέχρι το 1959 δίδαξε στο Δημοτικό Σχολείο του χωριού και δέθηκε μ' αυτό και τους χωριανούς με ακατάλυτους δεσμούς.

Με δική της πρωτοβουλία και την συνδρομή του τότε προέδρου του χωριού Πάνου Κατσώνη απέκτησε το 1946 η Κάτω Μαμουλάδα δικό της σχολικό κτίριο. Τα εγκατελειμμένο, χωρίς παράθυρα, ταβάνι και πάτωμα κτίριο διορθώθηκε και αποπερατώθηκε με την προσωπική εργασία των μαθητών και των γονιών τους και άρχισε πλέον το 1946 να λειτουργεί το Δημοτικό Σχολείο Μαμουλάδας σε ιδιόκτητο κτίριο δίπλα από την εκκλησία.

Για την αγάπη της δασκάλας προς τους μαθητές της και την όλη προβολή και ανάπτυξη του χωριού μας οι μαθητές της αφηγούνται ότι η δασκάλα τους φρόντιζε σαν παιδιά της. Αυτή πρωτοστα-

Η δασκάλα του χωριού μας
κ. Γεωργία Μοντάλδου.

τούσε και επέβλεπε τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής τους, τη διατροφή τους, την εμφάνισή τους και άλλα πολλά χρήσιμα και αναγκαία.

Το ενδιαφέρον της δεν σταματούσε με την αποφοίτηση των μαθητών από το Δημοτικό, αλλά συνέχιζε για την επιτυχία τους στο Γυμνάσιο της Ναυπάκτου, παραδίδοντάς τους δωρεάν φροντιστηριακά μαθήματα, καθώς και για την μετέπειτα πρόοδό

1954: Η δασκάλα Γεωργία Μοντάλδου με μαθητές του σχολείου ντυμένους με παραδοσιακές στολές για την εορτή της 25ης Μαρτίου. Εικονίζονται από αριστερά οι: Ντίνα Γεωρ. Πατσαούρα, Δημητρούλα Ηλ. Μπαλωμένου, Φωτεινή Βεν. Χαρακίδα, Ειρήνη Κων. Χοχτούλα, Ουρανία Βασ. Αγγελοπούλου, Χρήστος Χριστογιάννης και Αλεξάνδρα Σπυρ. Κυρίτη.

τους.

Η φήμη της ως εκπαιδευτικού και ανθρώπου είχε απλωθεί παντού και πολλοί από τα γύρω χωριά έφερναν τα παιδιά τους στο Δημοτικό της Μαμουλάδας. Αξέχαστες έχουν μείνει οι σχολικές εορτές τις οποίες οργάνωνε η δραστήρια δασκάλα κατά τις εθνικές εορτές. Επέλεγε αξιόλογες θεατρικές παραστάσεις, με τις οποίες, ύστερα από επίμονες προσπάθειές της, ζωντάνευαν υπέροχες στιγμές της ελληνικής ιστορίας οι μικροί πρωταγωνιστές. Τα σκηνικά και οι παραδοσιακές ενδυμασίες εξασφαλιζόνταν πάντα με έξοδα της δασκάλας. Τις σχολικές αυτές παραστάσεις έρχονταν να τις παρακολουθήσουν δεκάδες κάτοικοι από την Παλιοπαναγιά, την Αφροξυλιά, τη Βομβοκού και φυσικά τη Μαμουλάδα. Όπως μου εκμυστερεύθηκε η κ. Μοντάλδου έδινε ιδιαίτερη σημασία στις σχολικές αυτές εκδηλώσεις διότι τις θεωρούσε, εκτός των άλλων και ως πρόκληση και κριτήριο για τη συμμετοχή των παιδιών στη σχολική ζωή, για την οποία υπήρχε την εποχή εκείνη μια κάποια αδιαφορία.

Στα χρόνια της Κατοχής οι σχολικές συνθήκες έγιναν δυσκολότερες, ιδιαίτερα μετά το 1944, όταν κήκε όλο το διδακτικό υλικό, που είχε συγκεντρώσει η νεαρή τότε δασκάλα από τα χρόνια που φοιτούσε στο Αρσάκειο Πάτρας. Μετά από αυτό, για αρκετό χρονικό διάστημα, η ανάγνωση γινόταν στο δανεικό από την εκκλησία ψαλτήριο.

Για την παρουσία, τη δράση και την προσφορά της αυτή η Μαμουλάδα θυμάται πάντοτε με αγάπη και ευχαριστία τη δασκάλα της Γεωργία Μοντάλδου.

Απ' ότι είμαι σε θέση να γνωρίζω αρκετοί χωριανοί μάθανε γράμματα. Ο Παναγιώτης Μπαλωμένος και ο Πάνος Κατσώνης τελείωσαν το σχολαρχείο. Ο Πάνος Χαλάτσης τελείωσε το γυμνάσιο, απεφοίτησε από τη σχολή Ευελπίδων και έκανε καριέρα ως αξιωματικός του Ελληνικού Στρατού. Ο Κωνσταντίνος Βασ. Μπαλωμένος απεφοίτησε από τη Σχολή Θεολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, αλλά ατυχώς πέθανε το 1956. Ο Θανάσης και ο Θεόδωρος Κόκκαλης απεφοίτησαν από την Παιδαγωγική Ακαδημία και τη Θεολογία, αντίστοιχα· ο Δημήτριος Κων. Χοχτούλας απεφοίτησε από τη Σχολή Αξιωματικών της Αστυνομίας Πόλεων και έκανε πετυχημένη καριέρα ως αξιωματικός· Ο Απόστολος Κων. Κόκκαλης απεφοίτησε από τη Γεωπονική Σχολή· ο Παναγιώτης Νικ. Κόγγος από τη Σχολή Μαθηματικών και είναι σήμερα καθηγητής στη Ναύπακτο· ο Γιάννης Γεωρ. Χαλάτσης από τη Σχολή Βιβλιοθηκονομίας των ΚΑΤΕΕ Αθήνας και την Σχολή Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου· ο Πολύκαρπος Νικ. Χοχτούλας τελείωσε τη Σχολή Αξιωματικών της Πυροσβεστικής. Επίσης οι αδελφές Βούλα και Κωνσταντίνα Παν. Παπακωστόπουλου απεφοίτησαν από την Παιδαγωγική Ακαδημία και τη Νομική Σχολή αντίστοιχα· ο Δημήτριος Ανδρ. Παπακωστόπουλος τελείωσε τη Σχολή Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου. Η Ελένη Κων. Κατσάμπα, η Φωτεινή Κων. Κατσώνη αποφοίτησαν από την Παιδαγωγική Ακαδημία και τέλος η Αγγελική Μάρκου Χοχτούλα αποφοίτησε από το Παιδαγωγικό Τμήμα Αθηνών και τη σχολή Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου.

ΑΓΩΝΕΣ ΚΑΙ ΝΕΚΡΟΙ

Σε αγώνες της νεώτερης Ελληνικής ιστορίας έχασαν τη ζωή τους οι παρακάτω χωριανοί μας:

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ε. ΚΟΚΚΑΛΗΣ	1912 - 13	
ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΧΑΡΑΚΙΔΑΣ	»	
ΑΝΔΡΕΑΣ Β. ΧΑΡΑΚΙΔΑΣ	1918	
ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ ΧΑΡΑΚΙΔΑΣ	1922	
ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΧΟΧΤΟΥΛΑΣ	»	
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Α. ΜΥΛΩΝΑΣ	»	
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Β. ΠΑΤΣΑΟΥΡΑΣ	»	
ΑΝΔΡΕΑΣ Α. ΚΑΤΣΩΝΗΣ	»	
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Χ. ΚΑΤΣΩΝΗΣ	»	
ΑΓΓΕΛΟΣ Θ. ΜΠΑΛΩΜΕΝΟΣ	»	
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Α. ΚΑΤΣΩΝΗΣ	1940	
ΙΩΑΝΝΗΣ Ε. ΧΟΧΤΟΥΛΑΣ	»	
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Γ. ΧΟΧΤΟΥΛΑΣ	»	
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΩΝ. ΚΑΤΣΑΜΠΑΣ	1944	στην Αφροξυλιά
ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΩΝ. ΚΟΓΓΟΣ	»	στη Βομβοκού
ΗΛΙΑΣ ΓΕΩΡ. ΜΥΛΩΝΑΣ	»	στο Πουρί
ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ ΕΥΘ. ΧΑΡΑΚΙΔΑΣ	»	στη Ναύπακτο
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΧΡ. ΠΑΠΑΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ	1948	στις Σέρρες.

Στα χρόνια της Κατοχής

Στα χρόνια της εχθρικής κατοχής το χωριό μας δεν έμεινε ανέπαφο. Σε εξορμήσεις Γερμανικών και Ιταλικών αποσπασμάτων, διωγμοί συγχωριανών μας, εκτέλεση δύο ατόμων, επίταξη ζώων, επιστρέτευση ατόμων για αγκαρίες, διαρπαγή τροφίμων, πυρπόληση σπιτιών και συλλήψεις, είναι ο τραγικός απολογισμός της δοκιμασίας του χωριού μας στα χρόνια της κατοχής. Την άνοιξη του 1944 όταν απέδρασε ένας αντάρτης από γερμανικό απόσπασμα που είχε συλληφθεί στον αγροτικό οικισμό Κάτω Μαμουλάδας, οι Γερμανοί σε αντίποινα πυρπόλησαν αρκετά σπίτια του χωριού, όπως τα σπίτι των Ευθυμίου και Βενιζέλου Χαρακίδα, του Παναγιώτη Μπαλωμένου των Ιωάννη Χαλάτση, Κόγγου Κωνσταντίνου του Χρήστου, Στεφανή Κων/νου κ.ά.

Ο Δημήτριος Χρ. Παπακωστόπουλος, δεξιά, που σκωτώθηκε το 1948 στις Σέρρες.

Ο Βενιζέλος Χαρακίδας, σκοτώθηκε το 1944 στη Ναύπακτο

Ο Αλέξιος Βασ. Παπακωστόπουλος ενώ υπηρετούσε την στρατιωτική θητεία του, την 5-2-1992 βρήκε τραγικό θάνατο, από την συντριβή του στρατιωτικού αεροσκάφους, στο οποίο επέβαινε, στην κορυφή του βουνού Δίρφη.

Όρια Κοινότητας Μαμουλάδας

Επειδή η Κοινότητα αποτελείται από δύο οικισμούς, τον ορεινό Άνω Μαμουλάδα και τον οικισμό Κάτω Μαμουλάδας, οι οποίοι συνδέονται με μια στενόμακρη λωρίδα η περιγραφή των ορίων είναι δύσκολη και δυσκολοκατανόητη για όσους δεν γνωρίζουν πολύ καλά την περιοχή,. Για το λόγο αυτό θα προσπαθήσω με λεπτομέρεια να περιγράψω τα όρια και ελπίζω να μην είμαι κουραστικός.

Κάτω από τη θέση "Παλιοτάρατσας" ακολουθούμε το Ρέμα Καλάμια μέχρι την συμβολή του με το ρέμα Λόη. Ακολουθώντας το Ρέμα Λόη μέχρι 200 μ. άνω της θέσης "Νεζερού", όπου συναντώνται τα σύνορα Βομβοκούς, συνεχίζοντας ανατολικά πάνω από τις θέσεις "Βαρκά", "Χαρακίδια Τσόκι", "Σπηλούλα", "Αλωνάκι Αη Σιδέρη", "Ράχη Αη Σιδέρη" μέχρι το ρέμα, όπου τα όρια της Κοινότητας με το Δήμο Ναυπάκτου, συνεχίζοντας νότια, την κοίτη του Ρέματος "Αησιδέρη" μέχρι κάτω της κατοικίας Γεωργίου Κατσάμπα στη θέση "Παλιάμπελα", συνεχίζοντας επίσης δυτικά κάτω πλαιάς αμπέλου Χαλάτση Φωτίου, άνω παλιού αμπελιού Μπλέρη, κάτω της "Ράχης" Συκούλα, άνω του αγρού Κωτσιλιάν, φθάνουμε στη θέση "Σχοίνου" κάτω από τον αγρό Βασ. Φ. Χαρακίδα (σήμερα Αθανασόπουλου Αποστόλου· πάνω από το αμπέλι Ντούση (βόρεια από τις σημερινές εργατικές κατοικίες)· ευθεία μεταξύ αγρού Γεωργίου Χαλάτση και Ελευθερίου Βακάλογλου μέχρι το σημείο που συναντάμε τη σιδερένια γέφυρα της παλαιάς οδού Ναυπάκτου Θέρμου και το ρέμα Καλάμια.

Μια μακρόστενη λωρίδα παράλληλα με τα όρια: α) Ναυπάκτου - Μαμουλάδας, κάτω της θέσης Παλιοτάρατσα πάνω από τον αγρό Στρίμπερη Χαραλάμπους στον μέσον του αγρού Νότη Δημητρίου Μπότσαρη μέχρι που συναντάμε το ξηροπήγαδο Βαριά.

β) Μαμουλάδας - Βελβίνας: Ακολουθώντας την κοίτη της Βαριάς μέχρι το "Ρέμα Βαριαμπλή" και συνεχίζοντας πλάι από την κοίτη του ρέματος αυτού μέχρι το μικρό ρέμα απ' ευθεία φθάνουμε στη ράχη πάνω θέσης "Μαραβίτσας".

γ) Μαμουλάδας - Πιτσενεϊκών: Από τη ράχη "Μαραβίτσας" ακολουθεί ζώνη πλάτους 150 μ. από τα όρια Πιτσινεϊκών μέχρι τη θέση "Ρουπακιά", όπου συναντάμε τον ξηροπόταμο Βαριά. Από το σημείο αυτό ζώνη πλάτους 600 μ. ακολουθεί προς βοράν τα όρια Πιτσινεϊκών, δυτικά της θέσης "Μητσιτή", μέχρι κάτω από τη πηγή "Κουρπιά".

δ) Μαμουλάδας - Ριγανίου: Από το παραπάνω σημείο τα όρια ακολουθούν προς Β.Δ. μικρό δρομίσκο κάτω από τη θέση "Ισιωμα". Από εκεί ευθεία μέχρι πάνω από την πηγή της θέσης "Πλατανάκι" και από κεί συνεχίζοντας Β.Δ. συναντάμε τις τοποθεσίες "Ρόγγια", "Σαϊτες", απ' όπου συνεχίζοντας με βόρεια κατεύθυνση φθάνουμε στις θέσεις "Πυργάκι", και "Χαράτσι Λάκκες".

ε) Μαμουλάδας - Φαμήλας: Από την ανωτέρω θέση τα όρια επεκτείνονται Β.Δ. τις θέσης "Βρανίτη", "Γερμανού τ' Αλώνι" μέχρι 'Λαμούδι" (μεταξύ "Παλιοχωριού Ράχη" και "Ράχη Κούτρας").

στ) Μαμουλάδας - Νεόκαστρο: Από το ανωτέρω σημείο συνεχίζοντας νότια διερχόμεσθε από τις θέσεις "Ράχη Κούτρα", "Μαρήμ Ράχη", "Τσιρέπη Λάκκα", πάνω από "Κυρκτς Λακκούλες", πάνω από "Ψωρόλιθο", πάνω από "Τσατούρ Χαλάτση" φθάνουμε στη θέση "Μύτ Κατσέλα", όπου συνεχίζοντας Ν.Δ. διερχόμεσθε από τις θέσεις "Τσου-

κάνες", "Πηγάδια", "Μουριές" μέχρι την συμβολή των ρεμάτων Νεοκάστρου και Μαμουλάδας.

ζ) Μαμουλάδας - Αφροξυλιάς: Από το παραπάνω σημείο, τα όρια επεκτείνονται δυτικά διερχόμενα από τις θέσεις "Συκκές", "Αγλογκιές", "Μητσάρα", "Αγκαθάκι", συνεχίζοντας την πορεία ευθεία προς τα δυτικά δια μέσου "Κακής Πλαγιάς" μέχρι που συναντάμε το "Μεγάλο Ρέμα" και φθάνουμε 150 μ. δυτικά της συμβολής του "Μεγάλου Ρέματος" και του "Ρέματος Βαριάς".

Από το σημείο αυτό ακολουθεί λωρίδα 200 μ. από τα όρια Πιτσινεϊκών μέχρι τη συνάντηση των ορίων Βελβίνας. Στο σημείο αυτό τελειώνει η λωρίδα των 200 μ. και συνεχίζοντας νοτιοδυτικά φθάνουμε στη Γέφυρα της Βαριάς¹. Ακολουθώντας, τέλος την παλαιά οδό Ναυπάκτου - Θέρμου συναντάμε τη σιδερένια γέφυρα του ρέματος Καλάμια, απ' όπου ξεκινήσαμε την περιγραφή ολοκληρώνοντας έτσι την περιγραφή της νοητής γραμμής των ορίων της Κοινότητας Μαμουλάδας.

Σημειώνεται για την ιστορία ότι κατά το χρονικό διάστημα 1950 έως 1970 υπήρξε έντονη διαμάχη μεταξύ των Κοινοτήτων Αφροξυλιάς και Μαμουλάδας. Οι εδαφικές διεκδικήσεις των δύο πλευρών πολλές φορές έφθαναν στις αίθουσες των δικαστηρίων, χωρίς να αποκομίσει καμία πλευρά ουσιαστικά οφέλη. Δυστυχώς η διαμάχη αυτή οδήγησε και σε ένοπλες συγκρούσεις μεταξύ των κτηνοτρόφων των δύο χωριών κατά τις οποίες υπήρξαν τραυματίες.

Αν, οι τότε κινητοποιήσεις, των κοινοταρχών των δύο χωριών και οι δαπάνες για τους δικαστικούς αγώνες, είχαν διοχετευθεί προς κάποια άλλη δημιουργική κατεύθυνση η σημερινή κατάσταση των δύο χωριών θα ήταν σαφώς καλύτερη.

Διοικητική Εξέλιξη

Η επαρχία Ναυπακτίας σχηματίσθηκε με το Β.Δ. της 3ης Απριλίου (ΦΕΚ 12), "Περί της διαιρέσεως του Βασιλείου και της διοικήσεώς του". Ως επαρχία του νομού Αιτωλίας και Ακαρνανίας η Ναυπακτία αποτελείταν από τις μέχρι τότε επαρχίες Ναυπάκτου, Βενέτικου, Κραβάρων και Απόκουρου, με έδρα τη Ναύπακτο. Με Β.Δ. της 1ης Οκτωβρίου 1935 (ΦΕΚ 19) "Περί σχηματισμού των δήμων της επαρχίας Ναυπακτίας" σχηματίσθηκαν οι παρακάτω οκτώ δήμοι: 1. Ναυπακτίδος. 2. Καλυδώνος. 3. Ποτιδαμίας. 4. Αποδοτίας. 5. Προσχίου. 6. Αράχωβας. 7. Οφιονείας και 8. Κουρήτιδας. Η περιοχή της Μαμουλάδας ανήκε στο δήμο Ναυπακτίδος. Ο πληθυσμός της επαρχίας Ναυπακτίας από το 1839 ως το 1850 κυμάνθηκε μεταξύ 14.336 έως 20.350 κατοίκους. Τα επόμενα πενήντα χρόνια ο πληθυσμός της επαρχίας έφθασε τις 30.000 από τους οποίους οι 9.000 περίπου ήταν κάτοικοι του δήμου Ναυπακτίδος.

1. Πρόκειται για την παλαιά γέφυρα, διότι τα όρια καθορίστηκαν το 1966 όταν δεν υπήρχε η σημερινή (νέα) γέφυρα Βαριάς.

Το 1912 με το Β.Δ. από 31-8-1912 (ΦΕΚ 261 τ.Α') αποσπάσθηκε από το Δήμο Ναυπακτίδος και αναγνωρίσθηκαν ως μία κοινότητα η Μαμουλάδα και η Αφροξυλιά με την ονομασία Κοινότητα Μαμουλάδας και έδρα τη Μαμουλάδα.

Η κατάσταση αυτή διήρκησε μέχρι το 1932, όταν με Β.Δ. 12-1-1932 (ΦΕΚ 226 τ. Α') οι συνοικισμοί Αφροξυλιάς και 'Ανω και Κάτω Τσάσου αναγνωρίσθηκαν ως ξεχωριστή κοινότητα Αφροξυλιάς με έδρα την Αφροξυλιά.

Κοινοτάρχες

Α. Για την περίοδο που η Μαμουλάδα υπαγόταν στο Δήμο Ναυπακτίδος δηλ. από το 1833 - 1912, απ' όσες πληροφορίες έχω συλλέξει, διατέλεσαν δήμαρχοι οι παρακάτω:

1) Παπαχρήστος ¹	1833 - 36
2) Αναγνωστόπουλος Αντώνης	1839
3) Νικόλαος Τζαβέλας	1946 - 1850
4) Παπαχρηστόπουλος Νίκος	1865
5) Πατσανιζόπουλος Δ. Γεώργιος	
6) Σισμάνης Μήτσος	
7) Δήμος Ιωάν. Φαρμάκης	1883 - 1899
8) Τρικκαίος Χρήστος του Ιωάν.	1910 - 1912

Ο παραπάνω πίνακας έχει ελλείψεις.

Από τη Μαμουλάδα εκλέγονταν πάρεδροι, αλλά ούτε και γι' αυτούς υπάρχουν πληροφορίες εκτός των Γεωργίου Δημητριάδη το 1838 και του Δημητρίου Κόργιου το 1846.

Β. Για την περίοδο από το 1912 έως το 1945, επειδή στον εμφύλιο κήκαν τα αρχεία και ως εκ τούτου δεν υπάρχουν ακριβή στοιχεία για τους διατελέσαντες προέδρους, για το λόγο αυτό ο παρακάτω πίνακας επίσης είναι ελλιπής:

Ιωάννης Ευθ. Χαρακίδας	
Ιωάννης Κων. Παπακωστόπουλος	1936 - 39
Βασίλειος Αθαν. Κατσάμπας	
Αντώνιος Λουκά Χοχτούλας	
Γεώργιος Χαρακίδας	

Γ. Για την περίοδο 1946 μέχρι σήμερα διατέλεσαν πρόεδροι της Κοινότητας Μαμουλάδας οι παρακάτω:

Παναγιώτης Μιχ. Κατσώνης	1946 - 1949

¹ Ο Παπαχρήστος καταγόταν από τη Μαμουλάδα. Κατά τις αφηγήσεις των παλαιότερων ο πιο πάνω αναφερόμενος Δήμαρχος πρότεινε στους Μαμουλαδιώτες να τους παραχωρήσει έκταση για χειμερινή εγκατάσταση στον Πλατανίτη, αλλά οι συγχωριανοί μας αρνήθηκαν και προτίμησαν την περιοχή Γκινάνι, η οποία αργότερα μετονομάστηκε Κάτω Μαμουλάδα.

Κωνσταντίνος Χοχτούλας	1950
Γεώργιος Χαρακίδας	1951 - 1952
Αντώνιος Χοχτούλας	1953
Κωνσταντίνος Γεωρ. Κατσάμπας	1954
Παναγιώτης Μιχ. Κατσώνης	1955 - 1959
Γεώργιος Χαρακίδας	1959 - 1961
Γεώργιος Παπακωστόπουλος	1962 - 1964
Νικόλαος Κων. Κόγγος	1964 - 1967
Γεώργιος Χρ. Παπακωστόπουλος	1967 - 1974 διορισμένος
Αντώνης Κονιστής	1974 - 1975 υπηρεσιακός
Ιωάννης Κων. Παπακωστόπουλος	1975 - 1978
Γεώργιος Νικ. Χοχτούλας	1979 - 1982
Σωτήριος Δημ. Κατσώνης	1983 - 1986
Δημήτριος Ζαχ. Χοχτούλας	1987 - 1994
Βασίλειος Αθ. Κατσάμπας	1994

Πληθυσμιακή εξέλιξη

Ο Πουκεβίλ γάλλος περιηγητής και ιστοριογράφος (1770 - 1838) έγραψε τρία έργα τα οποία ωφέλησαν την υπόθεση της Ελλάδας. Το έργο του «Ταξίδια εις Μωρέαν, Κωνσταντινούπολη, Αλβανίαν και πολλά άλλα μέρη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας κατά τα έτη 1978 — 1801» εκδόθηκε το 1805 σε τρεις τόμους και περιέγραφε τις χώρες και τα ήθη των κατοίκων τους. Το 1820 έγραψε το «Ταξίδιον εις Ελλάδαν» με πολλούς χάρτες και το 1832 το «Ιστορία της Αναγεννήσεως της Ελλάδος» που περιείχε αφηγήσεις των γεγονότων από το 1740 μέχρι το 1824.

Σε μια περιδιάβασή του, λοιπόν, στα μέρη αυτά πριν από το 1821, ανέφερε πως στην περιοχή της Ναυπακτίας, που λεγόταν Βενέτικο, στην οποία υπαγόταν και η Μαμουλάδα, υπήρχαν 20 χωριά με 2086 οικογένειες και απ' αυτές 1000 ήταν Τουρκικές και 1086 Ελληνικές.

Χωριά	Οικογένειες
Απάνω Λόγγος	20
Βομβοκού	10
Βρόστιανη (Ριγάνι)	15
Καβουrolίμνη (Γαυρολίμνη)	40
Καλαβρούζα	10
Καλούλ Αγά	40
Κάτω Λόγγος	5
Κουκιόκαστρο (Νεόκαστρο)	10
Μαλάματα	40
Μαμουλάδα	20

Μανάγουλη	20
Μαυρομμάτι	15
Μπεζαϊδέ	10
Ναύπακτος, Τούρκικες 1000, Ελλην. 700 = 1700	
Ξηροπηγάδι	12
Σαπανάκι	55
Σιμιρτζή	4
Σκάλα	10
Συκιά	30
Τζερεκλί	20

Σύνολον: 2086

Επίσης σε έγγραφο τω Γενικών Αρχείων του Κράτους αναφέρεται, ότι το 1830 η Μαμουλάδα είχε ως έγγιστα 326 κατοίκους και δημογέροντα τον Γεώργιο Δημητρόπουλου.

Από τις επίσημες απογραφές του 1920 και μετέπειτα η παρακάτω πληθυσμιακή εξέλιξη του χωριού, υπήρξε η παρακάτω:

Έτους 1920	Μαμουλάδα	πληθ.	283
»	» Φροξυλιά	»	313
» 1928	Μαμουλάδα	»	329
»	» Φροξυλιά	»	242
» 1940	Μαμουλάδα	»	—
»	» Κάτω Μαμουλάδα (Γκινάνιον)	»	373
» 1951	Μαμουλάδα	»	137
»	» Κάτω Μαμουλάδα	»	218
» 1971	Μαμουλάδα	»	434
» 1981	Μαμουλάδα	»	313
» 1991	Άνω Μαμουλάδα	»	29
»	» Κάτω Μαμουλάδα	»	305

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Η γεωργία και η κτηνοτροφία ήταν οι βασικές πηγές πλούτου των κατοίκων της Μαμουλάδας· ήταν όμως τόσο φτωχές πηγές για τη συντήρηση των κατοίκων που ανάγκασε το ζωντανότερο δυναμικό του χωριού να αναζητάει καλύτερη τύχη στα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας μας και στο εξωτερικό. Όσοι έμειναν στο χωριό προσπαθούν να συμπληρώσουν το εισόδημά τους με πρόσθετη παροχή υπηρεσιών στα κοντινά αστικά κέντρα.

Γεωργία: Καλλιεργήσιμη γή είναι οι ανοιγμένες στις πλαγιές των λόφων πεζούλες. Απ' αυτές μόνο οι ευρισκόμενες στην 'Ανω Μαμουλάδα είναι ποτιστικές. Στην Κάτω Μαμουλάδα είναι ξερικές και προσφέρονται μόνο για την καλλιέργεια δημητριακών και ελιάς. Αλλά και η καλλιέργεια δημητριακών έχει σχεδόν εγκαταλειφθεί αφού ο κλήρος είναι μικρός και το υπάρχον οδικό δίκτυο δεν ευνοεί την καλλιέργεια με γεωργικά μηχανήματα. Μόνο η καλλιέργεια της ελιάς είναι προσιτή και σχετικά προσοδοφόρα. Το λάδι που παράγεται από τους αγρούς της Μαμουλάδας είναι το καλύτερο της ευρύτερης περιοχής μας.

Στα ποτιστικά χωράφια της 'Ανω Μαμουλάδας καλλιεργούνται κυρίως κηπευτικά (τομάτες και φασόλια), αλλά και καλαμπόκι, τριφύλι, φακές και ρεβύθια. Σημειώνεται ότι, παλαιότερα (πρίν και λίγο μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο) απέδιδε το στρέμμα γύρω στις 100 - 120 οκάδες καλαμπόκι. Ενώ σήμερα χάρις στους νέους σπόρους, τα λιπάσματα, τα φυτοφάρμακα και τη συνδρομή της γαιοπονικής υπηρεσίας η απόδοση έχει παλλαπλασιασθεί.

Σε απογραφή ιδιόκτητης γής που έγινε το 1830, από την κυβέρνηση Ιωάννη Καποδίστρια, η Μαμουλάδα αναφέρεται ότι καλλιεργούσε 42 στρέμματα ποτιστικά, 117 στρέμματα ξερικά, 50 στρέμματα με σιτάρι ή κριθάρι και 4 στρέμματα αμπέλια. Επίσης διέθετε ένα νερόμυλο.

Κτηνοτροφία: Στην περιοχή της Μαμουλάδας στις αρχές του 1900 υπολογίζεται ότι βοσκούσαν 6.000 γιδοπρόβατα. Η πολιτική της κυβέρνησης Ιωάννη Μεταξά για ανάπτυξη των δασών ήταν καθοριστική για το μέλλον της κτηνοτροφίας της χώρας μας. Η γίδα θεωρείται ο ληστής των δασών και είχε επικηρυχθεί με πρόσθετη τιμή 100 δραχμές το κεφάλι. Η κοντόφθαλμη αυτή πολιτική μείωσε σημαντικά την εκτροφή και την απόδοση της κτηνοτροφίας και ήταν η βασική αιτία που ώθησε πολλούς νέους στη μετανάστευση. Στα χρόνια της Κατοχής οι ανάγκες για την επιβίωση έφεραν και πάλι πολλούς ξενητεμένους στο χωριό που ζωντάνεψε για λίγο, αλλά δυστυχώς μετά την απελευθέρωση η μετανάστευση επαναλήφθηκε. Έτσι προστέθηκε ένας ακόμα κρίκος στην αλυσίδα των αιτιών και αφορμών της εγκατάλειψης της κτηνοτροφίας και της ελληνικής υπαίθρου.

Μεταπολεμικά η έλλειψη των βασικών μέσων πολιτισμού (οδικού δικτύου, ηλεκτρικού ρεύματος) καθώς και η αλλαγή του τρόπου ζωής εμπόδισε τη διάθεση πολλών για κτηνοτροφική εκμετάλλευση στην ελληνική ύπαιθρο και κατά συνέπεια και στο δικό

μας χωριό. Παρά ταύτα σχεδόν όλες οι οικογένειες είχαν ένα μικρό κοπάδι, γίδια ή πρόβατα των οποίων ο αριθμός δεν ξεπερναγε πάντα τα 100 κεφάλια. Κάθε σπίτι είχε επίσης ένα ή δύο άλογα, μουλάρια ή γαϊδούρια, πιθανώς μία ή δύο αγελάδες, γουρούνι, κόττες και κουνέλια. Το προϊόντα που έπαρναν από την εκτροφή των ζώων αυτών ήταν: κρέας, γάλα, τυρί, βούτηρο, δέρμα, μαλλί και αυγά. Τα άλογα, μουλάρια και οι αγελάδες χρησιμοποιούνταν για μεταφορές και κατά ζεύγη για όργωμα των χωραφιών και το αλώνισμα των δημητριακών. Αρκετοί από τους κατοίκους διέθεταν και μερικές κυψέλες μελίσια για την εξασφάλιση του μελιού της οικογένειας.

Πρίν το 1940, υπήρχαν στη Μαμουλάδα περί τα 50 κοπάδια γιδοπρόβατα που αριθμούσαν περί τις 4.500 κεφάλια. Σήμερα στο χωριό μας υπάρχουν ακόμη μερικοί κτηνοτρόφοι της παλιάς γενιάς, οι οποίοι αντιστεκόμενοι στη βιολογική φθορά του χρόνου συνεχίζουν να ασχολούνται με την κτηνοτροφία. Από τους νεότερους τα τελευταία χρόνια υπάρχει κάποιο ενδιαφέρον για ασχολία με την κτηνοτροφία. Η οικονομική κατάσταση της περιοχής μας και το οξύ πρόβλημα της απασχόλησης στη χώρα μας, ιδιαίτερα για τους νέους, δημιουργεί κάποιες ελπίδες, ότι με πρωτοβουλία αυτών, κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις, θα μπορέσει να ανθίσει η κτηνοτροφία στην περιοχή της Ναυπακτίας. Απ' ότι φαίνεται στη Μαμουλάδα κάποιοι νέοι ασχολούνται συστηματικά με την κτηνοτροφία και κάποιοι άλλοι σκέπτονται σοβαρά να ασχοληθούν. Αν η πολιτεία προσέξει και λάβει τα κατάλληλα μέτρα πιστεύω ότι η κτηνοτροφία στη Μαμουλάδα θα έχει μέλλον.

Μετανάστευση:

Η επαρχία μας πλήρωσε, όπως είναι γνωστό, βαρύ φόρο στο βωμό της μετανάστευσης, της μεγάλης αυτής δοκιμασίας της νεώτερης Ελλάδας. Η έλλειψη μακρό-

πνοης εθνικής πολιτικής ανάγκασε την ικμάδα της νεολαίας να εγκαταλείψει τα παραμελημένα από την Πολιτεία χωριά. Όταν ένας τόπος χάνει το δυναμικότερο και το ικανότερο κομμάτι της νεολαίας του τότε δεν μπορεί παρά να έχει αρνητική πορεία. Πράγματι τα χωριά ερημώθηκαν και η Μαμουλάδα, φτωχό και άγονο χωριό, δεν μπορούσε να αποτελέσει εξαίρεση.

Βέβαια η επαγγελματική κατάρτιση των ελλήνων μεταναστών στις χώρες υποδοχής, οι πολύτιμες εμπειρίες από τη συμμετοχή τους ζωή και τη δυναμική περισσότερο προηγμένων κοινωνιών και η συγκέντρωση ξένου συναλλάγματος, όταν συνδυάσθηκε με επιστροφή και μόνιμη εγκατάστασή τους στην Ελλάδα μετρίασε τις αρνητικές συνέπειες της μετανάστευσης.

Η παραπάνω φωτογραφία είναι από το αποχαιρετιστήριο γλέντι για τη φυγή του Ηλία Αντ. Χοχτούλα στην Αυστραλία. Αμέσως μετά τον ακολούθησαν τα αδέρφια του Βασίλης και Κασσιανή, ο Κώστας Απ. Χαρακίδας, η Ντίνα Γεωρ. Πατσαούρα, η Ανθούλα Ηλ. Κατσώνη. Επίσης το δρόμο της φυγής προς Γερμανία και Η.Π.Α. ακολούθησαν και οι: Αποστόλης Βασ. Μπαλωμένος, Νίκος Κων. Κατσάμπας, Μαρία Παν. Χοχτούλα, οι αδελφές Αθανασία και Ελευθερία Αντ. Λάμπου, η Λαμπρινή Ιωάν. Κατσάμπα και τα αδέρφια Παναγιώτης και Ζωή Σπυρ. Πατσαούρα.

Μερικοί απ' αυτούς έκαναν οικογένειες και περιουσίες και εγκαταστάθηκαν μόνιμα εκεί, διατηρώντας όμως στενές σχέσεις και ζωηρό πάντα ενδιαφέρον για το χωριό τους.

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΑΣ

α. Οδικό δίκτυο

Η κοινότητα Μαμουλάδας έχει ένα κεντρικό κοινοτικό δρόμο μήκους 2,7 χιλιομέτρων, ο οποίος διασχίζει και συνδέει και τους τρεις οικισμούς της. Ο δρόμος αυτός ξεκινώντας από την οδό Θέρμου στο ύψος του δεύτερου συγκροτήματος εργατικών κατοικιών οδηγεί στο ναό του Αγίου Πολυκάρπου, διασχίζει το Ζευγάρι και την Παλιόστανη και καταλήγει πάλι στην εθνική οδό Θέρμου στην περιοχή Σκαρπιόραχης. Ο δρόμος αυτός το 1990 διαπλατύνθηκε και στο μεγαλύτερο μέρος του ασφαλοστρώθηκε και έγινε έτσι προσιτός στην αστική συγκοινωνία, που συνδέει πλέον τη Ναύπακτο με τις δυτικές συνοικίες της.

Εκτός του κεντρικού αυτού δρόμου υπάρχουν και άλλοι μικρότεροι, που εξυπηρετούν τους κατοίκους. Παρά ταύτα, το υπάρχον οδικό δίκτυο δεν είναι ικανό να καλύψει τις αυξανόμενες συγκοινωνιακές ανάγκες των κατοίκων του χωριού. Όσο πιο γρήγορα διανοιχθούν και άλλοι κεντρικοί οδικοί άξονες και όσο πιο γρήγορα διαπλατυνθούν οι υπάρχοντες δρόμοι, τόσο γρηγορότερα θα αξιοποιηθεί η περιοχή.

β. Φωτισμός

Ο εξηλεκτρισμός της Κάτω Μαμουλάδας έγινε το 1970. Δυστυχώς όμως παρά τις επίμονες προσπάθειες όλων των Κοινοταρχών δεν κατέστη δυνατόν να ηλεκτροδοτη-

θεί ο οικισμός της Άνω Μαμουλάδας, ο οποίος κατοικείται από 100 και πλέον ανθρώπους τους καλοκαιρινούς μήνες και στον οποίο ζουν και δραστηριοποιούνται, σχεδόν όλο το χρόνο, οι κτηνοτρόφοι του χωριού.

γ. Ύδρευση

Ατυχής σύμπτωση για την Κάτω Μαμουλάδα σε μια περιοχή 1500 περίπου στρεμμάτων, να μην υπάρχει μια πηγή νερού ικανή να καλύψει τις ανάγκες των κατοίκων της.

Μέχρι το 1981 προσπαθούσαν οι κάτοικοι να ξεδιψάσουν από ένα πηγάδι και δύο βρύσες. Το 1981 απέκτησε κοινοτικό υδραγωγείο από πηγή στην Άνω Μαμουλάδα με δίκτυο μεταφοράς νερού μήκους 16 χιλιομέτρων. Παρά ταύτα η ποσότητα νερού είναι μικρή για τις ανάγκες των κατοίκων τους καλοκαιρινούς μήνες. Σήμερα το χωριό αναζητά επίμονα την ανεύρεση τρόπου εμπλουτισμού του νερού που εισρέει στο υδραγωγείο.

γ. Άλλοι κοινόχρηστοι χώροι

Η κοινότητα Μαμουλάδας στερείται κοινόχρηστων χώρων για την ψυχαγωγία και άθληση των νέων. Επίσης στερείται υπηρεσίας συλλογής των σκουπιδιών, σκουπιδότοπου και αποχετευτικού συστήματος.

Τελευταία, ύστερα από πρωτοβουλία του Πολιτιστικού Συλλόγου, ο Νότης Δημητρίου Μπότσαρης υποσχέθηκε ότι σύντομα θα παραχωρήσει έκταση 4 στρεμμάτων στην Κοινότητα Μαμουλάδας για κατασκευή αθλοπαιδειών. Μόλις θα ολοκληρωθεί η διαδικασία μεταβίβασης, η Κοινοτική Αρχή και ο Σύλλογος θα προβούν άμεσα στην προσεκτική διαμόρφωση του χώρου, ώστε να εξυπηρετηθούν αρκετά μικρά παιδιά της ευρύτερης περιοχής μας, τα οποία προσπαθούν να παίξουν μέσα σε μικρές αυλές και μερικές φορές σε αυτοκινητόδρομους.

Η προσφορά του κ. Νότη Δημητρίου Μπότσαρη είναι ιδιαίτερα σημαντική και τον ευχαριστούμε για την ευγενική και γενναία αυτή πράξη του, επιφυλασσόμενοι ν' ανταποδώσουμε το αντίδωρο της ευχαριστίας μας.

ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗ ΝΑΥΠΑΚΤΟ

Πολλοί Ναυπάκτιοι είχαν περιουσίες στο Γκινάνι (Κάτω Μαμουλάδα), τις οποίες καλλιεργούσαν κατά κανόνα Μαμουλαδιώτες. Περιουσίες είχαν οι Κοζωναίοι, ο Κίτσος και ο Τάκης Ράπτης, ο Δημητράκης Βαρδακουλάς, ο Μπλέρης, ο Ζωϊτάκης, ο Τσάτσος, ο Καρκαντζός κ.α. Οι κτηματίες αυτοί δεν μπορούσαν να διεκπεραιώσουν μόνοι τους τις αγροτικές ασχολίες και τις ανέθεταν στους κατοίκους της Μαμουλάδας, οι οποίοι όργωναν τα κτήματα, έσκαβαν τα αμπέλια, θέριζαν τα σιτηρά και μάζευαν τις ελιές. Οι σχέσεις αυτές της εργασίας και της αλληλεξάρτησης έφερναν τους κατοίκους της Ναυπάκτου και της Μαμουλάδας κοντά τον έναν στον άλλον και έτσι στη διαδρομή του χρόνου δημιουργήθηκαν ποικίλες κοινωνικές σχέσεις, όπως κουμπαριές, γάμοι, ανταλλαγές επισκέψεων κ.ά.

Πολλοί ήταν και οι Ναυπάκτιοι, οι οποίοι παραθέριζαν τους καλοκαιρινούς μήνες στην 'Ανω Μαμουλάδα, η οποία φημιζόταν για το υγιεινό κλίμα της. Ο Γιωργάκης Νόβας, ο Γιώργος Δράκος, ο Τάκης Κούμπιος, ο Χαράλαμπος Στρίμπερης, ο Χαντζής, ο Γεράσιμος Μακρής, οι Αγγελοπουλαίοι, οι Παλαιογιανναίοι, ο τιμημένος στρατηγός στα πεδία των μαχών Νικόλαος Σουμπασάκος, η οικογένεια Ταχίνη και άλλοι ξεκαλοκαίριζαν στην 'Ανω Μαμουλάδα.

Κάθε απόγευμα γέμιζε το προαύλιο της εκκλησίας των Αγίων Αποστόλων από Μαμουλαδιώτες και Ναυπάκτιους, στην σκιά του πελώριου πλάτανου, όπου υπήρχε το καφενείο της εκκλησίας που μίσθωνε και δούλευε το καλοκαίρι ο Κώστας Χαλάτσης. Εκεί έδιναν και έπερναν οι συζητήσεις, τα κεράσματα, τα καλοπροαίρετα αστεία και πειράγματα μέχρι αργά το βράδυ. Εξ' αιτίας αυτών το χωριό έπαιρνε χαρούμενη και κοσμοπολίτικη μορφή, που του επέβαλαν οι φιλοξενούμενοί του.

Όπως γίνεται αντιληπτό η καθημερινή συμβίωση των Ναυπακτίων με τους Μαμουλαδιώτες επιρρέασαν και ανέβασαν το πολιτιστικό επίπεδο του χωριού.

Ο αείμνηστος δήμαρχος Τάκης Κούμπιος σ' ένα ποίημά του, το οποίο διάβασε σε συνεστίαση του Συλλόγου Μαμουλαδιωτών την 10-3-1990 περιγράφει τις αναμνήσεις του από την παραθέριση στην 'Ανω Μαμουλάδα:

*"Χαρά μου που δεν κάθησα στο σπίτι μου για ύπνο,
ανάμεσά Σας να βρεθώ στο χαρωπό Σας δείπνο.
Να θυμηθώ τα νειάτα μου στα Κοκαλέϊκα σπίτια,
τις φημισμένες κρυόβρυσες Μηλιούλι και Κουρίτια,
τη νερομάνα Ασπρόβρυση, που απ' τα νερά της ήπια
και ακόμη τα ολάνθιστα εις το Πουρί σας κήπια.*

*Κρίμα που η νιότη μου οπίσω πια δεν κάνει
πάλι να τα ξαναχαρώ και στ' Αρμάους το πλατάνι
να φάω στο κολατσιό τυρί και μπομπότα από τη μπόλια
και τα Μαμουλαδιώτικα στο γιόμα μου φασόλια.*

*Το πίνω εις υγεία Σας, να ζήτε λέω σ' όλους
να προσκυνάτε ταπεινά και τσ' Άγιους Αποστόλους**.*

Η κυριά Σοφία Παλαιογιάννη - Μπένου ανήκε σε μία από τις οικογένειες που παραθέριζαν στην Άνω Μαμουλάδα. Σε παράκλησή μου να θυμηθεί κάποιες σκηνές που έζησε στο χωριό αυτό ανταποκρίθηκε ευχαρίστως, και θυμάται τα παρακάτω:

"Προπολεμικά πολλές οικογένειες Ναυπακτίων παραθέριζαν το καλοκαίρι στην όμορφη Μαμουλάδα. Μεταξύ αυτών θυμάμαι τους: Τον στρατηγό Νίκο Σουμπασάκο με την ανηψιά του Μαργαρίτα, τον παπα-Χαράλαμπο Λελούδα με τη γυναίκα του και τις τρεις όμορφες κόρες του, τη Σοφία, τη Στάμω και τη Μάρθα, το δάσκαλο Μήτσο Λελούδα και τη γυναίκα του Μάχη, το Γιώργο Δράκο, το Σπύρο Μέμο με τη γυναίκα του Ελένη, το Νίκο Πατσαντζόπουλο και τη γυναίκα του Χαρίκλεια, τον Τάκη Κούμπιο και τον Τάκη Πάνου.

Η οικογένειά μου ανέβαινε για παραθέριση τα καλοκαίρια στη Μαμουλάδα του 1937 ως 1939, ενώ το 1940 θυμάμαι πήγαμε στην Αγία Κυριακή. Μετά ήρθε ο πόλεμος. Στη Μαμουλάδα μέναμε στο σπίτι των Κοκκαλαίων. Θυμάμαι όταν με κυνήγαγε η μάννα μου για να πιώ ένα κουτάλι της σούπας γεμάτο μурουνέλαιο εγώ για να αποφύγω την άσχημη γεύση του κρυβόμουνα στη βελάντζα της βάβας Κοκκαλίνας ή στη τεράστια κορομηλιά που υπήρχε στην αυλή, και η Ρήνα, μία από τις οκτώ θυγατέρες της, αναλάμβανε να με ξετρυπώσει και να με παραδώσει στη μάννα μου. Θυμάμαι επίσης το «μούργο», ένα μεγάλο μαύρο σκυλί των Κοκκαλαίων, που ήταν ο καλύτερος μου φίλος και μοιραζόμουνα μαζί του το ψωμοτύρι μου.

Θυμάμαι έντονα το γάμο του κουμπάρου μας Βενιζέλου Χαρακίδα με τη Μαγδάλω, τους οποίους στεφάνωσε ο πατέρας μου. Η κουμπαριά μας αυτή κρατάει ακόμα, αφού μετά ο πατέρας μου βάφτισε και στεφάνωσε το γιό τους Νίκο. Ο αδελφός μου μετά βάφτισε την κόρη του Μαγδαλινή στο Αίγιο και ελπίζω να συνεχισθεί η κουμπαριά αυτή. Θυμάμαι το Βενιζέλο να φεύγει για το Μέτωπο στην Αλβανία το 1940, να χαιρετά τους γονείς μου και εκείνοι να μη θέλουν να τον αφήσουν από την αγκαλιά τους, λες και διαισθάνονταν τη μοίρα που τον περίμενε...

Αξέχαστες μούχουν μέινει μερικές από τις εργασίες των κτηνοτροφικών και γεωργικών εκείνων οικογενειών όπως: το κτύπημα του γάλατος για να βγει το βούτυρο, το πήξιμο της γιαούρτης στη τσανάκα, το ζύμωμα του μπουλουγουριού, το τρίψιμο στον αρέλεγο του τραχανά καθώς και το ύφαμα στον αργαλειό. Το ωραιότερο όλων ήταν το ξεμπούλτισμα του καλαμποκιού στ' αλώνι. Όλες οι οικογένειες το μήνα Αύγουστο με την πανσέληνο μαζευόμαστε στ' αλώνια, ο καθένας με τα στρωσίδια του και την ετοιμασία του, κρέατα, πίτες, τυριά, ξυνόγαλα, μυζήθρες, ψωμί καλαμποκίσιο και αρωματισμένο ντόπιο κρασί. Τρώγαμε και ξεμπούλτσιζαμε τραγουδώντας ωραία δημοτικά τραγούδια.

* Το ποίημα διέσωσε και είχε την καλωσύνη να μου παραχωρήσει ο κ. Δημήτριος Ζαχ. Χοχτούλας, τον οποίο ευχαριστώ.

Το τραγούδι που άρεσε πολύ στον πατέρα μου ήταν
"ένας αετός καθότανε στον ήλιο και λιαζότανε".
Οι κουμπάροι μας οι Κακκαλαίοι τραγούδαγαν το τραγούδι:

*"Μαρία με τα κίτρινα
ποιόν αγαπάς καλύτερα,
τον άντρα σου ή το γείτονα.
Τ' ανδρός μ' του βράζω τραχανά,
του φίλου μου τυρί και αυγά"*
και άλλα πολλά - πολλά.

Θυμάμαι ότι τα απογεύματα μαζευόμαστε όλοι οι νέοι και πηγαίναμε περίπατο στην κρυόβρυση Μηλιούλι που τρώγαμε λουκούμι και ζυμωτό ψωμί και τυρί. Θυμάμαι τους αεικίνητους Τάκη Κούμπιο και Τάκη Πάνου που με το ατέλειωτο λεπτό τους χιούμορ που μας έκανε να διασκεδάζουμε.

Μερικές φορές θυμάμαι έπιανε η κεραία μου να κουβεντιάζουν οι μεγάλοι για την αγάπη του Παναγιώτη (άγνωστου σε μένα) με τη δασκάλα του χωριού, την μελαχρινή, όμορφη και ευγενική κοπελίτσα που βρέθηκε σκαρφαλωμένη στην 'Ανω Μαμουλάδα για να δώσει γνώσεις στα παιδιά του χωριού. Τη θυμάμαι καβάλα πάνω σε μια πλουμιστή σέλα ενός μουλαριού σαν τη Βασιλοπούλα των παραμυθιών.

Πολλές φορές λαχταρώ νάμουν ένα πουλάκι και να πετούσα άλλη μια φορά εκεί που μόνο ευτυχία υπήρχε και χώραγε στην καρδιά, και να ξανακούσω τα τραγούδια και τις φωνές στ' αλώνι. Θεέ μου αναλογίζομαι πολλές φορές πόσες χαρές και ομορφιές στερούνται τα παιδιά μας με τον σύγχρονο τρόπο ζωής που ζουν χωρίς αγάπη, χωρίς αδελφосύνη, χωρίς επικοινωνία, χωρίς φιλία, χωρίς παιχνίδια και σκανταλιές.

Ευχαριστώ τον αγαπητό φίλο Γιάννη Χαλάτση που μου έδωσε το ερέθισμα να γυρίσω πίσω πενήντα χρόνια και να θυμυθώ τόσα πράγματα απ' την παιδική μου ηλικία.

Νάναι καλά".

Τα τελευταία χρόνια κάποιοι Μαμουλαδιώτες αγόρασαν κατοικίες ή ενοικίασαν και ζούν και εργάζονται στη Ναύπακτο. Μπορούμε να πούμε ότι σε μεγάλο ποσοστό οι κάτοικοι της Μαμουλάδας ενσωματώθηκαν σιγά - σιγά στον ιστό της πόλης. Εξ άλλου η πόλη μεγαλώνει με ταχύτατους ρυθμούς προς τα δυτικά, ιδιαίτερα με τα δύο συγκροτήματα εργατικών κατοικιών, "έφθασε" στη Μαμουλάδα. Απ' ότι φαίνεται πολύ σύντομα η Ναύπακτος θα "διεισδύσει" στη Μαμουλάδα, αφού πολλοί Ναυπάκτιοι ήδη έχουν αγοράσει ή ενδιαφέρονται να αγοράσουν οικόπεδα στο χωριό, καθώς στους σημερινούς χρόνους σημειώνεται μια φυγή του ανθρώπου προς το ύπαιθρο και τη φύση, για να αποφύγει τις ταλαιπωρίες και το θόρυβο της πόλης. Φαίνεται, πως στο μέλλον του χρόνου μπορεί να φθάσουμε στη διοικητική ενσωμάτωση της Κοινότητας Μαμουλάδας στο Δήμο Ναυπάκτου, αφού προς την κατεύθυνση αυτή μας οδηγεί η απαίτηση των καιρών για καλύτερη, αποτελεσματικότερη και πληρέστερη οργάνωση αυτοδιοίκησης.

ΕΘΙΜΑ ΑΛΛΗΛΟΒΟΗΘΕΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗ ΜΑΜΟΥΛΑΔΑ

Το μεγαλύτερο μέρος, για ό,τι αξιόλογο και θαυμαστό επιτεύχθηκε στο χωριό μας, οφείλεται στο πνεύμα της κοινωνικής συνεργασίας και αλληλεγγύης. Κάθε φορά που κάποιος άνθρωπος βρισκόταν μπροστά σε μια αδυναμία, ένα αδιέξοδο, ερχόταν η βοήθεια των συγχωριανών του για να εγγυηθεί την προστασία του. Αλλά, και κάθε φορά που το χωριό αντιμετώπιζε κάποιο σοβαρό πρόβλημα, και υπήρχε κάποια αναταραχή, όλοι μαζί οι κάτοικοι επεμβαίνοντας φρόντιζαν για την εύρεση κάποιας συμβιβαστικής λύσης. Αν κοιτάξουμε προσεκτικά τα έθιμα του χωριού μας στο παρελθόν, θα διαπιστώσουμε πράξεις και εκδηλώσεις κοινωνικού βίου που δηλώνουν υψηλό βαθμό κοινωνικής συνεργασίας και αλληλεγγύης. Οι εκδηλώσεις αυτές καταγράφουν και προβάλλουν ενότητα ψυχής των κατοίκων του χωριού και θαυμαστό λαϊκό πολιτισμό. Άλλωστε είναι τόσα πολλά τα θυμόσοφα λόγια που συχνά λέγονται και υλοποιούνται σχετικά με την αλληλοβοήθεια και τη συνεργασία.

*"Πρώτη βοήθεια του Θεού
δεύτερη του γείτονα".*

"Ένας κούκος δεν φέρνει την Άνοιξη".

"Οι πολλοί πέρνουν την πόλη".

Αυτή την ατμόσφαιρα της ενεργητικής κοινοτικής αλληλεγγύης και αγάπης, της κοινής μοίρας στη χαρά και τη λύπη, αποδίδει τόσο ζωντανά και ζεστά ο Ναυπάκτιος ποιητής Γιώργος Αθάνας στο ποίημά του "Οι Χωριανοί" που ακολουθεί:

*'Όλοι μας γνωριζόμαστε από μικρά παιδιά
με το μικρό του τόνομα ένας τον άλλον κράζει.
Στα μυστικά μας δεν μπορεί να βάλουμε κλειδιά,
ξέρει καθένας στ' αλλουνού τα μάτια να διαβάσει.*

*Σαν όπως τα τρεχούμενα μοιράζουμε νερά
και τα σπαρτά ποτίζουμε καθείς με την αράδα,
έτσι τις μοιραζόμαστε και θλίψη και χαρά.
Για βρέχει σ' όλο το χωριό για σ' όλο είναι λιακάδα.*

*Γάμος; Αστράφτει από χαρά και γέλιο το χωριό
κι' αντιλαλεί το νυφικό τραγούδι πέρα ως πέρα.
Θάνατος; Όλοι θλιβεροί κι απ' το καμπαναριό
κατάμαντρο η καμπάνα μας τον βάφει τον αγέρα.*

*Διάπλατα τις εξώπορτες η καλωσύνη ανοί
και στο παλάτι του τρανού και στου φτωχού την τρούπα,
κι όποιος περάσει κι όποιος μπει, γιορτή - καθημερινή,
θα βρει στρωμένο καναπέ, θα βρει γλυκό στην κούπα.*

*Χώρια απ' τις έγνιες τις ζωής, τους χάρους τους πικρούς,
μέσ' τις καρδιές μας έχουμε παντοτεινόν Απρίλη,
κι όσες τσουκνίδες βγαίνουνε μονάχες στους αγρούς,
εκεί ξεμοναχιάζονται πνιχτές στο χαμομήλι....*

στο συμβολικό χαμομήλι της ζεστής καρδιάς, κατά τον ποιητή, που, πνίγοντας τις τσουκνίδες της φιλαυτίας, φέρνει, υπό την επίδραση του άγραφου κώδικα ηθικής συμπεριφοράς στην κοινοτική συμβίωση, πιο κοντά τον άνθρωπο στο συνάνθρωπό του, παραστάτη και σύ-ντροφο. Ο κοινοτικό βίος υπήρξε διαμορφωτής ηθικών και κοινωνικών αξιών, που μένουν απαρασάλευτες στη διαδρομή των αιώνων, εμπνέουν και προσανατολίζουν τον άνθρωπο προς ένα ανώτερο ανθρωπισμό, απαλλαγμένο από το βάρος του εγωκεντρισμού και της επιδίωξης με κάθε τρόπο του ατομικού συμφέροντος, προς ένα αίσθημα συνταυτισμού, που είναι φυσικό και αναπόφευκτο για τους ανθρώπους, οι οποίοι συνυπάρχουν και είναι υποχρεωμένοι να συμβιώσουν στον ίδιο χώρο και να αλληλοϋπηρετούνται....

Θα προσπαθήσω να καταγράψω τέτοιες συνήθειες και έθιμα βασισμένα σε μαρτυρίες γεροντότερων, αλλά και κάποιες απ' αυτές που είχα την τύχη να ζήσω ο ίδιος στα παιδικά μου χρόνια.

Προσωπική εργασία: Κάθε χρόνο όλοι οι ενήλικες κάτοικοι του χωριού, άνδρες και γυναίκες, με προσωπική εργασία και με την καθοδήγηση του Προέδρου του χωριού διόρθωναν τους δρόμους, που είχαν χαλάσει από τη βροχή, επισκεύαζαν γεφύρια, μάντρες, άνοιγαν αυλάκια, ξεχιόνιζαν δρόμους κ.ά. Παλιότερα πήγαιναν στην προσωπική εργασία, μικροί - μεγάλοι, εθελοντικά, πρόθυμα και καλοπροαίρετα. Μεταπολεμικά η προσωπική εργασία έγινε υποχρεωτική και όποιος, δεν μπορούσε να συμμετάσχει πλήρως το αντίτιμό της. Έτσι η προσωπική εργασία μετατράπηκε σε καταναγκαστική εργασία και αγγαρεία με αποτέλεσμα να φθαρεί ως θεσμός και να σταματήσει. Εδώ και λίγα χρόνια η προσωπική εργασία καταργήθηκε με Νόμο.

Παρά ταύτα αν το χωριό και σήμερα βρεθεί σε ανάγκη, οι χωριανοί δεν θα παραμείνουν αδιάφοροι, όπως έγινε στις περιπτώσεις:

α) Με εθελοντική προσφορά χρημάτων διανοίχθηκε ένα μεγάλο μέρος του δρόμου που συνδέει την 'Ανω με την Κάτω Μαμουλάδα.

β) Με εθελοντική προσφορά σε εργασία και χρήμα κτίσθηκε από θεμέλια η εκκλησία της Κοιμήσεως της Θεοτόκου στην 'Ανω Μαμουλάδα.

Κτίσιμο σπιτιού: Όλοι οι χωριανοί, άνδρες και γυναίκες, βοηθούσαν κατά τη δύναμή τους το κτίσιμο του καινούργιου σπιτιού του συγχωριανού τους. Οι γυναίκες κουβαλούσαν πέτρες, πλάκες για τη σκεπή, σανίδια, ενώ οι άνδρες μετέφεραν την άμμο με

τα μουλάρια τους και τα πάτερα της σκεπής. Το βράδυ των εγκαινίων μαζεμένοι όλοι οι συντελεστές του έργου γλεντούσαν **"ζυγιαφέτι"**.

Παρανταριά: 'Αν κάποιος χανόταν στην ομίχλη ή στο χιόνι ή αποκλειόταν σε μια περιοχή το κοπάδι του, ή όταν κάποιος κινδύνευε μαζεύεταν μια ομάδα συγχωριανών του **"παρανταριά"** και αναλάμβαναν τη διάσωσή του. Ομαδική επίσης ήταν η εξόρμηση **"παγάνα"** για το κυνήγι του λύκου.

Επικοινωνία: Η Καλοκαιρινή κυρίως σύναξη των ανδρών στο προαύλιο του ναού των Αγίων Αποστόλων τις βραδυνές ώρες περνούσε με αφήγηση ιστοριών. Επίσης πολλές φορές συγκεντρώνονταν στη Ρούγα ή στα Μπαρακεία όπου έπαιζαν διάφορα παιχνίδια, όπως πέταγμα λιθαιριού, βόλια κ.ά. Στις ρίψεις πρωταθλητές ήταν ο Νίκος Χοχτούλας του Λουκά και ο Δημήτριος Παπακωστόπουλος του Χρήστου, ο Λάμπρος Χαλάτσης κ.ά.

Οι γυναίκες συνήθιζαν να μαζεύονται με το πλέξιμο, το κέντημα ή τη ρόκα, στις αυλές των σπιτιών, όπου παράλληλα επιδίδονταν στο ελαφρό και άκακο κουτσομπολιό.

Η **φροντίδα** για την περιποίηση του άρρωστου γείτονα, η επιμέλεια για το μικρό παιδί της ανήμπορης γειτόνιασας, η βοήθεια σε χρήμα ή είδος ή και τα δύο μαζί για την αποκατάσταση της ορφανής.

Η **"παρηγοριά"** με τη συμμετοχή των χωριανών στο ξενύχτι του νεκρού καθώς και η φροντίδα για το τραπέζι της χαροκαμένης οικογένειας μέχρι που να βρεί και πάλι το ρυθμό της.

Η **"Σεμπριά στο ζευγάρισμα"**. Πρόκειται για την έμπρακτη αλληλεγγύη στο όργωμα του χωραφιού, με την οποία δύο αγρότες γίνονται σέμπροι· αυτό σημαίνει ότι ζευγάνωναν τα ζώα τους, άλογα, μουλάρια ή βόδια, για να οργώσουν και να σπείρουν τα χωράφια τους με τα δικά τους καθενας αλέτρια, περιποιούμενος το ζώο του σέμπρου του με την ίδια φροντίδα όπως και το δικό του.

Το **"φίλεμα"**. Δεν υπήρχε περίπτωση να επισκευθεί κάποιος το σπίτι του συγχωριανού του και να φύγει με άδεια χέρια. Πάντα θα βρισκόταν κάτι να του προσφερθεί. Αυτό μπορεί να ήταν γλυκό, πιστό, φρούτα, αυγά, γάλα, βούτηρο, τυρί, καθάριο ψωμί, ένα πιάτο φαΐ, μια μπουκάλα κρασί που θα δώσει η μια γειτόνισσα στην άλλη. Ακόμη το φίλεμα μπορεί να ήταν μια σκαλισμένη αγκλίτσα, μια περίτεχνη ρόκα, ένας καλοσκαλισμένος βλόηρος, ένα σφοντύλι, ένα καλούφασμένο σακκούλι κ.ά.

Το **"θέλημα"**. Είναι η πρόθυμη, αφιλοκερδής κατά ανάθεση μικροεξυπηρέτηση. Θελήματα κάνουν οι μικροί προς τους μεγάλους, οι δυνάμενοι προς τους αδύναμους, οι αργόσχολοι προς τους απασχολημένους. Συνηθέστερα θελήματα είναι: Να πάει ένας μικρός να μεταφέρει κάτι. Το ευχαριστώ, οι ευχές και ίσως το φιλοδώρημα θα του δώσουν χαρά για το καλό που έκαμε. Να σκαρίσει κάποιος τις μαρτίνες της άρρωστης γειτόνισσας ή να επιμεληθεί για λίγο το κοπάδι του ανήμπορου ή απασχολημένου γείτονα

του. Να δώσεις παραγγελία να σου φέρει κάποιος συγχωριανός σου απ' τη Ναύπακτο κάτι που το έχει ανάγκη.

Η **"αλλαγοχαλιά"**: Είναι ο συνεταιρισμός δύο τσοπαναράιων στο τυροκόμημα. Δανείζει δηλαδή ο ένας στον άλλο το γάλα για να συγκεντρώνεται μια σοβαρή ποσότητα για πήξιμο του τυριού. Όσο γάλα δανείζει τόσο παίρνει και τυροκομάει εναλλάξ τότε ο ένας και τότε ο άλλος.

Η **"δανεικαριά"**. Πρόκειται για την αλληλοβοήθεια μεταξύ των συγχωριανών σε κάθε επείγουσα αγροτική ανάγκη, στην οποία κάποιος δεν μπορούσε να ανταποκριθεί.

Το **"ξεμπούλτισμα"** του καλαμποκιού. Μετά τη δύση του ηλίου μαζεύονταν στο αλώνι άνδρες, γυναίκες και παιδιά και αφαιρούσαν τις φλούδες από το καλαμπόκι. Η εργασία αυτή συνοδευόταν από αφηγήσεις και τραγούδια και σχεδόν πάντα κατέληγε σε χορούς στο αλώνι και ευχές στο νοικοκύρη για την επόμενη καλλιεργητική περίοδο.

Επίσης η **"κοινή χρήση"** του αλωνιού ήταν μια εκδήλωση κοινοτική συνεργασίας και αλληλεγγύης, αφού ήταν σχεδόν σπάνιο ένας μόνο γεωργός να έχει δικό του αλώνι.

Τα **"μισιακά"**, στα χωράφια και στα γιδοπρόβατα. Αυτός που έχει κτήματα και αδυνατεί να τα καλλιεργήσει τα παραχωρεί για καλλιέργεια σ' άλλο γεωργό ικανό να ανταποκριθεί στο έργο αυτό. Μετά τη συγκομιδή και αφού αφαιρεθεί ο σπόρος, οι διάφοροι φόροι (συνήθως τα αγροφυλακιάτικα και το νεροφορικό), νοικοκύρης και μεσιακάρης μοιράζονται στη μέση τη σοδεία. Ο μεσιακάρης δικαιούται και το άχυρο ή τις καλαμποκιές.

Στη περίπτωση των γιδοπροβάτων, γίνεται παράδοση στον τσοπάνη που για ορισμένο χρονικό διάστημα αναλαμβάνει την ευθύνη της φύλαξης και την φροντίδα τους. Μετά την πάροδο του συμφωνημένου χρόνου, μοιράζονται το κοπάδι, όπως αυτό έχει διαμορφωθεί ποσοτικά με την προσθήκη της **"αθγάτας"**.

Τέλος, η **γιορτή της Αγάπης**, το απόγευμα της Λαμπρής, που έδινε ουσία και νόημα χειροπιαστό στην αγάπη, στην κοινωνική συμβίωση. Μετά τη θρησκευτική τελετή, οι προσκυνητές στο προαύλιο της εκκλησίας αλληλοχαιρετιούνταν και ασπάζονται ο ένας τον άλλο παραμερίζοντας έτσι κάθε μικροπαρεξήγηση. Μετά ρίχνονταν στο τραγούδι και το χορό μέχρι που νύχτωνε.

Δυστυχώς το πνεύμα αυτό της κοινοτικής συνεργασίας και αλληλεγγύης, αποδυναμώθηκε βαθμιαία. Η νέα κοινωνική οργάνωση διαμόρφωσε μια καινούργια λογική, που θέλει τον άνθρωπο υπεύθυνο μόνο για τον εαυτό του και ανεύθυνο για τον συνάνθρωπό του, αποξενωμένο από το αίσθημα της ευθύνης για ό,τι γίνεται γύρω του και ας τον αφορά.

ΤΟΠΩΝΥΜΙΑ ΜΑΜΟΥΛΑΔΑΣ

Έκανα μια προσπάθεια να συγκεντρώσω όσο περισσότερα τοπωνύμια υπάρχουν στο χωριό, καθώς επίσης και να προσδιορίσω από που προήλθε το όνομά τους. Δεν έδωσα σημασία στον προσδιορισμό της θέσης παρά μόνο έκανα διαχωρισμό στα τοπωνύμια της Άνω και Κάτω Μαμουλάδας.

Η προέλευση του ονόματός τους προέρχεται κυρίως από τη μορφολογία του εδάφους (λάκα, ισιώματα, σάρες, μακρυχώrafo κ.ά.), από ονομασίες φυτών και δένδρων που φύονται σε κάθε περιοχή (αγκλουγκές, βορλάκι, κρανούλες, μουριές, καλάμια, παλιάμπελα, πλατάνι, ρενούλα κ.ά), από το όνομα ιδοκτητών χωραφιών, αλωνιών, βρυσών κ.ά, από την ονομασία εκκλησιών, καθώς επίσης και από συμβάντα που έλαβαν χώρα σε διάφορα χρονικά διαστήματα, (Ανδριάνας Ράχη, Πέντε Πηγάδια, Λημέρια, Ταλαμάγκα τα γρόσια, Τουρκοπούλας Πύργο, Μνήματα κ.ά.) Τέλος υπάρχουν και τοπωνυμίες που δεν μπόρεσα να δώσω κάποια εξήγηση.

Θα αναφέρω όσες από τις τοπωνυμίες έχουν μείνει στη μνήμη των παλαιότερων:

α. ΑΝΩ ΜΑΜΟΥΛΑΔΑ

Αγκαθάκι

Αγκλουγκές: Από το φυτό αγκλουγκιά με μυτερά αγκάθια.

Αηλιάς: Από την εκκλησία του προφήτη Ηλία, που είναι χτισμένη στη κορυφή του βουνού Ριγάνι.

Αλώνια: Από τα αλώνια που υπήρχαν στην περιοχή.

Αμπάρα

Ανδριάνας Ράχη: Λέγεται ότι πήρε τ' όνομά της από την κοπέλα που αυτοκτόνησε για να μην πέσει στα χέρια των Τούρκων.

Ανέστη Λάκκα

Ασπρόβρυση

Ασπρολάκωμα

Αρμάους πλατάνι: Κάτω από το πλατάνι αυτό στάλιζε ο Αρμάος τα πρόβατά του.

Αρχοντίτσι Αλώνι

Βαθύρεμα

Βαλτα τσ' απ'διές

Βαρκούλι: Από το έδαφος που είναι βαρύ λόγω του νερού που υπάρχει στη περιοχή.

Βλαχομάνδρια

Βουίνα

Βουρλάκι: Από το γεγονός ότι η περιοχή "κρατάει" νερό και φυτρώνουν βούρλα, από το αρχ. ελ. βρύλον.

Βρανίτη ή Φρυγανίτη

Γλαβάδες

Δενδράκια

Διάσελο: Σημαίνει τον αυχένα που ενώνει δύο υψώματα (λόφους).

Θεοδωρόπουλου

Ισιώματα

Καλοερικών τ' μύλο: Πρόκειται για τον έναν από τους δύο μύλους του Μοναστηριού Παναγίας Φιλοθέου του Νεοκάστρου, που βρισκόταν στη Μαμουλάδα. Το μοναστήρι ανακαινίσθηκε το 1695 από τον ηγούμενο Ιωακείμ και διαλύθηκε στα 1845. Σήμερα στη θέση του παλαιού μοναστηριού μπορεί κανείς να συναντήσει τέσσερις υπεραιωνόβιες μουριές, μία γέρικη πανύψηλη λεύκα και μια μονόχωρη βασιλική εκκλησία 11 X 7 τ.μ., που κατασκευάσθηκε στο αρχές του αιώνα.

Καμπούλια: Είναι μικρά οροπέδια που μοιάζουν με κάμπο.

Καρδάρα

Καρυάς τ' ρέμα

Καστανιά

Κερασιά

Κοτρώνα: Από το χαρακτηριστικό πέτρινο βράχο που υπάρχει.

Κουκούτση τ' Αλώνι

Κουρίτια: Από τις ξύλινες κορίτες στις οποίες οι τσοπάνηδες πότιζαν τα γδιο-πρόβατα. Λέξη σλάβικη.

Κούτρα

Κουτρέτσια βρύση: Από τον ιδιοκτήτη του χωραφιού.

Κρανούλες: Από το δένδρο κρανιά.

Λάκκες: Από τα ομαλά και γόνιμα χωράφια που υπάρχουν στην περιοχή.

Λημέρια: Πρόκειται για λημέρια κλεφτών της περιόδου της Τουρκοκρατίας.

Λυκότρυπα

Μακρυχώrafo: Από το μακρύ σχήμα του χωραφιού.

Μαραβίτσα

Μαρήμ' Ράχη

Μηλιούλι: Από το δένδρο μηλιός.

Μιγκόπουλου

Μηρόπ' λάκκα

Μουριές

Μπούμη τ' Αλώνη

Μπλώ: Από τη λέξη "άμπλας" = πηγή νερού.

Μύτη κατ'σέλα

Μύλοι: Στην περιοχή αυτή υπάρχουν άφθονα νερά, τα οποία παλιότερα κινούσαν τρεις μύλους, δύο νεροτριβές και ένα μαντάμ. Οι μύλοι αυτοί εξυπηρετούσαν τα χωριά του Βενέτικου και ανήκαν στους Κόγκο Κωνσταντίνο, Κόκκαλη Θανασούλα και Κόκκαλη Ευθύμιο.

Παναούλα: Από το ναό που είναι αφιερωμένος στην Παναγία.

Παραμπέλια: Απέναντι (πέρα) από το χωριό, όπου υπήρχαν πολλά αμπέλια παλαι-

	ότερα.
Πέντε πηγάδια:	Πρόκειται για αποθήκες νερού σε απόκρυμνη περιοχή όπου χρησιμοποιείταν για καταφύγιο σε περίπτωση εχθρικής επίθεσης στο χωριό. Υπάρχουν ερείπια.
Πλαγιά	
Πουρί:	Από τα πώρινα λιθάρια (πωρόλιθος), που υπάρχουν άφθονα στην περιοχή αυτή.
Πυργάκι:	Λέγεται ότι υπήρχε μικρός πύργος στην κορυφή του λόφου απέναντι από το Πουρί.
Ρόγκια:	Τοποθεσία μέσα σε δάσος δρυών, όπου κόπηκαν ή κάηκαν οι θάμνοι. Από το ρογκίζω = κόβω θάνους για να φτιάξω καλλιεργήσιμο χωράφι.
Ρούγα:	
Σάρρες:	Πολύ κατηφορικό και απότομο μέρος, όπου κυλιούνται λιθάρια και καθαρίζουν το έδαφος. Από το ρ. σαρώνω.
Σέλλα	
Σούδα	
Σταυρός	
Στάλια:	Σκιερό μέρος όπου ξεμεσημέριαζαν τα γιδοπρόβατα.
Στρουγκούλα:	Από τη λέξη στρούγκα, όπως ονομάζεται ο χώρος που οδηγούνται τα πρόβατα για άρμεγμα,
Στουρνάρα:	Από το σκληρό και αιχμηρό λιθάρι, πυριτόλιθο ή τσακμακόπετρα, που υπάρχουν πολλά στην περιοχή.
Ταλαμάγκα τα γρόσια:	Λέγεται ότι στην περιοχή αυτή ο Ταλαμάγκας είχε κρύψει χρήματα για να τα ασφαλίσει από ληστές.
Τουρκοπούλας Πύργο:	Κατά την παράδοση στη θέση αυτή σκότωσαν μια Τουρκοπούλα για αντίποινα.
Τούφα:	Από το χορτάρι που ονομάζεται τούφα.
Τσιρέπη λάκκα	
Τσούμπα	
Τσουκάνες:	Από το άγριο και απότομο βραχώδες της περιοχής.
Τραγατσιά:	Υπήρχε κρυσφύγετο (τραγατσιά) όπου συνήθιζαν να κρύβονται οι αγροφύλακες.
Τρανή Λάκκα	
Φτυλιές:	Υπήρχαν πολλά φυτά φτυλιάς.
Χαλιάδες:	Από τα πολλά χαλίκια.

β. ΚΑΤΩ ΜΑΜΟΥΛΑΔΑ

Αη - Σιδέρης:	Από εκκλησία αφιερωμένη στον Άγιο Ισίδωρο, η οποία υπήρχε στην περιοχή, πριν το 1900.
Αλεπογιάννη σπηλιά	

Βαρκά:	Από βαρύς, βαρικός. Έτσι ονομάζονται υγρά εδάφη που δύσκολα καλλιεργούνται
Γαϊδουρόραχο:	Από το άγονο μέρος των χωραφιών στην περιοχή αυτή.
Γούσπες:	Πρόκειται για γουβωτά και χαμηλά εδάφη. Η ονομασία προέρχεται από συμφυρμό των λ. γούβα + πάτος.
Διασέλι:	Σημαίνει τον αυχένα που ενώνει δύο λόφους.
Ζευγάρι:	Λέγεται ότι ένα ζευγάρι από βόδια χάθηκε κατά ανεξήγητο τρόπο κατά τη διαδικασία οργώματος χωραφιού στην περιοχή.
Ιζερός ή Νεζερός:	Πρόκειται για σλάβικη ονομασία που σημαίνει λίμνη.
Καθόραχη:	Ίσως να προέρχεται από Αγκαθόραχη.
Καλάμια Ρέμα	
Κόκκαλα:	Ονομάσθηκε έτσι διότι στην περιοχή υπάρχουν πολλά μνήματα που βρέθηκαν κόκκαλα.
Κούστα	
Κουτσουπιές:	Από το φυτό κουτσουπιά.
Λόγγος	
Μαραθόλακκα:	Επειδή φυτρώνουν πολλά μάραθα.
Μνήματα:	Υπάρχουν παλαιά μνήματα.
Μπαριαμπλή	
Οβουρός ή Βορός:	Περιμαντρωμένο μέρος όπου συγκεντρώνονται τα γιδοπρόβατα και κυρίως τα γελάδια.
Παλιάμπελα	
Παλιόστανη:	Επειδή στην περιοχή υπήρχαν πολλές στάνες (μαντριά).
Παλιοτάρατσα:	Υπήρχε παλαιά αποθήκη, η οποία στα 1920 χρησιμοποιήθηκε και ως σχολείο όπου πήγαιναν μαθητές από τα γύρω χωριά, Μαμουλάδα, Αφροξυλιά και Βελβίνα.
Πλατάνι	
Πούλιανη	
Ραφτείκα:	Ιδιοκτησία των αδελφών Κίτσιου και Τάκη Ράπτη.
Ρενούλα:	Από το χορτάρι Ρένα = αλοή.
Σκαρπιά - Ράχη:	Πρόκειται για ιδιοκτησία του Σκαρπιά. Αργότερα αγοράσθηκε από τους αδελφούς Κώστα και Ανδρέα Κοζώνη. Σήμερα κτίσθηκε ολόκληρος οικισμός της Μαμουλάδας με το όνομα Σκαρπιόραχη.
Σπηλιούλα:	Πήρε το όνομά της η περιοχή από μια σπηλιά που υπάρχει εκεί.
Συκούλα:	Πήρε το όνομά της από τις πολλές συκιές που υπάρχουν στην περιοχή αυτή.
Τρίφτρα:	Ήταν πέτρα όπου έτριβαν τις ελιές για να βγάλουν λάδι.
Φακίστρα:	Επειδή καλλιεργούσαν φακές.

ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

1. ΚΑΤΩ ΜΑΜΟΥΛΑΔΑ

Σήμερα η Κάτω Μαμουλάδα τείνει να ενωθεί με τη δυτική προέκταση της Ναυπάκτου. Ήδη στα νοτιοδυτικά όριά της κτίσθηκε συγκρότημα εργατικών κατοικιών με 80 οικογένειες. Δεν είναι λίγοι αυτοί που αγοράζουν οικοπέδα για να οικοδομήσουν στη Μαμουλάδα και απ' ό,τι φαίνεται η τάση αυτή συνεχώς αυξάνεται. Θεωρώ πολύ πιθανό τα 20 επόμενα χρόνια ο πληθυσμός του χωριού να υπερδιπλασιασθή. Θα πρέπει από τώρα η Κοινοτική Αρχή να σχεδιάσει και δημιουργήσει τις συνθήκες για οικισμό 1500 - 2000 κατοίκων, για την καλύτερη και αποδοτικότερη εκμετάλλευση του χώρου.

Δύο είναι τα προβλήματα που έχουν άμεση προτεραιότητα επίλυσης στο χωριό μας.

α) Το οδικό δίκτυο:

Σήμερα υπάρχει ένας δρόμος που διασχίζει κατά μήκος το χωριό. Ο δρόμος αυτός δεν είναι ικανός να εξυπηρετήσει τις ανάγκες των κατοίκων, διότι σε πολλά σημεία είναι πολύ στενός και κάνει αδύνατη τη διέλευση αστικού λεωφορείου. Θα πρέπει να παρακαμφθούν οι μικρότητες και η μιζέρια μερικών κατοίκων και να επιτραπεί η διαπλάτυνση του κεντρικού δρόμου.

Εκτός αυτού πιστεύω, ότι θα πρέπει να διανοιγούν δύο νέοι, παράλληλοι με τον κεντρικό, δρόμοι κυρίως στη περιοχή του Ζευγαριού, η οποία συγκεντρώνει όλες τις προϋποθέσεις για οικιστική ανάπτυξη και ανοικοδόμηση. Οι νέοι αυτοί δρόμοι θα δώσουν βάθος στον οικισμό αφού θα δημιουργηθούν πολλά οικοδομήσιμα οικοπέδα κατά μήκος των δύο αυτών δρόμων και θα προσελκύσουν το ενδιαφέρον αγοραστών. Κάτω από αυτές τις συνθήκες προβλέπω να αναπτύσσεται ένας οικισμός που θα καλύπτει από την κορυφή μέχρι τους πρόποδες την ανατολική πλευρά του λόφου Πούλιανη. Το ευχάριστο είναι ότι τις μέρες αυτές ολοκληρώνεται η διάνοιξη του ενός από τους δρόμους που αναφέρω παραπάνω. Ο δρόμος αυτός ξεκινώντας από το κάτω μέρος του ναού του Αγίου Πολυκάρπου διασχίζει τη νότια πλευρά της συνοικίας Ζευγάρι και καταλήγει στη περιοχή Σκαρπιόραχη. 'Αν ο δρόμος αυτός ολοκληρωθεί με όλες τις προδιαγραφές που απαιτούνται θα δύναται να διέρχεται αστική συγκοινωνία μέχρις ότου βελτιωθεί ο κεντρικός δρόμος.

β) Ύδρευση:

Η σημερινή κατάσταση υδροδότησης του χωριού είναι απογοητευτική και αποτρεπτική για οποιοσδήποτε μορφής ανάπτυξης. Η νέα Κοινοτική Αρχή έχει ήδη δείξει το έντονο ενδιαφέρον της για βελτίωση της κατάστασης αυτής και ελπίζουμε ότι θα βρεθεί η καλύτερη δυνατή λύση του προβλήματος. Και η λύση δεν φαίνεται να είναι άλλη από αυτή της μεταφοράς του νερού από το Κάτω Βαρκώ της Άνω Μαμουλάδας. Η μεταφο-

ρά του νερού αυτού είναι εξαιρετικά δύσκολη, διότι μεσολαβούν δύσβατα βράχια και απαιτούνται χρηματικά ποσά για να παρακαμφθεί το εμπόδιο αυτό. Πιστεύω όμως ότι θα πρέπει να επιμείνουμε στη λύση αυτή, διότι αν μεταφερθεί το νερό αυτό θα δώσει ζωή στην ευρύτερη περιοχή της Κάτω Μαμουλάδας. Το χωριό θα γίνει καταπράσινο και κυρίως θα βοηθηθεί η οικονομία κάθε νοικοκυριού, αφού καθένας θα έχει τη δυνατότητα να καλλιεργεί και να εξασφαλίζει τουλάχιστον τα κηπευτικά του και αρκετά φρούτα. Αναμφισβήτητα, αν η Μαμουλάδα καταφέρει να μεταφέρει την παραπάνω πηγή στο υδραγωγείο της, θα γίνει ένα υπέροχο, καταπράσινο και περιζήτητο προάστιο της Ναυπάκτου και γιατί όχι της Πάτρας όταν γίνει η ζεύξη Ρίου - Αντιρρίου.

Για τους λόγους αυτούς θα πρέπει χωρίς άλλο όλοι οι χωριανοί να συντονισθούμε για να επιτύχουμε το στόχο αυτό.

2. ΑΝΩ ΜΑΜΟΥΛΑΔΑ

α) Κτηνοτροφία:

Η μορφολογία και η χλωρίδα της πλαγιάς του όρους Ριγάνι στην οποία εκτείνονται οι κοινότητες Βομβοκούς, Αφροξυλιάς, Μαμουλάδα, Φαμήλας, Ριγάνι και Νεόκαστρο προσφέρονται για αξιόλογη κτηνοτροφική παραγωγή. Τα ζώα τα οποία δύνανται να εκτραφούν είναι αιγοπρόβατα, βοοειδή, χοίροι, κουνέλια και όρνιθες. Οι προϋποθέσεις που πρέπει να εξασφαλισθούν για να αναπτυχθεί, νομίζουμε, η κτηνοτροφία είναι:

1) Η δημιουργία δρόμων ώστε να γίνει δυνατή η προσπέλαση αυτοκινήτου και η διοχέτευση νερού στο χώρο του σταύλου.

2) Με σύντομη νομοθετική διαδικασία, η βοσκή πρέπει να είναι ελεύθερη παντού εκτός από την δασική έκταση, την αναδασωτέα περιοχή, καθώς και τις καλλιεργούμενες εκτάσεις την τελευταία πενταετία. Τα αγροκτήματα που βρίσκονται εκτός των καλλιεργούμενων εκτάσεων θα πρέπει να είναι φραγμένα από τον ιδιοκτήτη τους και να μην υπόκειται ο κτηνοτρόφος στην καταβολή μισθώματος.

3) Να δοθούν κίνητρα στους νέους που θα θελήσουν να ασκήσουν το επάγγελμα του κτηνοτρόφου. Να εξασφαλίσει γι' αυτόν και την οικογένειά του ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, σχολείο για τα παιδιά του και να του παραχωρηθεί ένα στρέμμα τουλάχιστον γής για να κτίσει και να εξασφαλίζει κήπο για τα στοιχειώδη οπωροκηπευτικά του.

4) Να ευνοήσει η Πολιτεία τις συνεταιριστικές κτηνοτροφικές μονάδες με σημαντική επιδότηση των πωλουμένων κρεάτων συνεταιριστικής παραγωγής. Η συνεταιριστική κτηνοτροφία είναι δύσκολο να εφαρμοσθεί στην πράξη, διότι σκοντάφτει στον ανεπτυγμένο εγωισμό και ατομικισμό μας, αλλά αν κατανοηθεί και εφαρμοσθεί θα αλλάξει όλη την επαρχία.

5) Για να πετύχει όλη αυτή η προσπάθεια για την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας, πρέπει να υποστηριχθεί από τη γεωργία. Τη γεωργία όχι για παραγωγή δημητριακών, αλλά και για την παραγωγή επί τόπου φτηνών ζωοτροφών.

Όταν δημιουργηθούν οι παραπάνω προϋποθέσεις πιστεύω ότι πολλοί είναι αυτοί

που θα στραφούν προς την κτηνοτροφία.

Οι λόγοι που με οδηγούν στο συμπέρασμα αυτό είναι:

α) Σήμερα παρά την μη ύπαρξη των ανωτέρω προϋποθέσεων εκτρέφονται στην ευρύτερη περιοχή περί τις 10.000 αιγοπρόβατα.

β) Από συζητήσεις που γίνονται ευρύτατα σε δημόσιους χώρους αρκετοί νέοι εκφράζουν επιθυμία να προβούν σε επενδύσεις στη κτηνοτροφία, αλλά σκοντάφουν στα προβλήματα που ανέφερα παραπάνω.

γ) Αγροτουρισμός:

Πρόκειται για τουριστική δραστηριότητα που απασχολεί αγρότες σε ατομική ή συνεταιριστική μορφή. Μπορεί να εξασφαλίσει την οργανική διασύνδεση της τουριστικής δραστηριότητας με την τοπική παραγωγή. Η δραστηριότητα αυτή προσφέρεται για τις ορεινές περιοχές της Μαμουλάδας για τους καλοκαιρινούς μήνες. Επειδή το κλίμα της Άνω Μαμουλάδας προσφέρεται για τουρισμό, θα μπορούσε να δημιουργηθούν καταλύματα υποδοχής τουριστών ντόπιων και ξένων, ίσως όπως αυτό γινόταν παλαιότερα με τους παραθεριστές Επαχτίτες. Η τροφοδοσία αυτών θα μπορούσε να καλυφθεί σε μεγάλο ποσοστό από γεωργικά και κτηνοτροφικά προϊόντα της περιοχής. Η μορφή αυτή βοηθάει και τον τουρίστα, προσφέροντάς του φτηνές διακοπές και τον αγρότη, αφού του δίνεται η ευκαιρία να καταναλώσει τα προϊόντα του στο τόπο παραγωγής τους.

Αυτά όμως προϋποθέτουν αγροτουριστική πολιτική και ενημέρωση και αρχική στήριξη των αγροτών της κοινότητας. Οι επιχειρήσεις αυτές δυνατόν να είναι:

α) Κοινοτικές επιχειρήσεις.

β) Συνεταιριστικές επιχειρήσεις από συλλόγους κ.λ.π.

γ) Ιδιωτικές.

ΓΕΝΙΚΩΝ ΜΗΤΡΩΩΝ ΔΗΜΟΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΜΑΜΟΥΛΑΔΑΣ

Θεωρώ πολλή σημαντική την αναφορά όλων των ατόμων που αποτελούσαν και αποτελούν τις οικογένειες των Μαμουλαδιωτών από τις αρχές του αιώνα μέχρι το 1990. Για το λόγο αυτό προχώρησα στην καταγραφή των οικογενειών αυτών, όπως είναι καταχωρημένες στο Γενικό Μητρώο της Κοινότητας, το οποίο κάηκε το 1944 και ανασυντάχθηκε μεταπολεμικά. Για να είναι εύκολη η αναζήτηση πληροφοριών από τον κατάλογο αυτό, η καταγραφή γίνεται με αλφαθητική σειρά των οικογενειακών επωνύμων. Οι οικογένειες αυτές είναι οι παρακάτω :

ΑΛΕΞΙΟΥ	Ιωάννης του Γρηγορίου	1949	Ιωάννινα
»	Δημητρούλα του Παναγ. Χοχτούλα	1953	Μαμουλάδα
»	Νικολέττα	1975	Αθήνα
»	Σοφία	1975	»
»	Γρηγόριος	1989	Πάτρα
ΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΣ	Βασίλειος του Γεωργίου	1955	Μαμουλάδα
»	Πολίτω του Απ. Αθανασοπούλου	1954	Ριγάνι
»	Βασιλική	1979	Πάτρα
»	Δήμητρα	1980	»
»	Γεωργία	1984	»
»	Γεώργιος	1989	»
ΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΣ	Γεώργιος του Ιωάννη	1921	Καλαφρούζα
»	Βασιλική του Βασ. Κατσάμπα	1938	Μαμουλάδα
»	Βασίλειος	1955	»
»	Κωνσταντίνα	1958	»
»	Κρυσταλλία	1962	»
ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ	Σπυρίδων του Αποστόλου	1949	Ιωάννινα
»	Σπυριδούλα του Λάμπρου Κατσάμπα	1939	Μαμουλάδα
»	Απόστολος	1974	Πάτρα
»	Λάμπρος	1981	»
ΖΩΪΤΑΚΗΣ	Αντώνιος του Γεωργίου	1947	Σίμος
»	Γιαννούλα του Κων. Παπακωστόπουλου	1952	Μαμουλάδα
»	Ειρήνη - Χρυσοβάλντω	1975	Πάτρα
»	Γεώργιος	1977	Αντίρριο
»	Μαρία	1978	»
»	Δημήτριος	1979	Πάτρα
»	Σπυριδούλα	1981	»
»	Πολύκαρπος	1983	»
»	Χρήστος	1985	»
ΚΑΤΣΑΜΠΑΣ	Αθανάσιος του Βασιλείου	1928	Μαμουλάδα
»	Παναγιώτα του Κων/νου Κόγγου	1915	»
»	Κωνσταντίνα	1949	»

»	Βασίλειος	1954	»
»	Χαράλαμπος	1957	»
ΚΑΤΣΑΜΠΑΣ	Αθανάσιος του Σπυρίδωνος	1881	Μαμουλάδα
»	Λαμπρινή του Γεωργίου Αδραχτά	1884	Παλαιόπυργος
»	Παρασκευή	1922	
»	Ιωάννης	1923	
ΚΑΤΣΑΜΠΑΣ	Βασίλειος του Αθανασίου	1903	Μαμουλάδα
»	Κων/ντίνα του Αντων. Κασώνη	1906	»
»	Αθανάσιος	1928	»
»	Ευθυμία	1938	»
»	Κωνσταντίνος	1941	»
ΚΑΤΣΑΜΠΑΣ	Βασίλειος του Αθανασίου	1954	Μαμουλάδα
»	Σπυριδούλα του Παν. Χοχτούλα	1959	»
»	Αθανάσιος	1982	Πάτρα
»	Παναγιώτης	1983	»
»	Φωτεινή	1984	»
»	Παναγιώτα	1988	»
ΚΑΤΣΑΜΠΑΣ	Βασίλειος του Ιωάννη	1951	Μαμουλάδα
»	Βασιλική του Νικ. Γραββάνη	1957	Ναύπακτος
»	Μαρία	1975	Πάτρα
»	Ιωάννης	1977	»
»	Νικόλαος	1985	»
ΚΑΤΣΑΜΠΑΣ	Βασίλης του Κων/νου	1940	Μαμουλάδα
»	Θεοπίστη του Ανασ. Λυμπέρη	1945	Κάμπος Δωρίδας
»	Μαρία	1967	Ναύπακτος
»	Αναστασία	1969	»
ΚΑΤΣΑΜΠΑΣ	Γεώργιος του Λάμπρου	1881	Μαμουλάδα
»	Ελένη του Δημητρίου Μπαλωμένου	1890	»
»	Κωνσταντίνος	1916	
ΚΑΤΣΑΜΠΑΣ	Γεώργιος του Σπυρίδωνος	1936	Μαμουλάδα
»	Ευαγγελία του Αθαν. Καραγεώργου	1930	Λεύκα
»	Σπυρίδων	1955	Μαμουλάδα
»	Αθανασία	1957	»
»	Ανδρέας	1958	»
»	Λαμπρινή	1960	»
»	Ειρήνη	1961	»
ΚΑΤΣΑΜΠΑΣ	Δημήτριος του Σπυρίδωνος	1900	Μαμουλάδα
»	Θεοδώρα του Γεωργ. Ζαχαριά	1897	Σκάλα
»	Κωνσταντίνος	1925	
»	Βασιλική	1928	
»	Φωτεινή	1930	

ΚΑΤΣΑΜΠΑΣ	Ευθύμιος του Κων/νου	1946	Μαμουλάδα
»	Φρειδερίκη του Δημ. Καγιά	1940	Κάμπος Δωρίδας
»	Μαρία	1969	Ναύπακτος
»	Δημητρούλα	1971	»
ΚΑΤΣΑΜΠΑΣ	Θωμάς του Σπυρίδωνος	1873	Μαμουλάδα
»	Γεωργία του Λάμπρου Βαρελά	1868	Λεπτοκαρυά
»	Ελένη	1900	Μαμουλάδα
»	Δημητρούλα	1905	»
ΚΑΤΣΑΜΠΑΣ	Ιωάννης του Αθανασίου	1923	Μαμουλάδα
»	Μαρία του Κων/νου Κορτέση	1923	Κάμπος Δωρίδας
»	Λαμπρινή	1950	Μαμουλάδα
»	Βασιλική	1951	»
»	Θεοδώρα	1954	»
ΚΑΤΣΑΜΠΑΣ	Ιωάννης του Σωτηρίου	1916	Μαμουλάδα
»	Μαρία του Πέτρου Πατσαούρα	1925	»
»	Μαγδαλινή	1940	
»	Σωτήριος	1945	
»	Κωνσταντίνα	1948	
»	Βασίλειος	1951	
ΚΑΤΣΑΜΠΑΣ	Κωνσταντίνος του Αναστασίου	1904	Μαμουλάδα
»	Μαρία του Κων/νου Στεφανή	1902	»
»	Λαμπρινή	1928	
»	Αλεξάνδρα	1938	
»	Βασίλειος	1940	
»	Ευθύμιος	1946	
ΚΑΤΣΑΜΠΑΣ	Κωνσταντίνος του Βασιλείου	1880	Μαμουλάδα
»	Βασιλική του Κων. Σκαρπιά	1877	Άνω Χώρα
»	Χρυσούλα	1907	Μαμουλάδα
»	Βασίλειος	1910	»
ΚΑΤΣΑΜΠΑΣ	Κωνσταντίνος του Γεωργίου	1916	Μαμουλάδα
»	Βασιλική του Αντωνίου Κόγγου	1918	»
»	Γεωργία	1943	
»	Νικόλαος	1946	
»	Χρήστος	1949	
»	Ελένη	1951	
»	Ιωάννης	1954	
ΚΑΤΣΑΜΠΑΣ	Κωνσταντίνος του Σπυρίδωνος	1929	Μαμουλάδα
»	Μαρία του Κων/νου Καλτσά	1936	Αγ. Δημήτριος
»	Σπυρίδων	1960	Μαμουλάδα
ΚΑΤΣΑΜΠΑΣ	Λάμπρος του Νικολάου	1899	Μαμουλάδα
»	Βασιλική του Νικολάου Χαλάτση	1902	»

»	Γεωργία	1928	»
»	Κωνσταντίνα	1934	»
»	Σπυριδούλα	1939	»
ΚΑΤΣΑΜΠΑΣ	Νικόλαος του Ηλία	1955	Μαμουλάδα
»	Βασιλική του Δημ. Σαράντη	1963	Αράχοβα
»	Ηλίας	1981	Αθήνα
»	Δημήτριος	1983	Πάτρα
ΚΑΤΣΑΜΠΑΣ	Νικόλαος του Κων/νου	1946	Μαμουλάδα
»	Γεωργία του Κων/νου Δαρδαμάνη	1952	Πρέβεζα
»	Βασιλική	1972	Δ. Γερμανία
»	Κωνσταντίνος	1974	»
»	Φωτεινή	1978	Πάτρα
ΚΑΤΣΑΜΠΑΣ	Παναγιώτης του Χρήστου	1946	Μαμουλάδα
»	Μαρία του Αθαν. Κόγγου	1951	»
»	Χρυσούλα	1973	Πάτρα
»	Βασιλική	1977	»
ΚΑΤΣΑΜΠΑΣ	Σπυρίδων του Γεωργίου	1897	Μαμουλάδα
»	Λαμπρινή του Σπυρίδωνος Βαρελά	1898	Λευτοκαριά
»	Κωνσταντίνος	1929	Μαμουλάδα
»	Μαρία	1934	»
»	Γεώργιος	1936	»
ΚΑΤΣΑΜΠΑΣ	Σωτήριος του Ιωάννη	1945	Μαμουλάδα
»	Ελευθερία του Λαζ. Λαζαρίδη	1945	Τριπόταμος Βέροιας
»	Μαρία	1967	Ναύπακτος
»	Ιωάννης	1969	»
»	Παναγιώτης	1971	»
ΚΑΤΣΑΜΠΑΣ	Χρήστος του Κων/νου	1949	Μαμουλάδα
»	Βασιλική του Δημ. Μαλαφούτα	1964	Αγρίνιο
»	Δήμητρα	1986	Πάτρα
»	Κωνσταντίνος	1987	»
»	Μαγδαλινή	1988	»
»	Βασίλης	1993	Μεσολόγγι
»	Γεώργιος	1993	»
ΚΑΤΣΑΜΠΑΣ	Χρήστος του Νικολάου	1909	Μαμουλάδα
»	Χρυσούλα του Ηλία Μυλωνά	1919	»
»	Ευσταθία	1936	»
»	Κωνσταντίνα	1942	»
»	Παναγιώτης	1946	»
ΚΑΤΣΩΝΗΣ	Αντώνιος του Αποστόλου	1934	Μαμουλάδα
»	Γεωργία του Βασ. Λάμπου	1934	»
»	Απόστολος	1954	»

»	Φωτεινή	1955	»
»	Ελένη	1968	»
ΚΑΤΣΩΝΗΣ	Αντώνιος του Ιωάννης	1932	Μαμουλάδα
»	Χρυσούλα του Βασ. Μπαλωμένου	1934	»
»	Μαίρη	1952	»
»	Πηνελόπη	1961	»
ΚΑΤΣΩΝΗΣ	Απόστολος του Αντωνίου	1954	Μαμουλάδα
»	Βασιλική του Σταύρου Καραθανάση	1961	Στράνωμα
»	Αντώνιος	1981	Πάτρα
»	Μάριος	1983	»
ΚΑΤΣΩΝΗΣ	Απόστολος του Αντωνίου	1909	Μαμουλάδα
»	Φωτεινή του Κων/νου Κόγγου	1904	»
»	Αντώνιος	1934	»
ΚΑΤΣΩΝΗΣ	Δημήτριος του Σωτηρίου	1907	Μαμουλάδα
»	Αθηνά του Γεωργ. Χοχτούλα	1915	»
»	Ειρήνη	1944	»
»	Σωτήριος	1947	»
»	Πέτρος	1949	»
ΚΑΤΣΩΝΗΣ	Ηλίας του Χρήστου	1907	Μαμουλάδα
»	Αγγέλλω του Αποστ. Μυλωνά	1913	»
»	Βασιλική	1934	»
»	Φωτεινή	1938	»
»	Ειρήνη	1941	»
»	Ανθούλα	1942	»
»	Παναγιώτης	1948	»
ΚΑΤΣΩΝΗΣ	Ιωάννης του Αντωνίου	1901	Μαμουλάδα
»	Πηνελόπη του Ιωάν. Τσιριμώκου	1903	Φαμήλα
»	Αντώνιος	1932	Μαμουλάδα
»	Δημητρούλα	1936	»
»	Βασιλική	1938	»
»	Σοφία	1942	»
ΚΑΤΣΩΝΗΣ	Κωνσταντίνος του Μιχαήλ	1915	Μαμουλάδα
»	Βασιλική του Κων/νου Φαρμακούλα	1925	Σκάλα
»	Ειρήνη	1958	Μαμουλάδα
»	Φωτεινή	1965	»
ΚΑΤΣΩΝΗΣ	Παναγιώτης του Αντωνίου	1896	Μαμουλάδα
»	Μαρία του Σπυρίδ. Κουμπούρα	1911	Φαμήλα
»	Γεωργία του Παναγ. & της Δημητρούλας	1927	Μαμουλάδα
»	Αντωνία του Παναγ. & της Δημητρούλας	1929	»
»	Ελένη	1935	
»	Όλγα	1938	

»	Χρυσούλα	1941	
ΚΑΤΣΩΝΗΣ	Παναγιώτης του Μιχαήλ	1911	Μαμουλάδα
»	Γεωργία του Μιχαήλ Μοντάλδου	1918	Πάτρα
»	Ειρήνη	1958	Μαμουλάδα
ΚΑΤΣΩΝΗΣ	Πολύκαρπος του Χρήστου	1909	Μαμουλάδα
»	Ειρήνη του Βασ. Λαγαρού	1914	Βομβοκού
»	Χρήστος	1942	Μαμουλάδα
»	Παναγιώτα	1944	»
»	Καλλιόπη	1946	»
»	Γιαννούλα	1949	»
»	Αργύρω	1953	»
ΚΑΤΣΩΝΗΣ	Σωτήριος του Δημητρίου	1947	Μαμουλάδα
»	Ασήμω του Δημ. Σμπούκη	1957	Πιτσινείκα
»	Αθηνά	1982	Πάτρα
»	Δημήτριος	1984	»
»	Βασιλική	1986	»
ΚΟΓΓΟΣ	Αθανάσιος του Ιωάννη	1922	Μαμουλάδα
»	Γεωργία του Νικολάου Χοχτούλα	1922	»
»	Μαρία	1951	»
»	Παναγιώτα	1953	»
»	Ιωάννης	1958	»
ΚΟΓΓΟΣ	Ανδρέας του Νικολάου	1916	Μαμουλάδα
»	Βασιλική του Φωτίου Χαρακίδα	1921	»
»	Νικόλαος	1946	»
»	Φωτεινή	1948	»
»	Παρασκευή	1951	»
»	Μαργαρίτα	1956	»
»	Απόστολος	1957	»
»	Κωνσταντίνος	1959	»
ΚΟΓΓΟΣ	Αντώνιος του Παναγιώτη	1881	Μαμουλάδα
»	Ηλιούλια του Παναγ. Αναγνωστοπούλου	1887	Μπουκίστα
»	Βασιλική	1918	Μαμουλάδα
»	Δέσπω	1924	»
»	Παναγιώτης	1927	»
ΚΟΓΓΟΣ	Αντώνιος του Παναγιώτη	1951	Μουμουλάδα
»	Αικατερίνη του Σωτ. Τασάκη	1954	Σέρρες
»	Παναγιώτης	1974	Πάτρα
»	Βασιλική	1975	Σέρρες
»	Χρυσοβαλάντης - Σωτήριος	1976	Πάτρα
»	Άγγελος	1978	»
»	Βασιλική του Δήμου Γκοντζάρα-Κωφούδη	1957	Καβάλα

ΚΟΓΓΟΣ	Απόστολος του Ανδρέα	1957	Μαμουλάδα
»	Κατίνα του Θεοδ. Πανταζοπούλου	1962	Αγρίδι
»	Παρασκευή	1983	Πάτρα
ΚΟΓΓΟΣ	Βασίλειος του Ευθυμίου	1888	Μαμουλάδα
»	Αγγέλω του Κων/νου Κυρίτση	1902	Φροξυλιά
»	Ευθυμία της Βασιλικής	1923	Μαμουλάδα
»	Παναγιώτης της Βασιλικής	1926	»
»	Φώτιος της Αγγέλους	1938	»
ΚΟΓΓΟΣ	Γεώργιος του Κωνσταντίνου	1917	Μαμουλάδα
»	Όλγα του Γεωργ. Χοχτούλα	1918	»
»	Βασιλική	1946	»
»	Κωνσταντίνος	1948	»
»	Ασημούλα	1950	»
»	Κωνσταντίνος	1962	»
ΚΟΓΓΟΣ	Ευθύμιος του Ιωάννη	1915	Μαμουλάδα
»	Αντωνία του Κων/νου Στεφανή	1910	»
»	Ιωάννης	1947	»
»	Παναγιώτα	1950	»
ΚΟΓΓΟΣ	Ιωάννης του Ευθυμίου	1885	Μαμουλάδα
»	Παρασκευή του Παντελή Παπακωστόπουλου	1893	»
»	Ευθύμιος	1915	»
»	Αθανάσιος	1922	»
»	Ηλίας	1925	»
ΚΟΓΓΟΣ	Ιωάννης του Ευθυμίου	1947	Μαμουλάδα
»	Σπυριδούλα του Λεων. Καρανίκα	1947	Βελβίνα
»	Αντωνία	1972	Πάτρα
»	Ευθύμιος	1973	»
»	Λεωνίδας	1975	»
»	Ιουλία	1981	»
ΚΟΓΓΟΣ	Κων/νος του Ανδρέα	1959	Μαμουλάδα
»	Ιωάννα του Κων. Ραυτόπουλου	1967	Παλαιοχωράκι
»	Ανδρέας	1986	Πάτρα
»	Βασιλική	1991	»
»	Φώτιος	1994	»
ΚΟΓΓΟΣ	Κωνσταντίνος του Χρήστου	1876	Μαμουλάδα
»	Βασιλική του Θεοδώρου Κόκκαλη	1880	»
»	Φωτεινή	1904	»
»	Χρήστος	1909	»
»	Σοφία	1913	»
»	Παναγιώτα	1915	»
»	Γεώργιος	1917	»
»	Νικόλαος	1923	»

ΚΟΓΓΟΣ	Νικόλαος του Ανδρέα	1946	Μαμουλάδα
»	Ολυμπία του Στεφ. Βουρνά	1948	Πάτρα
»	Βασιλική	1975	»
»	Αναστασία	1976	»
»	Ανδρέας	1979	»
ΚΟΓΓΟΣ	Νικόλαος του Κωνσταντίνου	1923	Μαμουλάδα
»	Βασιλική του Ηλία Κατσώνη	1934	»
»	Παναγιώτης	1955	»
»	Κωνσταντίνος	1959	»
»	Γιαννούλα	1960	»
ΚΟΓΓΟΣ	Παναγιώτης του Αντωνίου	1927	Μαμουλάδα
»	Βασιλική του Γεωργ. Μπαλωμένου	1925	»
»	Αντώνιος	1951	»
»	Σπυρίδων	1953	»
»	Ηλιούλα	1956	»
ΚΟΓΓΟΣ	Παναγιώτης του Βασιλείου	1926	Μαμουλάδα
»	Παρασκευή του Βασ. Λάμπου	1929	»
»	Βασιλική	1951	»
»	Δημητρούλα	1953	»
»	Γιαννούλα	1955	»
ΚΟΓΓΟΣ	Παναγιώτης του Νικολάου	1955	Μαμουλάδα
»	Αγγελική του Γεωρ. Μπάρκα	1960	Κανάλι Πρέβεζας
ΚΟΓΓΟΣ	Σπυρίδων του Παναγιώτη	1953	Μαμουλάδα
»	Ελπίδα του Ανδρ. Αναστασάκη	1956	Ρόδος
»	Βασιλική	1976	»
»	Ανδρέας	1983	»
ΚΟΓΓΟΣ	Φώτιος του Βασιλείου	1938	Μαμουλάδα
»	Μαρία του Γεωργ. Χαρακίδα	1934	»
»	Βασίλειος	1964	»
»	Αγγελική	1966	»
»	Ελευθερία	1968	»
ΚΟΚΚΑΛΗΣ	Αθανάσιος του Θεοδώρου	1887	Μαμουλάδα
»	Φωτεινή του Κύρκου Χαρακίδα	1897	»
»	Κωνσταντίνος	1913	»
»	Θεόδωρος	1928	»
»	Βασιλική	1931	»
ΚΟΚΚΑΛΗΣ	Αθανάσιος του Κων/νου	1934	Μαμουλάδα
»	Λαμπρινή του Χαραλ. Σίψα	1939	Ναύπακτος
»	Ελισάβετ	1961	Μαμουλάδα
»	Κωνσταντίνος	1967	Πάτρα

ΚΟΚΚΑΛΗΣ	Απόστολος του Νικολάου	1917	Μαμουλάδα
»	Σοφία του Δημ. Αλεξόπουλου	1927	Καλαφρούζα
»	Νικόλαος	1952	Μαμουλάδα
»	Γιαννούλα	1954	»
»	Κωνσταντίνα	1959	»
»	Δήμητρα	1960	»
ΚΟΚΚΑΛΗΣ	Γεώργιος του Δημητρίου	1913	Μαμουλάδα
»	Ειρήνη του Φωτίου Χαρακίδα	1927	»
»	Δημήτριος	1951	»
»	Φώτιος	1953	»
»	Παναγιώτης	1957	»
»	Ελένη	1960	»
ΚΟΚΚΑΛΗΣ	Δημήτριος του Ευθυμίου	1876	Μαμουλάδα
»	Ελένη του Κων/νου Πατσαούρα	1879	»
»	Γεώργιος	1913	»
»	Ευθύμιος	1915	»
ΚΟΚΚΑΛΗΣ	Δημήτριος του Ευθυμίου	1945	Μαμουλάδα
»	Φωτεινή του Αντων. Κατσώνη	1955	»
»	Ευθύμιος	1975	Ναύπακτος
»	Δήμητρα	1978	Πάτρα
ΚΟΚΚΑΛΗΣ	Δημήτριος του Κων/νου	1946	Μαμουλάδα
»	Ζωή του Ευθ. Παπαναστασόπουλου	1949	Νεόκαστρο
»	Κωνσταντίνος	1974	Πάτρα
»	Παναγιώτης	1977	Πάτρα
ΚΟΚΚΑΛΗΣ	Ευάγγελος του Κων/νου	1939	Μαμουλάδα
»	Αικατερίνη του Βασ. Κουτσογιάννη	1943	Γαύρος
»	Ελισάβετ	1967	Πάτρα
»	Σοφία	1968	Ναύπακτος
ΚΟΚΚΑΛΗΣ	Ευθύμιος του Δημητρίου	1915	Μαμουλάδα
»	Δημητρούλα του Γεωργ. Χοχτούλα	1919	»
»	Δημήτριος	1945	»
»	Κωνσταντίνος	1947	»
»	Νικόλαος	1949	»
»	Ελένη	1951	»
»	Ελένη του Ταξίαρχου Φούντα	1932	Νεόκαστρο
»	Σταυρούλα	1961	Ναύπακτο
ΚΟΚΚΑΛΗΣ	Θεόδωρος του Αθανασίου	1928	Μαμουλάδα
»	Βασιλική του Κων/νου Χριστογιάννη	1932	Παλιοπαναγιά
»	Αθανάσιος	1959	Μαμουλάδα
»	Απόστολος	1960	»
»	Κωνσταντίνος	1962	Ναύπακτος
»	Δημήτριος	1964	»

»	Φωτεινή	1966	»
»	Ασήμω	1967	»
»	Ζήνων	1969	»
»	Γιαννούλα	1970	»
»	Ιωάννης	1971	»
»	Γεώργιος	1972	»
»	Χρήστος	1973	»
ΚΟΚΚΑΛΗΣ	Κωνσταντίνος του Αθανασίου	1913	Μαμουλάδα
»	Σαββούλα του Σταύρου Πατσαούρα	1914	»
»	Αθανάσιος	1934	»
»	Ευάγγελος	1939	»
»	Γιαννούλα	1942	»
»	Δημήτριος	1946	»
»	Απόστολος	1949»	
ΚΟΚΚΑΛΗΣ	Κων/νος του Ευθυμίου	1947	Μαμουλάδα
»	Θεοδώρα του Φωτ. Σταυροπούλου	1953	Γαβρολίμη
»	Παναγιώτης	1984	Πάτρα
ΚΟΚΚΑΛΗΣ	Νικόλαος του Ευθυμίου	1877	Μαμουλάδα
»	Γιαννούλα του Παναγ. Χριστογιάννη	1877	Λευτοκαριά
»	Απόστολος	1917	Μαμουλάδα
»	Μαρία	1933	»
ΚΟΚΚΑΛΗΣ	Παναγ. του Γεωργίου	1957	Μαμουλάδα
»	Ζωίτσα του Λαμ. Ανδρεόπουλου	1964	Βελβίνα
»	Ειρήνη	1987	Πάτρα
»	Γεώργιος	1989	»
»	Λάμπρος	1994	»
ΚΟΚΚΑΛΗΣ	Φώτιος του Γεωργίου	1953	Μαμουλάδα
»	Γιαννούλα του Νικ. Λιόνα	1962	Ριγάνι
»	Ειρήνη	1982	Πάτρα
»	Καλλιόπη	1984	»
ΛΑΜΠΟΣ	Αντώνιος του Βασιλείου	1924	Μαμουλάδα
»	Λαμπρινή του Παναγ. Μπαλωμένου	1923	»
»	Βασίλειος της Φωτεινής	1940	»
»	Αθανασία	1949	»
»	Ελευθερία	1952	»
»	Αικατερίνη	1955	»
»	Ελένη	1957	»
ΛΑΜΠΟΣ	Βασίλειος του Αντωνίου	1905	Μαμουλάδα
»	Ελένη του Θωμά Κατσάμπα	1900	»
»	Αντώνιος	1924	»
»	Γεωργία	1934	»
»	Θωμάς	1937	»

»	Φώτιος	1943	»
ΛΑΜΠΟΣ	Βασίλειος του Αντωνίου	1940	Μαμουλάδα
»	Πολίτω του Δημ. Βγενόπουλου	1941	Καλάβρυτα
»	Φωτεινή	1965	Μαμουλάδα
ΛΑΜΠΟΣ	Θωμάς του Βασιλείου	1937	Μαμουλάδα
»	Δημητρούλα του Ηλία Μπαλωμένου	1939	»
»	Ελένη	1968	Πάτρα
»	Βασίλειος	1971	»
»	Μαρία	1976	»
ΛΑΜΠΟΣ	Λάμπρος του Ανδρέα	1955	Μαμουλάδα
»	Παρασκευή του Ευθ. Αθανασόπουλου	1957	Ριγάνι
»	Γεωργία	1983	Πάτρα
»	Ιωάννα	1984	»
»	Ανδρέας	1987	»
ΛΑΜΠΟΣ	Λάμπρος του Βασιλείου	1887	Μαμουλάδα
»	Βασιλική του Λουκά Χοχτούλα	1889	»
»	Ιωάννης	1918	»
»	Ανδρέας	1928	»
ΛΑΜΠΟΣ	Σπυρίδων του Βασιλείου	1891	Μαμουλάδα
»	Ελένη του Ευθυμίου Κόγγου	1904	»
»	Βασιλική	1940	»
ΛΑΜΠΟΣ	Φώτιος του Βασιλείου	1943	Μαμουλάδα
»	Βασιλική του Γεργ. Κόγγου	1946	»
»	Ελένη	1969	Ναύπακτος
»	Βασίλειος	1970	»
»	Γεώργιος	1973	»
ΜΠΑΛΩΜΕΝΟΣ	Άγγελος του Παναγιώτη	1929	Μαμουλάδα
»	Όλγα του Βασ. Σχοινά	1933	Ναύπακτος
»	Παναγιώτης	1963	Αθήνα
»	Ηλίας	1967	Ναύπακτος
ΜΠΑΛΩΜΕΝΟΣ	Αναστάσιος του Γεωργίου	1913	Μαμουλάδα
»	Σοφία του Κων/νου Κόγγου	1913	»
»	Γεώργιος	1947	»
»	Κωνσταντίνος	1948	»
»	Ειρήνη	1951	»
ΜΠΑΛΩΜΕΝΟΣ	Αποστόλης του Βασιλείου	1939	Μαμουλάδα
»	Μαρία του Νικ. Γραβάνη	1949	Βομβοκού
»	Βασίλειος	1978	Δ. Γερμανία
ΜΠΑΛΩΜΕΝΟΣ	Απόστολος του Γεωργίου	1924	Μαμουλάδα

»	Πηνελόπη του Βασ. Σατλάνη	1931	Ναύπακτος
»	Μαρία	1958	Μαμουλάδα
»	Αικατερίνη	1961	Αμαλιάδα
ΜΠΑΛΩΜΕΝΟΣ	Απόστολος του Παναγιώτη	1926	Μαμουλάδα
»	Γιαννούλα του Αθαν. Κυρίτση	1930	Φροξυλιά
»	Ευθυμία	1957	Μαμουλάδα
»	Παναγιώτης	1959	»
»	Σπυρίδων	1968	Ναύπακτος
ΜΠΑΛΩΜΕΝΟΣ	Βασίλειος του Θεοδοσίου	1898	Μαμουλάδα
»	Θεοδώρα του Αθαν. Κυρίτση	1905	Φροξυλιά
»	Κωνσταντίνος	1930	Μαμουλάδα
»	Πέτρος	1936	»
»	Απόστολος	1939	»
ΜΠΑΛΩΜΕΝΟΣ	Γεώργιος του Αναστασίου	1947	Μαμουλάδα
»	Αγαθή του Διον. Αγγελόπουλου	1952	Μολύκρειο
»	Αναστάσιος	1977	Λάρισα
ΜΠΑΛΩΜΕΝΟΣ	Γεώργιος του Θεοδοσίου	1892	Μαμουλάδα
»	Μαρία του Σπυρ. Κατσάμπα	1895	»
»	Αποστόλης	1924	»
ΜΠΑΛΩΜΕΝΟΣ	Γεώργιος του Μάνθου	1889	Μαμουλάδα
»	Βασιλική του Κων/νου Λαγαρού	1902	Βομβοκού
»	Όλγα	1937	Μαμουλάδα
»	Γιαννούλα	1940	»
»	Λαμπρινή	1942	»
»	Παναγιώτης	1947	»
ΜΠΑΛΩΜΕΝΟΣ	Δημήτριος του Νικολάου	1917	Μαμουλάδα
»	Χαρίκλεια του Χρ. Κουτσοσπύρου	1932	Αν. Μακρινού
»	Μαρία	1957	Ναύπακτος
»	Νικόλαος	1959	»
ΜΠΑΛΩΜΕΝΟΣ	Ηλίας του Μάνθου	1905	Μαμουλάδα
»	Γιαννούλα του Δημ. Χαλάτση	1902	»
»	Χαράλαμπος	1931	»
»	Πολυξένη	1938	»
»	Ευαγγελία	1940	»
»	Δημητρούλα	1939	»
ΜΠΑΛΩΜΕΝΟΣ	Κων/νος του Αναστασίου	1948	Μαμουλάδα
»	Αικατερίνη του Γεωρ. Κραββαρίτη	1954	Ναύπακτος
»	Σοφία	1977	Πάτρα
»	Αναστάσιος	1980	»
ΜΠΑΛΩΜΕΝΟΣ	Παναγιώτης του Γεωργίου	1947	Μαμουλάδα

»	Καλλιόπη του Αρισ. Σουλώρα	1951	Λακκόπετρα
»	Βασιλική	1976	Πάτρα
»	Γεώργιος	1980	»
ΜΠΑΛΩΜΕΝΟΣ	Παναγιώτης του Θεοδώρου	1902	Μαμουλάδα
»	Ευθυμία του Χρ. Τσόγγα	1899	Αμπελακιώτισσα
»	Ηλίας	1921	Μαμουλάδα
»	Λαμπρινή	1923	»
»	Απόστολος	1926	»
»	Άγγελος	1929	»
»	Κωνσταντίνος	1931	»
ΜΠΑΛΩΜΕΝΟΣ	Χαράλαμπος του Ηλία	1931	Μαμουλάδα
»	Σπυριδούλα του Κων/νου Κονδύλη	1938	Ανάληψη
»	Ηλίας	1968	Ναύπακτος
»	Ιωάννα	1971	»
»	Δημήτριος	1974	»
ΜΥΛΩΝΑΣ	Απόστολος του Ηλία	1931	Μαμουλάδα
»	Ελένη του Δημ. Γρηγορόπουλου	1931	Παλαιοχωράκι
»	Δέσπω	1957	Μαμουλάδα
»	Βασίλειος	1959	»
»	Αγγελική	1962	»
»	Παναγιώτης	1966	Ναύπακτος
ΜΥΛΩΝΑΣ	Γεώργιος του Ηλία	1924	Μαμουλάδα
»	Αντωνία του Παν. Κατσώνη	1929	»
»	Ηλίας	1951	»
»	Βασιλική	1953	»
»	Αγγελική	1955	»
»	Αθανασία	1962	»
ΜΥΛΩΝΑΣ	Ηλίας του Γεωργίου	1883	Μαμουλάδα
»	Βασιλική του Παν. Κόγγου	1882	»
»	Γεώργιος	1924	»
»	Γιαννούλα	1928	»
»	Απόστολος	1931	»
ΠΑΠΑΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ	Ανδρέας του Κων/νου	1921	Μαμουλάδα
»	Βασιλική του Αλεξ. Κυρίτση	1930	Φροξυλιά
»	Κωνσταντίνος	1957	Μαμουλάδα
»	Δημήτριος	1964	Ναύπακτος
ΠΑΠΑΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ	Αντώνιος του Σπυρίδωνα	1927	Μαμουλάδα
»	Αντιγόνη του Ανδρ. Νικολέτου	1922	Γκουμαίοι
»	Αγγέλω	1950	Μαμουλάδα
»	Ελένη	1952	»
»	Σπυριδούλα	1954	»
»	Δημητρούλα	1956	»

»	Αθανασία	1959	»
ΠΑΠΑΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ	Απόστολος του Δημητρίου	1939	Μαμουλάδα
»	Λαμπρινή του Αντ. Τριάντη	1934	Ελατόβρυση
»	Δημήτριος	1965	Μαμουλάδα
»	Πολύκαρπος	1970	Ναύπακτος
»	Αντώνιος	1972	»
ΠΑΠΑΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ	Απόστολος του Κων/νου	1961	Μαμουλάδα
»	Ευθυμία του Κων. Κουτσιαύτη	1970	Πάτρα
»	Κων/νος	1991	»
»	Παναγιώτης	1993	»
ΠΑΠΑΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ	Αριστομένης του Σπυρίδων	1938	Μαμουλάδα
»	Σοφία του Θεοφ. Μαγκλάρα	1940	Ελατού
»	Βασιλική του Αναστ. Σταυρούλα	1955	Πρέβεζα
»	Σπυριδούλα	1979	Πάτρα
ΠΑΠΑΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ	Βασίλης του Δημητρίου	1933	Μαμουλάδα
»	Ασήμω του Δημ. Τσερπάλη	1937	Κ. Μακρυνού
»	Ελένη	1967	Πάτρα
»	Μαρία	1969	»
»	Παρασκευή	1976	Αίγιον
ΠΑΠΑΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ	Βασίλειος του Ιωάννη	1929	Μαμουλάδα
»	Βασιλική του Αλεξίου Μανώλη	1942	Ανθόφυτο
»	Παρασκευή	1967	Πάτρα
»	Ιωάννης	1969	»
»	Ειρήνη	1971	Ναύπακτος
»	Αλέξιος	1973	Πάτρα
»	Κωνσταντίνος	1975	»
ΠΑΠΑΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ	Γεώργιος του Ιωάννη	1913	Μαμουλάδα
»	Γιαννούλα του Δημοσθ. Κατσίκας	1917	Κούκουρα
»	Ιωάννης	1940	Μαμουλάδα
»	Φωτεινή	1945	»
ΠΑΠΑΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ	Γεώργιος του Κων/νου	1959	Μαμουλάδα
»	Σπυριδούλα του Αθ. Σακκούλη	1966	Καστράκι
»	Κωνσταντίνος	1984	Πάτρα
»	Δημήτριος	1985	Μεσολόγγι
»	Βασιλική	1986	Πάτρα
»	Ευθυμία	1988	»
»	Μαρία	1991	»
»	Κωνσταντίνος	1993	»
ΠΑΠΑΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ	Γεώργιος του Χρήστου	1925	Μαμουλάδα
»	Βασιλική του Αντων. Μπέκου	1927	Φροξυλιά
»	Δημήτριος	1954	Μαμουλάδα

»	Χρυσούλα	1955	»
»	Χρήστος	1959	»
»	Πολύκαρπος	1960	»
ΠΑΠΑΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ	Γρηγόριος του Ιωάννη	1902	Μαμουλάδα
»	Γιαννούλα του Σωτ. Κατσάμπα	1910	»
ΠΑΠΑΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ	Δημήτριος του Ιωάννη	1905	Μαμουλάδα
»	Μαρία του Βασιλείου Λαγαρού	1910	Βομβοκού
»	Ανδριάνα		
ΠΑΠΑΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ	Δημήτριος του Λεωνίδα	1947	Μαμουλάδα
»	Παναγιώτα του Ευθ. Κόγγου	1950	»
»	Βασιλική	1970	Ναύπακτος
»	Μαργαρίτα	1971	»
»	Γεωργία	1975	»
ΠΑΠΑΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ	Δημήτριος του Παντολεόντα	1902	Μαμουλάδα
»	Ελένη του Ιωάννη Ρήγα	1898	Λευτοκαριά
»	Παντολέων	1925	»
»	Ιωάννης	1930	»
»	Βασίλειος	1933	»
»	Ειρήνη	1935	»
»	Αποστόλης	1939	»
ΠΑΠΑΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ	Ιωάννης του Γεωργίου	1892	Μαμουλάδα
»	Παρασκευή του Ιωάννη Κυρίτση	1892	Φροξυλιά
»	Παναγιώτης	1926	Μαμουλάδα
»	Βασίλειος	1929	»
»	Αθανασία	1934	»
»	Ευθυμία	1938	»
»	Ειρήνη	1940	»
ΠΑΠΑΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ	Ιωάννης του Γεωργίου	1940	Μαμουλάδα
»	Βασιλική του Παν. Κόγγου	1951	»
»	Μαρία	1972	Πάτρα
»	Ιωάννα	1977	Ναύπακτος
ΠΑΠΑΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ	Ιωάννης του Κων/νου	1935	Μαμουλάδα
»	Γεωργία του Ζαχαρία Χοχτούλα	1934	»
»	Παναγιώτα	1960	»
»	Κωνσταντίνα	1962	Ναύπακτος
»	Κωνσταντίνος	1964	»
»	Ευτυχία	1967	»
»	Χρήστος	1969	»
ΠΑΠΑΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ	Ιωάννης του Κων/νου	1880	Μαμουλάδα
»	Μαρία του Κων/νου Πατσαούρα	1882	»
»	Παναγιώτης	1911	»

ΠΑΠΑΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ	Ιωάννης του Κων/νου	1923	Μαμουλάδα
»	Πολυξένη του Ανδρ. Πολυχρόνη	1925	Βομβοκού
»	Κωνσταντίνος	1960	Μαμουλάδα
»	Κωνσταντίνος	1962	»
»	Ανδρέας	1964	»
ΠΑΠΑΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ	Ιωάννης του Παναγιώτου	1949	Μαμουλάδα
»	Μαρία του Αναστ. Ντερέ	1952	Κατοχή Αιτ/νίας
»	Παναγιώτα	1974	Ναύπακτος
»	Παναγιώτης	1979	Πάτρα
ΠΑΠΑΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ	Κων/νος του Ανδρέα	1957	Μαμουλάδα
»	Αργύρω του Μάρκου Χοχτούλα	1964	Ναύπακτος
»	Βασιλική	1984	Αθήνα
»	Παρασκευή	1987	»
ΠΑΠΑΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ	Κωνσταντίνος του Ιωάννη	1882	Μαμουλάδα
»	Φωτεινή του Ηλία Μπέκου	1896	Φροξυλιά
»	Ανδρέας	1921	Μαμουλάδα
»	Ιωάννης	1923	»
»	Ηλιούλα	1930	»
ΠΑΠΑΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ	Κων/νος του Ιωάννη	1907	Μαμουλάδα
»	Ευτυχία του Δημ. Στεργίου	1908	Ελετσού
»	Ιωάννης	1935	Μαμουλάδα
ΠΑΠΑΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ	Κων/νος του Παναγιώτη	1954	Μαμουλάδα
»	Ευαγγελία του Γεωρ. Κωσιωρή	1959	Καρδίτσα
»	Παναγιώτης	1979	Αθήνα
»	Ηλίας	1980	»
»	Γρηγόρης	1985	»
ΠΑΠΑΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ	Κωνσταντίνος του Χρήστου	1915	Μαμουλάδα
»	Βασιλική του Γεωρ. Καραγιάννη	1917	Κάμπος
»	Χρήστος	1951	Μαμουλάδα
»	Γιαννούλα	1952	»
»	Δημήτριος	1953	»
»	Νικολίτσα	1955	»
»	Γεώργιος	1959	»
»	Απόστολος	1961	»
»	Σταυρούλα	1964	»
»	Ανθούλα	1966	»
ΠΑΠΑΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ	Λεωνίδας του Δημητρίου	1911	Μαμουλάδα
»	Μαργαρίτα του Διον. Μίχου	1910	Παλαιόπυργος
»	Χρήστος	1942	Μαμουλάδα
»	Δημήτριος	1947	»
ΠΑΠΑΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ	Παναγιώτης του Ιωάννη	1911	Μαμουλάδα

»	Μαρία του Γεωργ. Ρήγα	1915	Σκάλα
»	Ιωάννης	1949	Μαμουλάδα
»	Πολύκαρπος	1951	»
»	Κωνσταντίνος	1954	»
»	Μαρία	1959	»
ΠΑΠΑΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ	Παναγιώτης του Ιωάννη	1926	Μαμουλάδα
»	Ελένη του Βασ. Καραϊσκού	1924	Παλιόπυργος
»	Παρασκευή	1961	Μαμουλάδα
»	Κωνσταντίνα	1963	»
ΠΑΠΑΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ	Πολύκαρπος του Παναγιώτη	1951	Μαμουλάδα
»	Σταυρούλα του Τιμολ. Ρίζου	1962	Καρδίτσα
»	Παναγιώτης	1983	Αμαρούσιο
ΠΑΠΑΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ	Σπυρίδων του Πανταλεόντος	1900	Μαμουλάδα
»	Αγγέλω του γένος Μίχου	1902	Παλιόπυργος
»	Φώτιος	1922	Μαμουλάδα
»	Αντώνιος	1927	»
»	Ηλίας	1929	»
»	Κωνσταντίνος	1932	»
»	Ανδριάννα	1934	»
»	Αριστομένης	1938	»
»	Παναγιώτα	1941	»
ΠΑΠΑΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ	Χρήστος του Γεωργίου	1884	Μαμουλάδα
»	Βασιλική του Κων/νου Μητσόπουλου	1892	Παλιόπυργος
»	Κωνσταντίνος	1915	Μαμουλάδα
»	Δημήτριος	1921	»
»	Γεώργιος	1925	»
»	Ευανθία	1931	»
ΠΑΠΑΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ	Χρήστος του Γεωργίου	1959	Μαμουλάδα
»	Βενετία του Ευάγ. Καρανίκα	1967	Πιτσινείκα
»	Γεώργιος	1989	Πάτρα
»	Μαρία	1993	»
ΠΑΠΑΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ	Χρήστος του Λεωνίδα	1942	Μαμουλάδα
»	Βασιλική του Δημ. Κυρίτση	1942	Φροξυλιά
»	Μαργαρίτα	1966	Ναύπακτος
»	Σοφία	1968	»
»	Χρυσάνθη	1975	»
»	Αρετή	1978	Πάτρα
ΠΑΠΑΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ	Χρήστος του Κων/νου	1951	Μαμουλάδα
»	Σπυριδούλα του Απ. Αθανασόπουλου	1963	Καστράκι Ναυπ.
»	Κωνσταντίνος	1982	Πάτρα
»	Δημήτριος	1984	»
»	Βασιλική	1986	»

»	Χαρίκελια	1987	»
»	Απόστολος	1990	»
»	Παναγιώτα	1994	»
ΠΑΤΣΑΟΥΡΑΣ	Αλέξανδρος του Γεωργίου	1937	Μαμουλάδα
»	Ελευθερία του Λεων. Τσουνάκα	1947	Μηλιά
»	Σπυριδούλα	1969	Πάτρα
»	Γεώργιος	1970	Ναύπακτος
»	Λεωνίδας	1971	»
»	Βασίλειος	1972	»
ΠΑΤΣΑΟΥΡΑΣ	Αλέξιος του Βασιλείου	1891	Μαμουλάδα
»	Μαρία του Αποσ. Μυλωνά	1894	»
ΠΑΤΣΑΟΥΡΑΣ	Γεώργιος του Αλέξανδρου	1907	Μαμουλάδα
»	Σπυριδούλα του Αποσ. Μυλωνά	1907	»
»	Σωτηρία	1934	»
»	Αλέξανδρος	1937	»
»	Κωνσταντίνα	1944	»
»	Παρασκευή	1947	»
»	Ιωάννης	1950	»
ΠΑΤΣΑΟΥΡΑΣ	Παναγιώτης του Βασιλείου	1876	Μαμουλάδα
»	Βασιλική του Αντων. Τάγγαλου	1883	Τρίκορφο
»	Ελένη	1913	Μαμουλάδα
»	Σπυρίδων	1914	»
»	Άγγελος	1921	»
ΠΑΤΣΑΟΥΡΑΣ	Σπυρίδων του Παναγιώτου	1914	Μαμουλάδα
»	Ανδριάντα του Ιωάν. Γκίζα	1923	Ελευθέριανη
»	Βασιλική	1953	Μαμουλάδα
»	Σοφία	1956	»
»	Παναγιώτης	1958	»
»	Ζωή	1960	»
»	Ιωάννης	1964	Ναύπακτος
»	Αντωνία	1964	»
»	Δημητρούλα	1968	»
ΣΤΕΦΑΝΗΣ	Ηλίας του Κων/νου	1912	Μαμουλάδα
»	Παρασκευή του Δημ. Βελή	1915	Πόδος
»	Ευδοκία	1950	Μαμουλάδα
»	Ελένη	1952	»
ΣΤΕΦΑΝΗΣ	Ιωάννης του Κωνσταντίνου	1915	Μαμουλάδα
»	Αντωνία του Ευαγ. Χοχτούλα	1912	»
»	Βασίλειος	1945	»
»	Κωνσταντίνος	1948	»
»	Πολύκαρπος	1951	»
»	Παναγιώτα	1951	»

»	Ιωάννης	1954	»
ΣΤΕΦΑΝΗΣ	Κωνσταντίνος του Γεωργίου	1879	Μαμουλάδα
»	Ευδοκία του Βασ. Λάμπου	1878	»
»	Ηλίας	1912	»
»	Ιωάννης	1915	»
ΣΤΕΦΑΝΗΣ	Κων/νος του Ιωάννη	1948	Μαμουλάδα
»	Αικατερίνη του Ιωάν. Αγγελόπουλου	1956	Ναύπακτος
»	Αντωνία	1977	Αθήνα
»	Βασίλειος	1982	Πάτρα
»	Ειρήνη	1990	Αίγιον
ΣΤΕΦΑΝΗΣ	Πολύκαρπος του Ιωάννη	1951	Μαμουλάδα
»	Παρασκευή του Ιωάν. Υφαντή	1959	Ναύπακτος
»	Βασιλική	1980	Αμαρούσιο
»	Ιωάννης	1982	»
ΧΑΛΑΤΣΗΣ	Αθανάσιος του Νικολάου	1907	Μαμουλάδα
»	Βασιλική του Αντ. Ζησιμόπουλου	1916	Στύλια
ΧΑΛΑΤΣΗΣ	Γεώργιος του Ιωάννη	1932	Μαμουλάδα
»	Κωνσταντίνα του Παν. Ζάκκα	1930	Φαμήλα
»	Σπυριδούλα	1955	Μαμουλάδα
»	Ιωάννης	1957	Μαμουλάδα
»	Δημήτριος	1964	Ναύπακτος
ΧΑΛΑΤΣΗΣ	Ιωάννης του Γεωργίου	1957	Μαμουλάδα
»	Ζωή του Χρήστου Καζανά	1965	Αυστραλία
»	Κωνσταντίνα - Δανάη	1992	Πάτρα
»	Γεωργιάνα	1995	»
ΧΑΛΑΤΣΗΣ	Ιωάννης του Φωτίου	1900	Μαμουλάδα
»	Σπυριδούλα του Κων/νου Κακούση	1905	Βομβοκού
»	Γεώργιος	1932	Μαμουλάδα
»	Δημητρούλα	1935	»
»	Παρασκευή	1938	»
ΧΑΡΑΚΙΔΑΣ	Απόστολος του Κύρκου	1901	Μαμουλάδα
»	Γιαννούλα του Αποστ. Ανδρεόπουλου	1911	Νεόκαστρο
»	Κύρκος	1934	Μαμουλάδα
»	Ευθύμιος	1935	»
»	Μαργαρίτα	1937	»
»	Κωνσταντίνος	1939	»
ΧΑΡΑΚΙΔΑΣ	Βασίλειος του Γεωργίου	1930	Μαμουλάδα
»	Πατρούλα του Χρ. Ζέλιου	1934	Καλαβρούζα
»	Ελένη	1965	Πάτρα
»	Γεώργιος	1966	Ναύπακτος

»	Ευθύμιος	1969	»
»	Αριστέα του Ιωάν. Θωμόπουλου	1930	Γαύρος
ΧΑΡΑΚΙΔΑΣ	Βασίλειος του Φώτιου	1936	Μαμουλάδα
»	Σταυρούλα του Γεωρ. Χοχτούλα	1930	»
»	Φώτιος	1957	»
»	Αθανάσιος	1960	»
»	Παρασκευή	1962	Ναύπακτος
»	Χρυσούλα	1967	»
»	Παναγιώτα	1968	»
»	Ανδρέας	1971	»
ΧΑΡΑΚΙΔΑΣ	Βενιζέλος του Ευθυμίου	1913	Μαμουλάδα
»	Μαγδαλινή του Νικ. Κόκκαλη	1912	»
»	Ευθύμιος	1933	»
»	Νικόλαος	1939	»
»	Παρασκευή	1940	»
»	Φωτεινή	1944	»
ΧΑΡΑΚΙΔΑΣ	Γεώργιος του Ευθυμίου	1896	Μαμουλάδα
»	Ελένη του Βασ. Κυρίτση	1898	Φροξυλιά
»	Πολύκαρπος	1928	Μαμουλάδα
»	Βασίλειος	1930	»
»	Μαρία	1934	»
»	Κωνσταντίνα	1937	»
»	Αχιλλέας	1938	»
»	Δημήτριος	1941	»
ΧΑΡΑΚΙΔΑΣ	Ευθύμιος του Αποστόλου	1935	Μαμουλάδα
»	Μαρία του Γεωρ. Τλά	1937	Μαγουλιανά
»	Ιωάννα	1967	Αθήνα
ΧΑΡΑΚΙΔΑΣ	Ευθύμιος του Βενιζέλου	1933	Μαμουλάδα
»	Χριστίνα του Αλεξ. Μεσίρη	1947	Πιτσινέικα
»	Μαγδαλινή	1966	Ναύπακτος
»	Βασίλειος	1967	»
»	Βενιζέλος	1978	Μαμουλάδα
ΧΑΡΑΚΙΔΑΣ	Ιωάννης του Ευθυμίου	1899	Μαμουλάδα
»	Αικατερίνη του Παν. Χριστογιάννη	1896	Λευτοκαριά
»	Ευθύμιος	1929	Μαμουλάδα
»	Παναγιώτης	1931	»
»	Βασιλική	1934	»
»	Φωτεινή	1937	»
»	Ηλίας	1939	»
ΧΑΡΑΚΙΔΑΣ	Παναγιώτης του Ιωάννη	1931	Μαμουλάδα
»	Ελένη του Σπυρ. Σφήκα	1942	Βλαχομάνδρα
»	Ιωάννης	1967	Πάτρα

»	Σπυρίδων	1969	»
ΧΑΡΑΚΙΔΑΣ	Πολύκαρπος του Γεωργίου	1928	Μαμουλάδα
»	Βασιλική του Σπυρ. Λάμπου	1940	»
»	Ελένη	1956	»
»	Βασιλική	1964	»
ΧΑΡΑΚΙΔΑΣ	Φώτιος του Βασιλείου	1895	Μαμουλάδα
»	Παρασκευή του Θωμά Κατσάμπα	1897	»
»	Ανδριάνα	1934	»
»	Βασίλειος	1936	»
ΧΑΡΑΚΙΔΑΣ	Φώτιος του Βασιλείου	1957	Μαμουλάδα
»	Βασιλική του Κων. Πετρόπουλου	1962	Πάτρα
»	Βασίλειος	1983	»
»	Σταυρούλα	1988	»
ΧΟΧΤΟΥΛΑΣ	Αντώνιος του Λουκά	1902	Μαμουλάδα
»	Σπυριδούλα του Δημ. Καρβούνη	1907	Βιτολίστα
»	Παναγιώτης	1927	Μαμουλάδα
»	Λουκάς	1931	»
»	Απόστολος	1934	»
»	Ηλίας	1936	»
»	Ζωή	1940	»
»	Βασίλειος	1942	»
»	Κασσιανή	1946	»
ΧΟΧΤΟΥΛΑΣ	Απόστολος του Αντωνίου	1934	Μαμουλάδα
»	Ευδοκία του Νικολ. Τσουκαλά	1935	Βλαχομάνδρα
»	Αντώνιος	1964	Μαμουλάδα
»	Βασιλική	1965	Ναύπακτος
»	Σπυριδούλα	1968	Πάτρα
»	Μαρία	1968	»
»	Παναγιώτα	1974	Ναύπακτος
ΧΟΧΤΟΥΛΑΣ	Βασίλειος του Γεωργίου	1904	Μαμουλάδα
»	Αθανασία του Βασ. Μπέκου	1917	Φροξυλιά
»	Γεώργιος	1947	Μαμουλάδα
»	Αντώνιος	1950	»
ΧΟΧΤΟΥΛΑΣ	Γεώργιος του Βασιλείου	1947	Μαμουλάδα
»	Μαρία του Ιωάν. Πατούχα	1953	Ναύπακτος
»	Αντώνιος	1977	Δ. Γερμανία
»	Αθανασία	1978	Πάτρα
ΧΟΧΤΟΥΛΑΣ	Γεώργιος του Νικολάου	1951	Μαμουλάδα
»	Ελένη του Ηλ. Στεφανή	1952	»
»	Βενετία	1979	Πάτρα
»	Ηλίας	1982	»

ΧΟΧΤΟΥΛΑΣ	Δημήτριος του Ζαχαρία	1932	Μαμουλάδα
»	Ελένη του Φωτίου Σχοινά	1945	Μολύκρειον
»	Φωτεινή	1968	Πάτρα
»	Ζαχαρίας	1970	»
ΧΟΧΤΟΥΛΑΣ	Δημήτριος του Κων/νου	1931	Μαμουλάδα
»	Ελένη του Παναγ. Κατσώνη	1935	»
»	Παναγιώτα	1959	»
»	Κωνσταντίνα	1963	»
»	Σωτήριος	1967	»
ΧΟΧΤΟΥΛΑΣ	Δημήτριος του Σπύρου	1955	Μαμουλάδα
»	Σταυρούλα του Λάμπρου Θωμόπουλου	1963	Γαύρος Ναυπακτίας
»	Δέσποινα	1993	Πάτρα
ΧΟΧΤΟΥΛΑΣ	Ευάγγελος του Σπυρίδωνα	1871	Μαμουλάδα
»	Σάββα του Σπυρ. Σάη	1872	Φροξυλιά
»	Βασίλειος	1909	Μαμουλάδα
»	Αντωνία	1912	»
»	Ιωάννης	1915	»
ΧΟΧΤΟΥΛΑΣ	Ζαχαρίας του Γεωργίου	1899	Μαμουλάδα
»	Αθηνά του Δημ. Αδαμόπουλου	1898	Λευτοκαριά
»	Δημήτριος	1932	Μαμουλάδα
»	Γεωργία	1934	»
»	Παναγιώτης	1940	»
ΧΟΧΤΟΥΛΑΣ	Ιωάννης του Γεωργίου	1929	Μαμουλάδα
»	Γιαννούλα του Πελοπ. Λακουμέντα	1935	Παλαιόπυργος
»	Βασιλική	1960	Μαμουλάδα
»	Γεώργιος	1965	»
ΧΟΧΤΟΥΛΑΣ	Ιωάννης του Κων/νου	1928	Μαμουλάδα
»	Σαββούλα του Αθαν. Κυρίτση	1932	Φροξυλιά
»	Ελένη	1967	Ναύπακτος
»	Κωνσταντίνος	1968	»
»	Ζωή	1973	»
ΧΟΧΤΟΥΛΑΣ	Ιωάννης του Νικολάου	1948	Μαμουλάδα
»	Μαρία του Πέτρου Παληούρα	1954	Ευηνοχώρι
»	Νικόλαος	1987	Πάτρα
»	Γεωργία	1989	»
ΧΟΧΤΟΥΛΑΣ	Κωνσταντίνος του Δημητρίου	1908	Μαμουλάδα
»	Αργύρω του Δημ. Κάκκου	1906	Καλαφρούζα
»	Δημήτριος	1931	Μαμουλάδα
»	Μάρκος	1935	»
»	Φωτεινή	1940	»
»	Ειρήνη	1945	»

ΧΟΧΤΟΥΛΑΣ	Κωνσταντίνος του Λουκά	1892	Μαμουλάδα
»	Ελένη του Αθαν. Κατσάμπα	1897	»
»	Σοφία	1927	»
»	Ιωάννης	1928	»
»	Δημήτριος	1931	»
»	Πολύκαρπος	1934	»
»	Ειρήνη	1938	»
»	Χρήστος	1940	»
ΧΟΧΤΟΥΛΑΣ	Κων/νος του Νικολάου	1953	Μαμουλάδα
»	Ιουλία του Παν. Φιλιπόπουλου	1957	Δάφνη
»	Νικόλαος	1981	Πάτρα
»	Μαρία	1990	»
ΧΟΧΤΟΥΛΑΣ	Λουκάς του Αντωνίου	1931	Μαμουλάδα
»	Εθυμία του Ιωάν. Παπακωστόπουλου	1938	»
»	Παναγιώτα	1967	Πάτρα
»	Σπυριδούλα	1968	Ναύπακτος
»	Αντώνης	1969	»
»	Ιωάννης	1971	»
»	Χρήστος	1973	»
ΧΟΧΤΟΥΛΑΣ	Μάρκος του Κων/νου	1935	Μαμουλάδα
»	Παρασκευή του Γρηγορ. Παπαδόπουλου	1940	Γαυρολίμνη
»	Αργύρω	1964	Ναύπακτος
»	Αγγελική	1967	»
»	Κωνσταντίνος	1971	Πάτρα
ΧΟΧΤΟΥΛΑΣ	Νικόλαος του Λουκά	1907	Μαμουλάδα
»	Βενέτω του Ιωάν. Δανιά	1914	Κρυονέρια
»	Ζωή της Σπυριδούλας	1936	Μαμουλάδα
»	Παναγιώτα της Σπυριδούλας	1942	»
»	Σωτηρία της Βασιλικής	1945	»
»	Ιωάννης της Βενέτως	1948	»
»	Γεώργιος »	1951	»
»	Κωνσταντίνος »	1953	»
»	Πολύκαρπος »	1957	»
ΧΟΧΤΟΥΛΑΣ	Νικόλαος του Σπυρίδωνα	1876	Μαμουλάδα
»	Αρετή του Γεωρ. Καρβούνη	1880	Βιτολίστα
»	Ευάγγελος	1925	Μαμουλάδα
»	Σπυρίδων	1929	»
ΧΟΧΤΟΥΛΑΣ	Νικόλαος του Σπυρίδωνα	1956	Μαμουλάδα
»	Ευαγγελία του Δημ. Μπαλαφούτα	1964	Αγρίνιο
»	Δήμητρα	1988	Πάτρα
»	Σπυρίδων	1992	»
»	Παναγιώτης	1993	»

ΧΟΧΤΟΥΛΑΣ	Παναγιώτης του Ζαχαρία	1940	Μαμουλάδα
»	Αικατερίνη του Κων/νου Σφήκα	1936	Ναύπακτος
»	Αθηνά	1965	»
»	Χρήστος	1967	»
»	Γεώργιος	1970	Πάτρα
ΧΟΧΤΟΥΛΑΣ	Παναγιώτης του Νικολάου	1917	Μαμουλάδα
»	Φωτεινή του Δημητρίου Κατσάμπα	1930	»
»	Μαρία	1951	»
»	Δημητρούλα	1953	»
»	Σπυριδούλα	1955	»
»	Βασίλειος	1958	»
»	Αικατερίνη	1961	»
ΧΟΧΤΟΥΛΑΣ	Πολύκαρπος του Νικολάου	1957	Μαμουλάδα
»	Αικατερίνη του Χρ. Ζωργιού	1968	Ναύπακτος
»	Γεωργία	1994	Πάτρα
ΧΟΧΤΟΥΛΑΣ	Σπυρίδων του Γεωργίου	1925	Μαμουλάδα
»	Δέσπω του Αντ. Κόγγου	1924	»
»	Βασιλική	1952	»
»	Δημήτριος	1955	»
»	Θεοδώρα	1957	»
ΧΟΧΤΟΥΛΑΣ	Σπυρίδων του Νικολάου	1929	Μαμουλάδα
»	Δήμητρα του Ιωάν. Χαλάτση	1935	»
»	Νικόλαος	1956	»
»	Παρασκευή	1961	»
»	Ευαγγελία	1965	»
»	Αρετή	1967	»

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

1937: Διακρίνονται οι Φώτης Χαρακίδας με την κόρη του Βασιλική, τη γυναίκα του Παρασκευή και το γιό του Βασίλη, ο Ιωάννης Σωτ. Κατσάμπας, ο Χαρακίδας και η Γιαννούλα Κατσάμπα.

1938: Διακρίνονται από αριστερά ο Ιωάννης Ευαγ. Χοχτούλας, ο οποίος σκοτώθηκε το 1940 στο πόλεμο, η Αντωνία Ευαγ. Χοχτούλα, η Αθηνά Γεωρ. Χοχτούλα, η Λαμπρινή Παν. Μπαλωμένου, η Όλγα Χοχτούλα και η Σταυρούλα Γ. Χοχτούλα.

Οικογενειακή φωτογραφία της οικογ. Παναγιώτη Μπαλωμένου. Διακρίνονται καθιστοί ο Παν. Μπαλωμένος με τη μητέρα του και τη γυναίκα του και όρθιοι τα παιδιά του Λαμπρινή, Αγγελής, Κώστας και Αποστόλης.

1948: Οικογενειακή φωτογραφία του Ιωάννη Φ. Χαλάτση με τη γυναίκα του Σπυριδούλα, το γιό του Γιώργο και τις κόρες του Βούλα και Δημητρούλα.

Μαμουλαδιώτες και Μαμουλαδιώτισσες μαζεύουν ελιές στο κτήμα του Μένιου Βενέτικου. Διακρίνονται όρθιοι από αριστερά οι Μένιος Βενέτικος, Γεώργιος Πατσαούρας (αγροφύλακας), Ντίνα Λ. Κατσάμπα, Γεωργία Λάμπου, Γεωργία Κατσώνη, Αθηνά Μπαλωμένου, Σταυρούλα Παπακωστοπούλου, Φωτεινή Λάμπου και Δημητρούλα Χαλάτση. Καθιστοί οι Παν. Αντ. Κόγγος, Γιαννούλα Μπαλωμένου, Γεώργιος Χαλάτσης και Μάνθα Μπαλωμένου.

1956: Θερισμός σιταριού στη Παλιοστάφιδα. Διακρίνονται από αριστερά οι Γιαννούλα Σωτ. Κατσάμπα, Ειρήνη Δημ. Παπακωστοπούλου, Μαργαρίτα Χαρακίδα, Φωτεινή Κων. Χοχτούλα, Ευθυμία Ιωάν. Παπακωστόπουλου, Κων/νος Χοχτούλας και Απόστολος Δημ. Παπακωστόπουλος.

Ο Ηλίας Στεφανής γαμπρός, καβάλα σε άλογο, συνοδευόμενος από τον κουμπάρο του Θεόδωρο Χαρακίδα και άλλους συγγενείς και συγχωριανούς του, πηγαίνουν στην Εκκλησία.

Οικογενειακή φωτογραφία των αδελφών Δημητρίου και Σπύρου Παπακωστόπουλου με τα παιδιά τους.

1950: Ο Πρόεδρος της Κοινότητας Μαμουλάδας αείμνηστος Παναγιώτης Κατσώνης με τον παπα-Σπύρο Μαστροκώστα.

Ο Παναγιώτης Κατσώνης, ο Νίκος Χαρακίδας και ο Μήτρος Χοχτούλας.

1961: Οι Παναγιώτης Ζαχ. Χοχτούλας, Αχιλλέας Γεωρ. Χαρακίδας, Φώτης Βασ. Κόγγος, Αποστόλης Ηλ. Μυλωνάς και Ευθύμιος Βεν. Χαρακίδας τρυγάνε σταφίδα στην Αριβωνίτσα Αιγιάλειας.

1956: Θερισμός ρυζιού στη Φανερωμένη Χιαλιαδούς. Διακρίνονται οι Μαρία Σπ. Κατσάμπα, Φωτεινή Ηλ. Κατσάμπα, Θωμάς Λάμπος, Θύμιος Κατσάμπα, Γεωργία Κατσώνη, Λαμπρινή Λάμπου, Λαμπρινή Μπαλωμένου, Γεωργία Κων. Κατσάμπα, Βασίλης Κων. Κατσάμπα, Βασίλης Ιωάν. Στεφανής, Καθιστοί οι Γιώτα Κατσάμπα, Γεωργία Λάμπου, Χρύσω Παν. Κατσώνη Όλγα και Αθηνά Μαν. Μπαλωμένου, Δήμητρα και Ξένη Μπαλωμένου και Ευθυμία Ιωάν. Παπακωστόπουλου.

Από το πανηγύρι του Αγιαννιού στο Μοναστήρι τ' Αγιάννη της Βομβοκούς. Διακρίνονται η Φωτεινή Κατσώνη, η Αντωνία και ο Ιωάννης Στεφανής, ο Ιωάννης Χοχτούλας, ο Πάνος Κόγγος και ο Σπύρος και η Δέσπω Χοχτούλα.

Η Αντωνία (Θύμιανα) Κόγγου, παραδοσιακή φιγούρα στην Άνω Μαμουλάδα, πάντα χαμογελαστή, καλοπροαίρετη με το καλό λόγο στα χείλη.

1967: Από το γάμο του Θωμά Λάμπου και της Δήμητρας Μπαλωμένου.

Η Μαρία Χαρακίδα - Κόγγου νύφη πηγαίνει στην εκκλησία συνοδευόμενη από τους γονείς και τα αδέρφια της.

1965: Από το γάμο του Χρήστου Λεων. Παπακωστόπουλου.
 'Ανω: 'Εφιππος ο γαμπρός με τη συνοδεία μουσικών οργάνων πηγαίνουν στην εκκλησία.

Κάτω: 'Εφιπποι επίσης ακολουθούν οι Θωμάς και Ανδρέας Λάμπος και Βασίλης Παπακωστό-
 πουλος. Την πομπή ακολουθούν πεζοπορούσες οι δεσποινίδες Φώτω Γ. Παπακωστοπούλου
 και Βούλα Γ. Πατσαούρα.

Από το πανηγύρι του Αγίου Πολυκάρπου. Από αριστερά οι Ιωάννης Κατσάμπας, Χρήστος Παπακωστόπουλος με τη γυναίκα του, ο Σωτήρης Κατσώνης, ο Πάνος Κατσώνης και ο Πάνος Κατσάμπας.

Από το πανηγύρι του Αγίου Πολυκάρπου. Διακρίνονται μεταξύ άλλων τα αδέλφια Πάνος, Βασίλης, Ευθυμία και Ρήνα Ιωάν. Παπακωστόπουλου και ο Λουκάς και Κασσιανή Αντωνίου Χοχτούλα.

1950: Κάτω από τον πλάτανο στο προαύλιο των Αγίων Αποστόλων, μετά τη θρησκευτική τελετή έχει στηθεί γλέντι και χορός. Διακρίνονται οι Σωτηρία Γρηγ. Παπακωστοπούλου, Αντωνία Μυλωνά, Βούλα Χαλάτση, Λουκάς Χοχτούλας, Ευθυμία Παπακωστοπούλου, Αντώνης Κατσώνης, Όλγα Μπαλωμένου, Αντώνης Λάμπος, Ανδρέας Χασαπογιάννης, Βασιλική Πάν. Κόγγου και Μαρία Παν. Χοχτούλα. Πίσω διακρίνεται το λιθόκτιστο κτήριο που χρησιμοποιείταν για καφενείο της Εκκλησίας.

Από το γλέντι στο πανηγύρι του Αγίου Πολυκάρπου. Διακρίνονται οι Χρύσω Παν. Κατσώνη, Γεωργία Λάμπου - Κατσώνη, Φωτεινή Κόκκαλη - Χοχτούλα, Δημήτριος Χαχτούλας, Θωμάς Λάμπος, Βασίλης Χαρακίδας, Αντώνης Κατσώνης και Ιωάννης Παπακωστόπουλος.

Από το γλέντι του χωριού.
Χορεύουν οι Κώστας Κατσώνης και Κώστας
Χοχτούλας.

1948: Ο Θύμιος Κόκκαλης και ο Ιωάννης Στεφανής
στρατιώτες, τσουγκρίζοντας το Πασχαλιάτικο αυγό.

Οι Φώτης Κόγκος, Λουκάς Χοχτούλας, Βασίλης Παπακωστόπουλος, Βασίλης Χοχτούλας
και ο Πάνος Βασ. Κόγκος στη Ψανή Ναυπάκτου.

Από τα λουτρά του Κώστα Χοχτούλα, όπου προσέτρεχαν
για θεραπεία αθριτικών από την επαρχία Ναυπακτίας.

Οι Αποστόλης Μπαλωμένος, Κώστας Χαρακίδας, Μάρκος Χοχτούλας και Αποστόλης Βασ. Μπαλωμένος ανηφορίζουν για τον Αγιάνην Βομβοκούς με τη βοήθεια του υπομονετικού γαϊδάρου τους.

Από γαμήλιο γλέντι στη Μαμουλάδα. Διακρίνονται οι Δημήτριος και Κώστας Κατσώνης, ο Γιάννης Κατσώνης και η νύφη του Χρύσω, ο Χρήστος Παπακωστόπουλος και η γυναίκα του Βασιλική και άλλοι.

1965: Οι μαθητές και οι μαθήτριες του Δημοτικού Σχολείου, ντυμένοι με παραδοσιακές ενδυμασίες, στην είσοδο του παλαιού σχολικού κτιρίου. Διακρίνονται επίσης οι δάσκαλοι κ. Βασιλική Βλαχογιάννη και κ. Ηλίας Σμάνης.

Οι μαθήτριες του Δημοτικού, Φωτεινή Κατσώνη, Ελένη Λάμπου, Θεοδώρα Κατσάμπα, Ειρήνη Λάμπου και Ιουλία Κόγγου, ντυμένες με παραδοσιακές στολές.

Από την παρέλαση του Δημοτικού Σχολείου Μαμουλάδας το 1978.

1995: Οι μαθητές του Δημοτικού Σχολείου με το δάσκαλό τους.

Οι Κωνσταντίνος Παπακωστόπουλος, Φώτης Χαρακίδας, Πολύκαρπος Χοχτούλας (όρθιοι), και Χαράλαμπος Κατσάμπας, Νίκος Μπαλωμένος και Γιάννης Χαλάτσης μαθητές του Δημοτικού.

Οι μαθήτριες του Δημοτικού Μαρία Μπαλωμένου, Μαρία Κυρίτση και Ευθυμία Μπαλωμένου ντυμένες με παραδοσιακές στολές. Στη φωτογραφία υπάρχει επίσης μερική άποψη του Ζευγαριού.

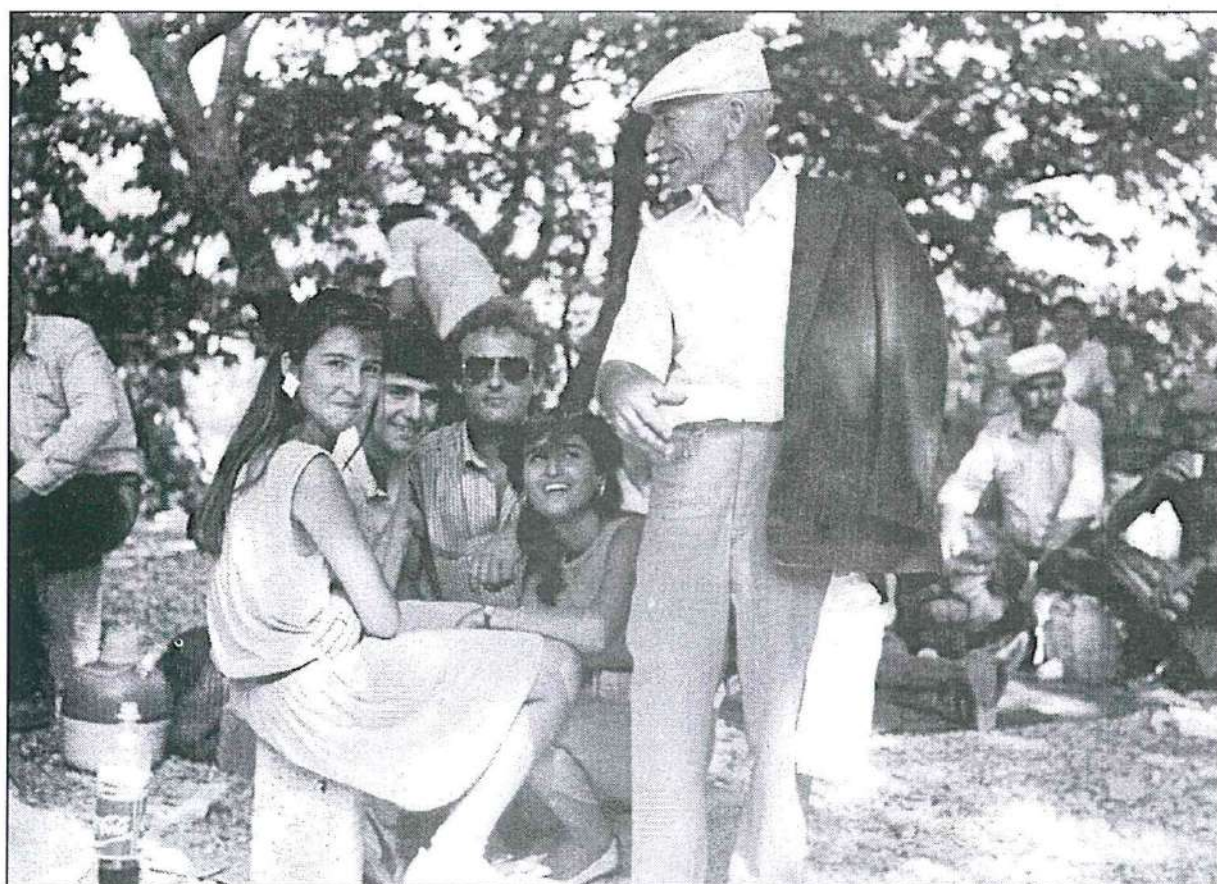
Οι νεολαίοι του χωριού την δεκαετία του 1950.

Ο Πολύκαρπος Στεφανής, ο Πολύκαρπος Παπακωστόπουλος και ο Κωνσταντίνος Στεφανής.

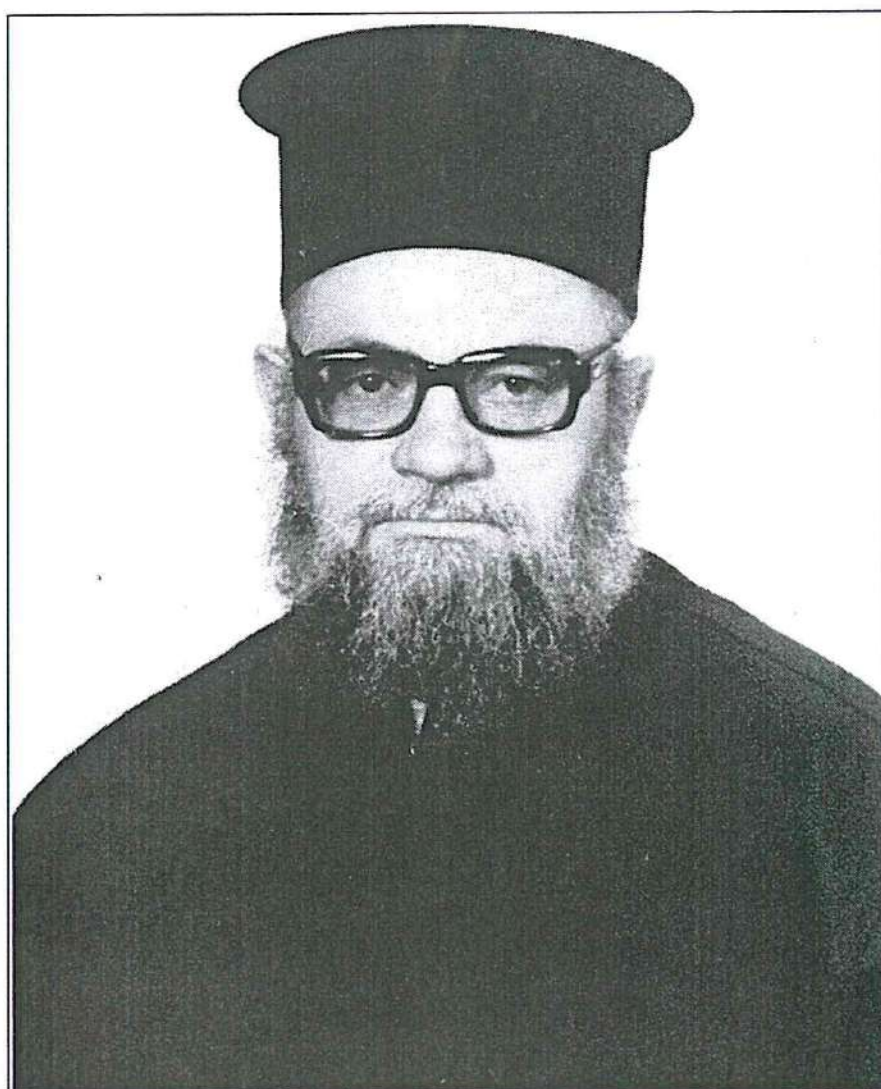

Εικόνες από το προαύλιο της Εκκλησίας των Αγίων Αποστόλων
στην Άνω Μαμουλάδα μετά την πανηγυρική θεία λειτουργία.

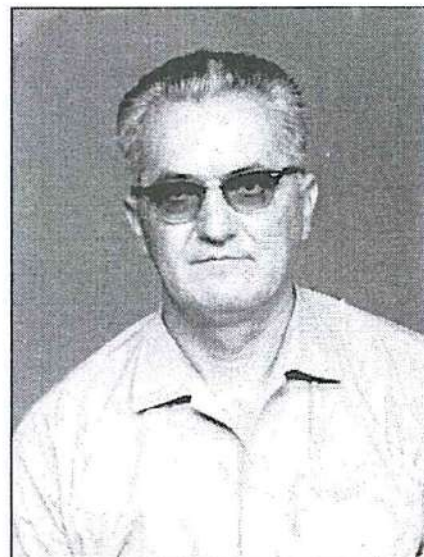

Ο σεμνός και αγαπητός ιερέας Δημήτριος Χαλαντζούκας, ο οποίος διετέλεσε πολλά χρόνια εφημέριος της ενορίας Μαμουλάδας.

Ο εφημέριος της ενορίας Μαμουλάδας Παπα - Αποστόλης Παπακωστόπουλος.

Παναγιώτης Κατσώνης
Διετέλεσε για πολλά χρόνια
Πρόεδρος της Κοινότητας και
προσέφερε σημαντικό έργο.

Δημήτριος Χοχτούλας
Διετέλεσε δύο τετραετίες Πρόε-
δρος της Κοινότητας και συνέ-
βαλε θετικά στην πρόοδο του
χωριού.

Βασίλειος Κατσάμπας
Ο νέος Πρόεδρος της Κοινότη-
τας, ο οποίος με το ζήλο και τη
δραστηριότητα που διαθέτει υ-
πόσχεται πολλά.

Τα παιδιά του χωριού στο Κρυονέρι Γαλατά από την εκδρομή του Συλλόγου.

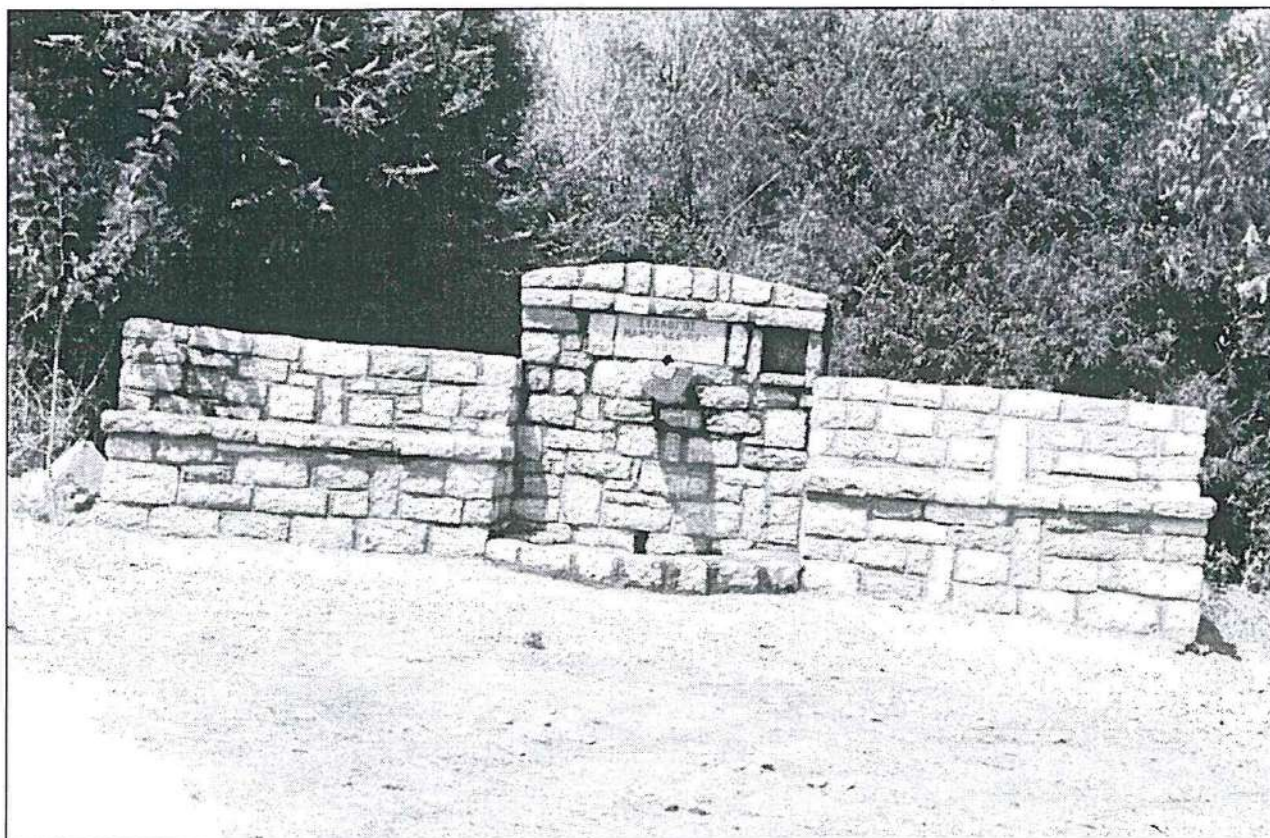
Από την εκδρομή του Συλλόγου.

Τα παιδιά του χωριού χορεύουν στον αποκριατικό χορό του Πολιτιστικού Συλλόγου Μαμουλάδας.

Οι Απόστολος Χοχτούλας, Βασίλης Χαρακίδας και η γυναίκα του Σταυρούλα, η Ειρήνη Κόκκαλη, ο Γεώργιος Χαλάτσης και ο Γεώργιος Κόκκαλης στη Πρέβεζα, από την εκδορμή του Συλλόγου μας.

Η πέτρινη βρύση που έφτιαξε ο Σύλλογός μας στην πλατεία της Παλιόστανης.

Από την αποκριτική συνεσσίαση του Συλλόγου μας το 1994.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αθάνας Γ. "Τραγούδια των Βουνών", σειρά δεύτερη, Αθήνα 1980.

Βακαλόπουλος Απόστολος. "Ιστορία του νέου Ελληνισμού" τ. Β' Τουρκοκρατία 1453 - 1669. Θεσσαλονίκη 1973.

Βαρδακουλάς Γιάννης. "Το Μοναστήρι του Αϊγιάννη Βομβοκούς".
2η εκδ. Ναύπακτος.

Βαρδακουλάς Γιάννης. "Παραδοσιακές μορφές κοινωνικής συνεργασίας και αλληλεγγύης στη Ναύπακτο".

Καραγιάννη - Χαραλαμποπούλου Ευγενία. "Η Ναυπακτία, άνθρωποι και τόποι, στο δημοτικό τραγούδι". Περ. Ναυπακτικά τ. Α' (1983) σ. 161.

Της ίδιας. "Παναγία Φιλοθέου το Μοναστήρι του Νεοκάστρου".

Μπακαδήμα - Ξουργιά Μαρία. "Συμβολαιογραφικές πράξεις Ναυπάκτου ετών 1835-1839". Μεσολόγγι: Γ.Α.Κ. Ν. Αιτωλοακαρνανίας, 1993.

Πανταζής Νίκος. "Η Ναύπακτος μέσα στους αιώνες, μύθος και πραγματικότητα".
Ναύπακτος 1991.

Ράπτης Γ. "Περιγραφή της Επαρχίας Ναυπακτίας".
Νέα Υόρκη εκδ. Ναυπακτική Αδελφότητα Ν.Υ., 1955. σ. 93.

Ρέππας Χρήστος. "Συμβολή στη Ναυπακτική ιστορία".
Περ. Ναυπακτικά τ. Β' (1985) Σ. 237 - 282.

Χαραλαμπόπουλος Χαράλαμπος. "Ναυπακτικά Μελετήματα".
τ. Β' και τ. Γ'.